

A KÖNYVTÁROS

1954. JANUÁR * IV. ÉVFOLYAM * 1. SZÁM

A kemenesszentmártoni Úttörő-tsz könyvtára

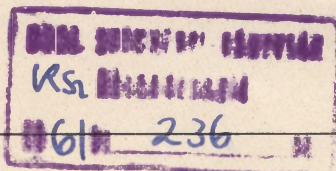

TARTALOM

	Oldal
FARAGÓ LÁSZLÓ: A mezőgazdaság fejlesztése a könyvtárak ügye is	1
GERŐ GYULA: A könyvtári statisztika felhasználásról	3
RÓZSA GYÖRGY: A karácsondi példa	7
SOLTÉSZ ZOLTÁNNÉ: Régi magyar könyvek az Országos Széchényi Könyvtárban	10
VARGA IMRE: Goriupp Aliz: a könyvtáros	12
D. SZABÓ LÁSZLÓ: Egy vidéki könyvtáros	13
HEGEDÜS GÉZA: Az élő Jókai	15
ARDÓ MÁRIA: Készüljünk a gyermekkönyv ünnepére	18
JÁSZBERÉNYI JÓZSEF: Az olvasók igényeinek kielégítéséért	19
Megnyitották az Országgyűlési Könyvtár újjáalakított olvasótermeit	22
Kérdezz—Felelek: Sallai István: Az olvasókörökről	23
Vita: Szabó Károly: Olvassanak-e a gyenge tanulók?	25
Pellengér: Rendőr, vagy nevelő — mi ez?	27
Eseménynaptár	29
A Bibliotekar 10. száma magyarul	31
Könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke	31
Levelezőink írják	32
Bibliográfiák	36

Irodalmi tájékoztató

Lenin Műveinek 6. kötete (V. I.)	37
J. M. Zsukov: A Távol-Kelet a nemzetközi politikában (Auer Kálmán)	38
A. Berjoskin: Az Egyesült Államok — a Szovjet-Oroszország elleni katonai intervenció tevékeny szervezője és részvevője (Siklósi Mihály)	38
H. Aptheker: Az amerikai négerok történetéből (Parragi György)	39
Öveges József: Kis fizika I. (Stéger Ferenc)	40
Kassák Lajosné: Számtan (Bizám György)	41
Scserbanovszkij: Hatlábú ellenségeink és barátaink (R. M.)	41
Barta János: Arany János (Katona Jenő)	42
Batsányi János Válogatott Versei (Tamás Ernő)	43
Gellért Oszkár: Hírmondó (Pók Lajos)	44
Jankovich Ferenc: A tél fiai (Gogolák Lajos)	44
Varga Imre: Kódós hajnal (Csobádi Péter)	45
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (Katona Jenő)	46
H. Fast: Spartacus (Várnai Vilmos)	46
Versigora: Tiszta lelkiismeretű emberek (Lékay Ottó)	47
Szabó Pál: Hajdu Klári (Vidor Pálné)	48
Hírek	Borítólap

A KÖNYVTÁROS

Példányszám: 6080

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő
 Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és
 kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9–11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjesztő: Posta Központi
 Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személnyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet-
 helyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta
 Központi Hírlap Irodánál, V., József Attila-u. 3. kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés
 negyedévre: 6.— Ft.

A KÖNYVTÁROS

1954. IV. évfolyamának tartalomjegyzéke

ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS:

	Szám	Old.
Bényei József: <i>A népkönyvtárak könyvellátásáról</i>	2	30
G. Gy.: <i>Még egy hasznos nyilvántartásról</i>	12	9
Rózsa György: <i>A könyvtárak állománygyarapításának néhány kérdése</i>	5	7
Dr. Szabó Margit: <i>Az állománygyarapítás összehangolása a nagyobb szegedi könyvtárakban</i>	11	19

BIBLIOGRÁFIAI CIKKEK:

Drechsler Ágnes: <i>A bibliográfiák felhasználásáról</i>	12	8
Rácz Aranka: <i>1953. évi bibliográfiai munkánk a mértelenen</i>	2	21

BIBLIOGRÁFIÁK ISMERTETÉSE:

1. sz. 36. old., 2. sz. 10. old., 2. sz. 34. old., 3. sz. 27. old., 5. sz. 24. old., 6. sz. 27. old.,
6. sz. 111. borítólappal, 7. sz. 23. old., 7. sz. 32. old., 8—9. sz. 29. old., 8—9. sz. 31. old.,
10. sz. 34. old., 10. sz. 38. old., 11. sz. 34. old., 12. sz. 28. old.

A BIBLIOTYEKAR MAGYARUL:

1. sz. 31. old., 2. sz. 33. old., 5. sz. 25. old., 7. sz. 11. old., 8—9. sz. 23. old., 10. sz. 20. old.,
11. sz. 46. old.

ELVI VAGY ÁLTALÁBAN A KÖNYVTÁRÜGGYEL FOGLALKOZÓ CIKKEK:

Barabási Rezső: <i>Emeljük magasabbra munkánk színvonalát</i>	6	1
Mikó Zoltán: <i>Készüljünk fel a falusi és az üzemi könyvtárosok márciusi konferenciájára</i>	2	1
Mikó Zoltán: <i>A tanácsválasztások előtt</i>	10	1
<i>A nép vagyonáról</i>	11	1
<i>Az Országos Könyvtáros Értekezlet</i>	4	15
T. E.: <i>Együttműködés a szegedi könyvtárak között</i>	7	12
Z. V.: <i>Beszámoló a Könyvtárosok Országos Értekezletéről</i>	4	1
Zolnay Vilmos: <i>Levelezőink konferenciája elé</i>	10	4
Zolnay Vilmos: <i>Zárszó helyett I.</i>	12	1

ÉVFORDULÓK, ESEMÉNYNAPTÁR:

1. sz. 29. old., 2. sz. 33. old., 3. sz. 34. old., 4. sz. 34. old., 5. sz. 22. old., 5. sz. 23. old.,
6. sz. 34. old., 7. sz. 27. old., 8—9. sz. 42. old., 10. sz. 39. old., 11. sz. 33. old., 12. sz.
27. old.

FELSZERELÉS, ELLÁTÁS:

Becski Andorné: <i>Az írógép-hiányról</i>	12	22
<i>A fény és árnyéka</i>	4	27
<i>Könyvtári nyomtatványokról</i>	8—9	41
Schneller Károly: <i>A könyvtár technikai kellékeinek minőségéről</i>	5	27

Hírek:

1. sz. Borítólappal, 2. sz. 28. old., 3. sz. 47. old., 4. sz. 47. old., 5. sz. 46. old., 6. sz. 47. old.,
7. sz. 47. old., 8—9. sz. 71. old., 10. sz. 71. old., 11. sz. 47. old.

IFJÚSÁGI OLVASÓK, GYERMEKOLVASÓK, AKTIVÁK:

Ardó Mária: <i>Készüljünk a gyermekkönyv ünnepére</i>	1	18
Bikácsi Lászlóné: <i>A könyvtár ifjú segítőinek nevelése</i>	11	13
Gerő Gyula: <i>A »Szombathelyi ifjú könyvtáros«</i>	10	35
Halasi Mária: <i>Nem mindegy, hogy mit olvasnak a tanulók</i>	7	14
Molnár István: <i>Titulum helyett — módszeresen olvastattuk a gyenge tanulókat</i>	3	25
Nagy Lajos: <i>A gyenge tanulók olvastatása egy tantestület vitáján</i>	3	26

	Szám	Old.
Rostás Lászlóné: <i>Olvassanak-e a gyenge tanulók?</i>	2	28
Sógor Mária: <i>Hogyan tegyek igazságot?</i>	2	29
Szabó Katalin: <i>Olvassanak-e a gyenge tanulók?</i>	1	25
Tibori Mária: <i>Segítsük az iskolai könyvtárosokat</i>	8—9	46
Dr. Tóth Béla: <i>Olvassanak-e a gyenge tanulók?</i>	5	16
Vadász Tivadarné: <i>A könyv nevel és tanít</i>	2	28

JÁRÁSI KÖNYVTÁRAK (általában):

Sipos Mária: <i>Egy járási könyvtár két esztendeje</i>	10	43
Katona Jenő: <i>40.000 lakos — 74 paraszttulvasó</i>	5	20

KATALÓGUSOK (feldolgozás, központi feldolgozás):

Bárdos Ferenc: <i>Hogyan kezdtük el a feldolgozó munkát a bajai Járási Könyvtárban</i>	11	31
Bárdos László: <i>A katalógus-kérdéshez</i>	7	25
Gerő Gyula: <i>A feldolgozó munka</i>	10	37
Máthé Lydia: <i>Olasói katalógus tudományos könyvtárainkban</i>	8—9	7
<i>Az Országos Osztályozó Bizottság újabb határozatai</i>	5	26
Rácz Aranka: <i>A megyei könyvtárak katalógusa</i>	5	2

KÉPZÉS:

Balázs Sándor: <i>Magasabb színvonalú könyvtárosképzést!</i>	4	28
Berza László és Zolnay Vilmos: <i>Néhány szó a főiskolai jegyzetekről</i>	3	15
Csőrnök Magdolna: <i>Népkönyvtárosok módszertani oktatása Tiszaluccon</i>	10	42
<i>„Ej, ráérünk arra még”</i>	5	22
Haraszthy Gyula: <i>Egy el nem mondott felszólalás</i>	5	19
Haraszthy Gyula: <i>Főiskolai könyvtárosképzés a Szovjetunióban</i>	2	6
Haraszthy Gyula: <i>Zárószó a könyvtárosképzésről folytatott vitához</i>	10	25
Kiss Jenő, Majoros János és Karácsony József: <i>A hallgatók szemével</i>	4	29
<i>A könyvtárosképzésről</i>	10	45
Markovits József: <i>Egy háromhetes könyvtárostanfolyam tapasztalatai</i>	8—9	48
Misztli László: <i>A főiskolai könyvtárosképzés néhány kérdéséről</i>	7	28
<i>A népművelési miniszter 11—2—18/1954. NP. M. számú utasítása</i>	8—9	44
Perlusz Józsefné: <i>Hallgassák meg a hallgatók javaslatait</i>	5	18
Sugár Jenőné: <i>Gyakorlatibb könyvtárosképzést!</i>	4	29
V. Waldapfel Eszter: <i>A felsőfokú könyvtárosképzésről</i>	6	22

KIADÓK, KÖNYVKIADÁS, KÖNYVKERESKEDELEM:

Jászberényi József: <i>Az olvasók igényeinek kielégítéséért</i>	1	19
<i>A műszaki könyvkiadás ügye és a könyvtárosok</i>	7	33
D. Szemző Piroška: <i>Az esztétikai nevelés fontos eszközei</i>	7	16
<i>Antikvár könyvek irányára</i>	7	34

KIADVÁNYOK (könyvtári):

Béley Pál: <i>Egy könyvtártudományi évkönyv</i>	6	18
Bóday Pál: <i>Egy új könyvtárügyi kiadványról</i>	12	15
Erdődi Ferenc—Zolnay Vilmos: <i>Könyvtárügyi kiadványokról</i>	10	18
Kerekes András: <i>A Könyvtári Munka Albuma</i>	8—9	28
Sebestyén Géza: <i>Új könyvtári kézikönyv</i>	3	4
Sebestyén Géza: <i>Útmutató tanszéki könyvtárosok számára (Pajkossy György)</i>	4	45

KITÜNTETETT KÖNYVTÁROSOK:

<i>Kitüntetett könyvtárosok</i>	4	14
	10	3
Tamás Ernő: <i>Az első Kossuth-díjas könyvtáros</i>	4	21
Varga Imre: <i>Gorjupp Aliz: a könyvtáros</i>	1	12

KÓRHÁZI KÖNYVTÁRAK:

<i>Betegek könyvellátása</i>	7	34
Varga József: <i>Függetlenített könyvtárosokat a kórházi könyvtárak élére!</i>	7	25

KORMÁNYPROGRAM (általában):

Bódis Anna: <i>Mit tehet a népkönyvtáros a kormányprogram megvalósításáért</i>	2	30
Mohácsi Lajosné: <i>A soroksári könyvtár a kormányprogram megvalósításáért</i>	3	30
Nagy Lajos: <i>A falusi szocialista szektorok könyvtáraitól</i>	1	32
Rostás Lászlóné: <i>Egy új olvasókör és a népkönyvtár</i>	12	23

KÖNYVÁLLOMÁNY VÉDELME:

Gerő Gyula: <i>A könyvek védelmében</i>	10	28
Páldy Róbert: <i>Az állományfelmérés tapasztalatai Fejér megyében</i>	2	31

KÖNYVHÉT:

	Szám	Old.
Fodor Zoltán: <i>A szovjet könyv ünnepi hete — könyvtáraink ünnepnapjai</i>	2	5
Halfár Rudolf: <i>A Baranya megyei Ünnepi Könyvhét eredményei</i>	11	29
Köpeczi Béla: <i>Az Ünnepi Könyvhét elé</i>	8—9	1

KÖNYVISMERTETÉSEK ÉS IRODALMI CIKKEK JEGYZÉKE:

1. sz. 31. old., 2. sz. 34. old., 3. sz. 33. old., 5. sz. 45. old., 6. sz. 46. old., 7. sz. 46. old., 8—9. sz. 69. old.; 10. sz. 69. old., 11. sz. 45. old., 12. sz. 47. old.

KÖNYVTÁRELLÁTÓ:

Rab Edit: <i>Kérés a Könyvtárellátóhoz</i>	3	29
Állami Könyvterjesztő Vállalat: <i>A Könyvtárellátó válaszol</i>	4	31
<i>Kérdezz — felelek</i>	5	33

MEZŐGAZDASÁG:

Faragó László: <i>A mezőgazdaság fejlesztése a könyvtárak ügye is</i>	1	1
Kellner Bernát: <i>Somogy megye könyvtárainak mezőgazdasági propagandamunkája</i>	5	11
L. O.: <i>Több mint kétszáz ember</i>	11	7
Sallai István: <i>A falusi könyvtárosok fontos segédkönyve</i>	6	29

MÓDSZERTANI MUNKA:

Rác Aranka: <i>Módszertani munka a miskolci Megyei Könyvtárban</i>	8—9	21
--	-----	----

MUNKAKÖZÖSSÉG:

V. Waldapfel Eszter: <i>Tudományos munkaközösségek az Országos Széchényi Könyvtárban</i>	3	6
--	---	---

NÉPKÖNYVTÁRÚGY (önálló községi könyvtárak, letéti könyvtárak általában):

Gerő Gyula: <i>Árvíz után</i>	10	35
<i>Falusi könyvtáraink eredményei (grafikon)</i>	3	2
<i>Fejlődnek népkönyvtáraink (grafikon)</i>	4	33
Havrilla János: <i>Egy hónap eredményei</i>	8—9	50
<i>»Megérik a pénzükét«</i>	12	24
Nagy Lajos: <i>Az út, amelyen a könyv eljut a falusi olvasóhoz</i>	10	43
T. Polgár István: <i>A mecseknádasi népkönyvtárban</i>	12	7

NYÁRI ÖLVASTATÁS (üdüülöl is):

Katona Jenő — Tóth Árpád: <i>A balatonmenti üdüülölök könyvtáraiban</i>	6	11
Gerő Zsoltné: <i>Üzembem</i>	6	16
Kovács József: <i>Faluheylt</i>	6	17
Polgár Erzsébet: <i>Budapesten</i>	6	14
Szóke Mihály: <i>Egy vidéki városban</i>	6	15

OLVASÓK IGÉNYEI:

Mesterházi Lajos: <i>Badacsony, 1954. június 19—20</i>	7	5
Várhelyi György: <i>Kik a legnépszerűbb írók a békéscsabai Megyei Könyvtárban</i>	8—9	24
Z. V.: <i>Az olvasók igényeiről</i>	12	10

OLVASÓSZOLGÁLAT (tájékoztató munka, kölcsönzés, olvasóterem):

Gadó György: <i>Idejétmúlta probléma?</i>	12	22
Kocziha Jánosné: <i>Ankét a tudományos könyvtárak olvasószolgálatának kérdéseiről</i>	3	22
<i>Megnyitották az Országgyűlési Könyvtár újjáalakított olvasótermet</i>	1	22
Pick Lászlóné: <i>Hozzászólás a könyvek ajánlásához</i>	4	32
<i>Rendőr vagy nevelő — Mi ez?</i>	1	27
Sallai István: <i>A kölcsönzési munkáról</i>	10	15
Simon Mária Anna: <i>Mégegyszer a tájékoztató munkáról</i>	2	18
B. Szilágyi János: <i>Az olvasótermi kézikönyvtárakról</i>	12	18
Tibori Jánosné: <i>Az olvasók neveléséről</i>	7	24

PÁRT:

<i>Sztálin a kultúráért</i>	3	3
Mikó Zoltán: <i>Fokozzuk könyvtáraink tevékenységét a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusának tiszteletére</i>	3	1
<i>Üdvözlöljük a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusát</i>	5	1
Fekete Dezső: <i>A bácsalmási járás könyvtárosai készülnek pártunk III. kongresszusára</i> . . .	3	28
Fenyvessiné Góhéer Anna: <i>A bajai Járási Könyvtár felújítása a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusának tiszteletére</i>	3	28

PÁRTFOGÓ MUNKA (patronáló tevékenység) :

	Szám	Old.
Juhász Gézáné : <i>A debreceni Egyetemi Könyvtár patronálásai</i>	5	5
K. J. : <i>Komoly segítség</i>	8—9	26
Kondor Istvánné—Varró Judit : <i>A tudományos könyvtárak pártfogó munkájának eredményei és feladatai</i>	10	31

PROPAGANDA (irodalmi, szóbeli) :

Báthori János : <i>Egyszerű módszerek — jelentős eredmények</i>	8—9	47
Dörnyel Sándor : <i>A kiskőrösi ünnepi Petőfi-hét</i>	2	11
Fodor Zoltán : <i>Szavatóversenyekkel a versolvasás fellendítéséért</i>	7	7
Kordos László : <i>Irodalmi propagandamunka a Borsod-Abauj-Zemplén megyei könyvtárban</i>	5	10
Kordos László : <i>A miskolci Megyei Könyvtár irodalmi rendezvényei</i>	11	17
Rostás Lászlóné : <i>Gyergyai Albert egyetemi tanár Csokonai-előadása Nagybajomban</i>	1	35
Sallai István : <i>Az olvasókörökről</i>	1	23
Szabad Olga : <i>A Békés Megyei Könyvtár »Irodalmi Fejtörő«-je és az olvasómozgalom</i>	5	30
Szabad Olga : <i>A versek népszerűsítéséért</i>	11	30
Vető Györgyné : <i>Az olvasókörök szervezéséről</i>	5	27

PROPAGANDA (szemléltető) :

Dukesz Ágnes : <i>A könyvtár és a film</i>	1	34
Gerő Gyula : <i>Kiállítás a tömegkönyvtárak munkájáról</i>	4	16
Gerő Gyula : <i>Néhány megjegyzés a kiállításokról</i>	11	24
Halfár Rudolf : <i>A Baranya megyei Ünnepi Könyvhét eredményei</i>	11	29
<i>Irók arcképeinek kifüggesztése</i>	7	34
Kovács János : <i>Gyermekrajz és falújságcikk kiállítás a siofoki könyvtárban</i>	7	26
Dr. Szőlőssy Tibor : <i>»Az írás és a könyv története« című kiállítás</i>	11	23

RAKTÁROZÁS:

Gerő Gyula : <i>A szakrendi raktározásról</i>	6	25
---	---	----

STATISZTIKA:

G. Gy. : <i>Hány olvasója van a könyvtárnak?</i>	11	28
Gerő Gyula : <i>A könyvtári statisztika felhasználásáról</i>	1	3
Gerő Gyula : <i>Egy hasznos nyilvántartásról</i>	10	36

SZERKESZTŐI ÜZENETEK:

2. sz. 32. old., 3. sz. 31. old., 12. sz. 25. old.

TANÁCSOK:

<i>Ez is megoldás ?</i>	6	30
Fekete Dezső : <i>A jó kapcsolatok eredményeiről</i>	10	30
G. Gy. : <i>Milyen legyen az igazi könyvtáros.</i>	11	27
Mikó Zoltán : <i>A tanácsvázlatások előtt</i>	10	1
<i>Egy barátságatlan könyvtár</i>	2	35

TANYAI KÖNYVTÁRAK:

Berza László : <i>Tanyai könyvtárak helyzete</i>	10	21
Czihák József : <i>Könyvek népszerűsítése a tanyákon</i>	1	34
Grosz János : <i>Olvasómozgalom megszervezése egy tanyaközponti könyvtárban</i>	8—9	46
Stermeczki Kálmán : <i>A szegedi Járási Könyvtár a tanyavilág olvasómozgalmaért</i>	8—9	49
Szabó Károly : <i>Egy tanyai népkönyvtár versenytapasztalata</i>	6	31
D. Szabó László : <i>Egy vidéki könyvtáros</i>	1	13
D. Szabó László : <i>Levél egy hivatalos emberhez, a vándorló Aranyemberről és a nagyszéksősi tanyák olvasóiról</i>	3	12

TAPASZTALATCSERE:

K. J. : <i>Tapasztalatcsere értekezlet Hajdúszoboszlón</i>	7	19
Rózsa György : <i>A karácsondi példa</i>	1	7
Sárközi Miklós : <i>Tapasztalatcsere Jászberényben¹</i>	5	31
<i>Tapasztalatcsere-értekezlet Dobozen</i>	5	13

TISZTELETDIJ, FIZETÉSEK:

Ferencz Rudolf : <i>Az új népkönyvtári tiszteletdíj rendszerről</i>	12	21
Gy. Gy. : <i>Községi könyvtárosok tiszteletdíj-rendezése</i>	8—9	43
Győri György : <i>Az üzemi könyvtárosok fizetésrendezése</i>	7	10

TÖRTÉNET (könyv- és könyvtártörténet):

	Szám	Old.
Dr. Fényes Miklós: <i>Pécs szásznyolcvan éves könyvtára</i>	10	7
Katona Jenő: <i>Kossuth Lajos könyvtára, I. rész</i>	11	20
Kéki Béla: <i>Az agyagtáblától a pergamenkódexig</i>	3	9
Kéki Béla: <i>A könyv történetéből. Nyomdabetűink fejlődése</i>	8—9	16
Kéki Béla: <i>A könyv történetéből. A legrégebb nyomtatott könyv</i>	6	4
Kéki Béla: <i>A könyv történetéből. A fametszet</i>	11	8
Kóhalmi Béla: <i>Ötven éves a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár</i>	8—9	9
Soltész Zoltánné: <i>Régi magyar könyvek az Országos Széchényi Könyvtárban</i>	1	10
Szentmihályi János: <i>Kempelen Farkas egy könyvtáról</i>	3	24
Vág Sándor: <i>Móra Ferenc, a könyvtáros</i>	12	16

ÜZEMI KÖNYVTÁRÚGY ÁLTALÁBAN (szakszervezeti — műszaki könyvtárak):

Bernáth István: <i>Különös felfogás</i>	4	26
Gerő Zsoltné: <i>Üzemi műhelykönyvtárakról</i>	2	14
Győri György: <i>A postások levelező könyvtárairól</i>	11	26
Győri György: <i>Szomorú tapasztalatok</i>	6	7
Halasi Mária: <i>Egy levél nyomában</i>	11	25
Halasi Mária: <i>Megfelelő embert a megfelelő helyre</i>	4	22
Hegedüs András: <i>Hogyan dolgozik az ország legjobb bányászkönyvtára</i>	5	30
Hírís Józsefné: <i>A Láng-gyár üzemi könyvtáráról</i>	6	33
Horváth István: <i>Magasabb színvonalú munkát a szakszervezeti könyvtárakban!</i>	8—9	4
K. J.: <i>Több megbecsülést az üzemi könyvtárosoknak</i>	12	13
Kazimity György: <i>Területi könyvtárak létesítése az építőiparban</i>	11	11
Lőrincz Lászlóné: <i>Egy bányász-könyvtár vezetőjének munkamódszere</i>	7	24
Mikó Zoltán: <i>Készüljünk fel a falusi és az üzemi könyvtárosok márciusi konferenciájára</i>	2	1
Nagy József: <i>Az Ózdi Kohászati Üzemek könyvtári viszonyairól</i>	5	28
Nyekő Zsófia: <i>Üzemi könyvtárosok küzdelmeiről</i>	4	31
Oberländer Gyula: <i>Könyvtári és népművelési viszonyok az inotai alumíniumkohóban</i>	4	32
Szárnovszky Béla: <i>Az üzemi könyvtárak tervkészítéséről</i>	1	33
Z. Vészi János: <i>A Csepel Autógyár szakszervezeti könyvtárában</i>	2	17
G. V.: <i>Egy példamutató szakszervezet</i>	6	9
Z. V.: <i>Ki mit hisz magáról</i>	4	26

VAKOK:

Dr. Körner György: <i>A vakok könyveiről</i>	12	17
--	----	----

VERSENY:

Avramescu, Ilie: <i>Fűzzük szorosabbra a magyar és a román könyvtárak közötti kapcsolatokat</i>	11	4
Mikó Zoltán: <i>A könyvtárak és a könyvtárosok »Felszabadulási Versenyé-nek kibontakozásáért!</i>	7	1
Hebenstreit Nándor: <i>A versenyfelajánlások értékeléséről</i>	11	32
Martonosi Pál: <i>Járásí könyvtárosok a versenyről</i>	10	40
<i>Nem csökken a verseny lendülete</i>	12	6
Dr. Nyitrai Lajos: <i>Járásí könyvtárosok a versenyről</i>	10	41
Tari Erzsébet: <i>Versenek a hevesi népkönyvtárosok a járásí vándorzászlóért</i>	1	34
<i>A vállalati és intézeti szakkönyvtárak 3. munkaversenyének eredménye</i>	3	18
<i>A verseny híret</i>	6	13
<i>A verseny állása</i>	8—9	13

IRODALMI TÁRGYÚ CIKKEK

Bárd Miklós: <i>Giovanni Boccaccio</i>	8—9	32
Pók Lajos: <i>Az emberbe vetett hit és szeretet írója. Csehov</i>	6	19
Keszi Imre: <i>Déry Tibor</i>	10	46
Mátyás Ferenc: <i>Epigrammák</i>	7	4
Pók Lajos: <i>A béke harcosa: Ilja Erenburg</i>	12	29
Bessenyei György: <i>Harsányi Zsolt a szórakoztató — iparos</i>	12	33
Sós Endre: <i>Hat világirodalmi évforduló</i>	10	11
Hegedüs Géza: <i>Az élő Jókai</i>	1	15
Vargha Kálmán: <i>Legelőbb klasszikusunk. József Attila</i>	7	20
Zolnay Vilmos: <i>Jegyzetek Márai Sándor műveihöz</i>	8—9	37
<i>Martin Andersen Nexø</i>	6	21
Vargha Kálmán: <i>Radnóti Miklós</i>	10	49
Fábián Zoltán: <i>Szabó Pál</i>	5	14
Béladiné Szücs Éva: <i>Alexej Tolsztoj</i>	4	24
Kosaras István: <i>A hathatatlan Lev Tolsztoj</i>	3	19
Sós Endre: <i>Az igazi Zola</i>	2	24

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ**IDEOLÓGIAI-POLITIKAI IRODALOM**

<i>Aptheker, H.</i> : <i>Az amerikai négek történetéből (Parragi György)</i>	1	39
<i>Berjozkin, A.</i> : <i>Az Egyesült Államok — a Szovjet-Oroszország elleni katonai intervenció tevékeny szervezője és résztvevője (Siklósi Mihály)</i>	1	38
<i>Bernal, J. D.</i> : <i>Tudomány és társadalom (Fraknoi Júlia)</i>	10	54
<i>A dialektikus materializmus (Munkácsi Mária)</i>	12	36

<i>Dobozy Imre</i> : Pártmunka egy nyírségi termelősövetkezetben (Varga Domokos).....	7	36
<i>Engels</i> : A munkásosztály helyzete Angliában (Lisztkai Zoltán).....	8-9	52
<i>Foster, William Z.</i> : Az Egyesült Államok Kommunista Pártjának története (Forgács Marcel)	2	38
<i>Gömrői Endre</i> : Irán (Félix Pál).....	7	35
<i>Haszthcsáh, F. I.</i> : Anyag és tudat (Varga Iván)	2	37
<i>Az illegális Szabad Nép</i> (I. B.).....	5	35
<i>Johnson, H.</i> : Kína új korszaka (N. G.).....	8-9	52
<i>Kennedy, S.</i> : A fajvédő Amerika (Fraknoi Júlia).....	8-9	53
<i>Kovács István</i> : A burzsoa alkotmányosság válsága (I. B.).....	3	38
<i>Lenin</i> : Filozófiai füzetek (V. I.).....	3	37
<i>Lenin Művel</i> 6. kötet (V. I.).....	1	37
<i>Lenin Művel</i> 7. kötet (Nyilas Vera).....	3	36
<i>Lenin Művei</i> 8. kötet (B. Gy.).....	5	34
<i>Lenin Művei</i> 10. kötet (Zalai Edvin).....	8-9	51
<i>Lenin Válogatott Műveinek</i> I. kötete (Zalai Edvin)	10	51
<i>Liebkecht, Karl</i> : Válogatott beszédek és írások (Fraknoi Júlia)	12	36
<i>Mao Ce-tung</i> Válogatott Művei II. kötet (N. G.).....	2	36
<i>Mao Ce-tung</i> Válogatott Művei III. kötet (N. G.).....	4	35
<i>Marx</i> : A tőke II. kötete (Varga Iván).....	3	35
<i>Mód Aladár</i> : 400 év küzdelem az önálló Magyarországért (I. B.).....	6	35
<i>Nagy Imre</i> : Egy évtized (I. B.).....	10	52
<i>Rutkévics, M. N.</i> : A gyakorlat — a megismerés alapja és az igazság kritériuma (Sándor János).....	3	37
<i>Varga Jenő</i> : Az imperializmus gazdaságának és politikájának fő kérdései (Hazai Lujza)	10	53
<i>Zsukov, J. M.</i> : A Távol-Kelet a nemzetközi politikában (Auer Kálmán).....	1	38

ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM

<i>Akos László — Aba Iván</i> : Erdők országa (Rezső Margit).....	8-9	67
<i>Andruscsenko</i> : Usakov admirális (Maár Gyula).....	7	45
<i>Bajza József</i> : Válogatott cikkek és tanulmányok (Tamás Ernő).....	10	62
<i>Baráti népek táncai</i> (Ligeti Mária).....	2	46
<i>Barna György</i> : Örvenylő menetvágás (R. Gy.).....	5	44
<i>Béll Béla</i> : A talajtól a légkör határáig (Berkes Zoltán).....	2	45
<i>Bónis György</i> : Hajnóczy (Tamás Ernő).....	7	44
<i>Csatkay Endre</i> : Sopron (T. E.).....	10	65
<i>Deszényi Béla — Nemes György</i> : A magyar sajtó 250 éve I. kötet (Katona Jenő).....	4	44
<i>Előbb a tánc, aztán a lakoma</i> (Maár Gyula).....	3	43
<i>Fónagy Iván — Soltész Katalin</i> : A mozgalmi nyelvről (Tamás Ernő).....	5	43
<i>Hainchelin</i> : A vallás eredete (Terényi István).....	11	43
<i>Hont Ferenc</i> : A színházi munkája (T. Polgár István).....	10	64
<i>A Horthy-korszak rövid önéletrajza</i> (Parragi György).....	2	46
<i>Ivanovszkij, M.</i> : A legyőzött elektron (Mayer László)	6	45
<i>Kassák Lajosné</i> : Számítan (Bizám György).....	1	41
<i>Kontra — Stohl</i> : Kis biológia (Natter-Nád Miksa).....	10	67
<i>Kovács György</i> : Mezőgazdaságunk új útján (Aba Iván)	3	46
<i>Kovács György</i> : Vetéstől aratásig (Rezső Margit).....	12	46
<i>A kultúrtothronvezetők kézikönyvtára</i> (A. I.).....	5	42
<i>Lepesinszkaja</i> : Az élet forrásairól (Dr. Székely Sándor).....	8-9	66
<i>Lyka Károly</i> : Szobrászatunk a századfordulón (Czobor Ágnes).....	12	46
<i>Macek, Josef</i> : A huszita forradalmi mozgalom (Gogolák Lajos).....	6	44
<i>Madarász Andor</i> : A Balaton világa (K. M.).....	2	45
<i>Mahova</i> : Egy anya jegyzetei (Szilágyi Lilla)	2	47
<i>Obrazcov</i> : Hívatásom (Ispánki János).....	4	46
<i>Óveges József</i> : Kis fizika I. (Stéger Ferenc).....	1	40
<i>Óveges József</i> : Kis fizika II. (Stéger Ferenc).....	7	43
<i>Palkó Áttila</i> : Győz a világosság (Bernáth István)	2	44
<i>Plonszkij, V.</i> : A hajó története (V. P.).....	3	46
<i>Pogány Ö. Gáborné</i> : Id. Markó Károly (B. I.).....	11	44
<i>Sanyko, B. D.</i> : Vitorlással két óceánon át (Aba Iván).....	10	66
<i>Csערbanovszkij</i> : Hatlábú ellenségeink és barátaink (R. M.).....	1	41
<i>Sebestyén Géza</i> : Útmutató tanszéki könyvtárosok számára (Pajkossy György)	4	45
<i>Szabó László</i> : Magyarország földrajza (Aba Iván).....	8-9	67
<i>Szabolcsi Hedvig</i> : Régi magyar bútorok (Bernáth István)	10	64
<i>Székely Zoltán</i> : Madarász Viktor (Tamás Ernő).....	8-9	69
<i>Szmirin, M. M.</i> : Münzer Tamás népi reformációja (Gogolák Lajos).....	10	66
<i>Szokolov — Kusnarev</i> : Három világkörüli utazás (Sz. L.).....	7	45
<i>Varga Domokos</i> : Edes hazánk (Fábián Zoltán).....	6	44

SZÉPIRODALOM

<i>Álszentek cselekedetei</i> (Katona Jenő).....	8-9	62
<i>Arconada</i> : A Tajo partján (Gera György).....	6	40
<i>Asztalos István</i> : Fiatal szívvel (Réz Pál).....	5	38
<i>Asztalos István</i> : Vád és panasz (Pók Lajos)	7	38
<i>Balzac</i> : Elvesztett illúziók (Lékay Ottó).....	12	38
<i>Bárány Tamás</i> : Hűsz év (Lékay Ottó).....	2	40
<i>Barta János</i> : Arany János (Katona Jenő)	1	42
<i>Barta Lajos</i> : Magyar világ (Gera György).....	2	38
<i>Batsányi János</i> Válogatott Versei (Tamás Ernő)	1	43
<i>Bezássy Judit</i> : Rózsadomb (Kovács Mária).....	4	38
<i>Benjámín László</i> : Éveim múlása (Gera György)	5	36
<i>Berda József</i> : Élj és énekelj! (Vargha Kálmán)	12	41
<i>Csehov</i> : Elbeszélések (Vidor Pálné).....	8-9	57

Cseres Tibor: Térdigérő tenger (P. L.)	11	35
Csohány Gabriella: Dal az emberekről (V. B.)	10	60
Darvas József: Vízkeresztből Szilveszterig (Varga Domokos)	8-9	56
Déry Tibor: Hazáról, emberekről (Szücs Andor)	5	36
Erenburg, Ilja: Párizs bukása (Szücs Andor)	11	40
Eluárd, Paul: Mindent elmondani (Gera György)	8-9	61
Fast, H.: Spartacus (Várnai Vilmos)	1	46
Fast, H.: Tom Paine (Barabás Tamás)	6	40
Fast, H.: Amerikai legenda (Gera György)	11	37
Fekete Gyula: Vér és korom (Halasi Mária)	8-9	63
Felding, Henry: A néhai nagy Jonathan Wild úr élettörténete (Lékay Ottó)	11	36
Filimon, Nicolae: Régi és új urak (Vihar Béla)	12	42
Fontane: Effi Briest (Illés Jenő)	8-9	58
Franko, Ivan: Elbeszélések (P. L.)	12	39
Gábor Andor: Összegyűjtött versek (Pók Lajos)	6	36
Galgóczi Erzsébet: Egy kosár hazai (Várnai Vilmos)	3	41
Gellért Oszkár: Hirmondó (Pók Lajos)	1	44
Gergely Sándor: Dózsa György (Várnai Vilmos)	8-9	55
Gerő János: Viharban született (Maár Gyula)	12	41
Gromiko: Ének Mariáról (G. Gy.)	10	57
Gyárfás Miklós: Visegrádi pofonok (Kádár Zsuzsa)	12	43
Hajnal Anna: Utolsó az ifjúsághoz (Vihar Béla)	10	60
Három költő (V. B.)	12	44
Illés Béla: Honfoglalás III. kötet (Várnai Vilmos)	4	37
Indiai elbeszélések (Földes Anna)	2	43
Jankovich Ferenc: A tél fia (Gogolák Lajos)	1	44
Jirásek, Alois: Mindenki ellen (Szücs Andor)	8-9	60
Jókai Mór: Szegény gazdagok (L. O.)	6	36
Karinthy Ferenc: Budapesti tavasz (Vajda János)	2	39
Képes Géza: Vajudó világ (Tamás Ernő)	6	38
Keszthelyi Zoltán: Szépülő föld (Pók Lajos)	3	41
Kis Ferenc: Csendes diadallal (Mátyás Ferenc)	4	39
Kortársak nagy írókról (Réz Pál)	7	40
Krudy Gyula: Hét bagoly — Boldogult úrfikoromban (Varga Domokos)	12	37
Lenau Válogatott Versei (Pók Lajos)	5	40
Lillomfi — Tartuffe — A Noszty-fiú esete Tóth Marival (Tamás Ernő)	8-9	55
Lutter Tibor: Jonathan Swift (Bernáth István)	8-9	68
Mann, Thomas: A Buddenbrook-ház (Lékay Ottó)	6	39
Méray Tibor: A fehér folyam (I. B.)	11	37
Mihályi Gábor: Molière (Barabás Tamás)	7	39
Mikszáth Kálmán: A Noszty-fiú esete Tóth Marival (Szücs Andor)	7	36
Mikszáth Kálmán: Kisregények (Bernáth István)	7	37
Molnár Zoltán: A kovács (Varga Imre)	5	39
Móra Ferenc: Aranykoporsó (Pók Lajos)	10	55
Móricz Zsigmond: A kis vöröshajú (Lékay Ottó)	4	36
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (Vargha Kálmán)	8-9	54
Móricz Zsigmond: Rokonok (Lékay Ottó)	10	54
Móricz Virág: Szerencse (Barabás Tamás)	11	36
Nagy László: A nap jegyese (Maár Gyula)	10	59
Nagy Péter: Móricz Zsigmond (Kelemen János)	2	42
Nemes László: Tiszta szív (Pók Lajos)	2	40
Németh Andor: A betű mestere (Bárány Tamás)	7	39
Newerly, Igor: Egy boldog élet (Illés Jenő)	4	39
Nyikulin: Oroszország hú fia (Lóránd Lajos)	8-9	61
Olbacht, Ivan: Nyikola Suhaj, a betyár (Lékay Ottó)	3	42
•Olcsó Könyvtár• (Barabás Tamás)	5	39
Panova, Vera: Évszakok (Z. V.)	11	39
Pujmanova, Marie: Győz az élet (Barabás Tamás)	10	57
Remenyik Zsigmond: Büntudat (Szücs Andor)	12	39
Sándor András: A nyugtalan ember (Lékay Ottó)	7	41
Sarkadi Imre: Verébdűlő (Sz. A.)	10	58
Slavici, Joan: A kincs (Gera György)	12	43
Somlyó Zoltán: Válogatott versek (Tamás Ernő)	3	39
Soós Magda: Erős szálak (Maár Gyula)	8-9	63
Szabó Pál: Nyugtalan élet (Szücs Andor)	6	37
Szabó Pál: A nagy temető (I. J.)	10	56
A »Injászók Könyvtára« újabb számai (T. Polgár István)	11	38
Tamási Áron: Bölcse és bagoly (Katona Jenő)	1	46
Turgenyev: Apák és fiúk — Füst (L. O.)	10	56
Vajda György Mihály: Schiller (Katona Jenő)	10	63
Vajda János Válogatott Politikai Írásai (Bernáth István)	4	36
Varga Imre: Kődös hajnal (Csobádi Péter)	1	45
Várnai Zseni: Válogatott versek (F. A.)	12	40
Veres Péter: Útközben (Gera György)	4	40
Veres Péter: Almäskert (Bernáth István)	5	37
Versigora: Tiszta lelkiismeretű emberek (Lékay Ottó)	1	47
Vidor Miklós: Szóköár (Bárány Tamás)	10	59
Zalka Máté: Ivanov és más elbeszélések (B. T.)	11	39
Zelk Zoltán: Mint égő lelkiismeret (Gera György)	3	40
Zweig, Arnold: Verdun iskolája (Varga Imre)	8-9	59

IFJÚSÁGI IRODALOM

Barát Endre: A parlamentter (Maár Gyula)	4	43
Csehov: A csinovnyik halála (Pók Lajos)	8-9	64

	Szám	Old.
<i>Daszkalov: A Lipovanszki-malom (Szilágyi Lilla)</i>	8—9	65
<i>Daudet: Tarasconí Tartarin (Sebestyén György)</i>	4	41
<i>Enczi Endre: Helyszíni vizsgálat (Bárany Tamás)</i>	8—9	65
<i>Fazekas György: Csodálatos utazás (Bernáth I.)</i>	11	40
<i>Gajdar Válogatott Művei (Vidor Pálné)</i>	4	41
<i>Geréb László: A parasztgenerális (K. M.)</i>	3	44
<i>Hegedűs Géza: Útvesztő (Vidor Pálné)</i>	10	61
<i>Hollós Korvin Lajos: A Vöröstorony kincse (Vidor Pálné)</i>	7	41
<i>Jan: Spartacus (Földes Anna)</i>	11	42
<i>Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (K. J.)</i>	10	61
<i>Kipling, Rudyard: A dzsungel könyve (Lékay Ottó)</i>	8—9	64
<i>Kovai Lőrinc: Parker mátróz igazsága (Vidor Pálné)</i>	12	45
<i>Lisztovszkij: Felkel a nap (Gábor István)</i>	4	42
<i>Milovidova: Az ifjú Lenin (Vidor Pálné)</i>	3	43
<i>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (Vargha Kálmán)</i>	2	43
<i>Murányi-Kovács Endre: Gilbert kapitány (Vihar Béla)</i>	6	41
<i>Noszov: Miska meg én (Maár Gyula)</i>	5	42
<i>Nyarády Gábor: A láng fellobban (Aba Iván)</i>	7	42
<i>Obrucsev: Utazás Plutoniába (V. B.)</i>	11	41
<i>Óvodások verseskönyve (Vidor Pálné)</i>	6	42
<i>Polevoj, Borisz: Egy igaz ember (L. O.)</i>	5	41
<i>Sásdi Sándor: A vándorút vége (Vidor Pálné)</i>	2	41
<i>Szabó Pál: Hajdú Klári (Vidor Pálné)</i>	1	48
<i>Szentiványi Jenő: A kőbaltás ember (Szilágyi Lilla)</i>	6	43
<i>Szilvási Lajos: Középiskolások (Barabás Tamás)</i>	3	45
<i>Sziráky Judit: Tisztességes János (Vidor Pálné)</i>	11	43
<i>Tarka-barka (Kovács Mária)</i>	6	42
<i>Varela, Alfredo: Jorge Calvo, egy hős ifjú története (Szilágyi Lilla)</i>	3	45
<i>Vérsi Endre: A küldetés (Vihar Béla)</i>	11	42
<i>Victor, Walther: Marx Károly élete (Aba Iván)</i>	12	44

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

954. Január

IV. évfolyam

I. szám

A mezőgazdaság fejlesztése a könyvtárak ügye is

A mezőgazdaság fejlesztése az egész nép ügye — mondotta a párt és a minisztertanács a magyar mezőgazdaság fejlesztéséről szóló határozataiban. Az egész nép ügye, tehát a könyvtárak ügye is, elsősorban pedig a megyei, a járási könyvtáraké és a falusi könyvtáraké. Ezeknek a könyvtáraknak a feladata az, hogy a kormányprogramm keretében a mezőgazdasági tudomány és gyakorlat legjobb eredményeinek közkinccsé tételét a maguk eszközeivel elősegítsék.

Ebben a munkában országosjellegű szakkönyvtáraink közül a legfiatalabbnak, az Országos Mezőgazdasági Könyvtárnak kell oroszlánrészt vállalnia. Mit tud nyújtani az Országos Mezőgazdasági Könyvtár a mezőgazdasági tudománynak, a vidéki könyvtáraknak s rajtuk keresztül is, közvetlenül is a mezőgazdasági termelésnek?

Képünk (3. l.) a december 10-én Cegléden tartott könyvankétról mutat be egy részletet. Ezt a könyvankétot az OMgK a ceglédi járási és a Pest megyei könyvtárral, a ceglédi mezőgazdasági osztállyal karöltve rendezte. Az OMgK szervezte az ankétot, adta a módszertani segítséget, a járási és megyei könyvtár rendezte a szakkönyvkiállítást, a mezőgazdasági osztály pedig biztosította az érdekelt tsz-elnökök, agrónomusok, brigádvezetők stb. részvételét. Az ország különböző részein — a gépállomásokon, állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben — rendezett könyvankétok csak egy a módszerek közül, amelyekkel az OMgK elősegíti a mezőgazdasági szakkönyvek megismertetését, olvasását.

Az OMgK más irányban is igyekszik kivenni részét abból a küzdelemből,

amely a könyvtárügynek ezen a legnehezebb frontján folyik a mezőgazdasági szakkönyvek, szakfolyóiratok megkedveltetéséért, olvasásáért. Budapesten az I., Attila-u. 53. sz. alatti épületében korszerűen berendezett olvasóterme van, amelynek látogatottsága állandóan növekszik, éppúgy, mint a könyvtár kölcsönzési forgalma. Ugyancsak a mezőgazdasági szakkönyvek terjesztését szolgálja az a szakkönyvkiállítás, amelyet az OMgK a Mezőgazdasági Múzeumban rendezett és amely márciusig lesz nyitva.

Az 1952 novemberében tartott I. Országos Könyvtárosi Konferencián még sajnálattal állapították meg, hogy mezőgazdasági tárgyú bibliográfiáink nincsenek. 1953 folyamán az OMgK már 10 röplapbibliográfiát és 3 színes ajánlóbibliográfiát (Olvasási Tanácsadót) adott ki. Ezeket mind a könyvtárosok, mind a szakkörök hamar megkedvelték és jól hasznosítják. Az OMgK bibliográfiai munkájához tartozik a Külföldi Agrár-irodalom Szemléinek kiadása is, ezek havonta nyolc sorozatban jelennek meg; az állattenyésztés, a növénytermesztés, a kertészet és szőlészet, a növényvédelem, a gépesítés, az agrokémia, talajtan és öntözés, az agrárgazdaságtan és üzemszervezés, az erdészet tárgyköréből. Ezek a szemlék a világ mezőgazdasági szakirodalmának termékeit közlik kivonatokban. Az OMgK kiadásában szintén havonta megjelenő Agrár-irodalmi Tájékoztató pedig teljes terjedelmében közöl tanulmányokat, cikkeket magyar nyelven a Szovjetunió és a népi demokráciák mezőgazdasági szakirodalmából. A külföld tájékoztatására adja ki orosz

és angol nyelven az OMgK negyedévenként a magyar mezőgazdaság vívmányait ismertető folyóiratát. Az OMgK gyors felvétel-szolgálatára és szakbibliográfiai munkássága elsősorban a mezőgazdasági tudományos köröknek szól.

A külföldi mezőgazdasági szakirodalom feltárásán kívül az OMgK végzi az idegennyelvű irodalom fordítását is. Az elmúlt két évben készült fordításokról az OMgK 1954 elején lajstromozó bibliográfiát ad ki, hogy a fordításokat a mezőgazdasági szakkörök és a könyvtárak szélesebb körben is hasznosíthassák.

A mezőgazdaság fejlesztésére irányuló kormányprogrammal kapcsolatban az OMgK egyik fontos feladata, hogy a jövőben a mezőgazdasági szakirodalom népszerűsítésében még jobban segítse a megyei, járási és falusi könyvtárak munkáját. Ezt a célt több módon kívánja szolgálni. A vidéki könyvtárak egyik súlyponti feladata a helyes irányú szervezőmunka. A népkönyvtárakban meglévő mezőgazdasági szakkönyv- és folyóiratállomány általában igen vegyes, ezenfelül nem is nagyon simul a tájadottságokhoz. A miskolci megyei könyvtár pl. a múlt évben egy magyar nyelvű és hat — magasabb igényű — orosz nyelvű mezőgazdasági szakfolyóiratot járatott. Az OMgK szívesen segíti a vidéki könyvtárakat a tájadottságoknak megfelelő mezőgazdasági szakkönyvek és folyóiratok kiválasztásában, a falusi népkönyvtárakat pedig kis kézi szakkönyvtár összeállításában. A szervezőmunka megkönnyítése céljából pedig néhány héten belül kiadja a mintegy 350 művet felölelő „Mezőgazdasági alapkönyvjegyzék»-ét.

A mezőgazdaság fejlesztésére irányuló kormányprogram megvalósítása könyvtáriügyi vonalon természetesen nem szorítkozhatik csupán az OMgK tevékenységére, vagy szakvonalon nyújtott módszertani segítségére. Minden vidéki könyvtárnak magának is keresnie kell az utakat — módokat — a kormányprogramban kitűzött cél előmozdítására.

Evégből helyesen járnak el a vidéki könyvtárak, ha eleven kapcsolatot tartanak a helyi mezőgazdasági intézményekkel. Ezekhez tartoznak elsősorban a megyei és járási tanácsok mezőgazdasági osztályai, továbbá a december 19-i határozat értelmében a helyi tanácsszerveknél — de elsősorban a községekben — alakuló mezőgazdasági termelési bizottságok, amelyekben a legjobb me-

zőgazdasági dolgozók vesznek majd részt. Kapcsolatot kell teremteni a megyei agropropagandistával, aki elsősorban hivatott a fejlett mezőgazdasági módszerek széleskörű propagálását irányítani. Ezen felül a legtöbb járási és megyei székhelyen valamilyen mezőgazdasági szakszerv is működik, pl. kísérletügyi intézmény, állattenyésztő állomás igazgatósága, magtermeltető vállalat stb.

A könyvtáraknak széleskörű lehetőségei vannak az együttműködésre az említett mezőgazdasági intézményekkel. Ha pl. figyelemmel kísérik a mezőgazdasági igazgatási szervek szakértekezleteit, azokba könyvkiállítással, könyvankéttal, könyvismertetéssel be is kapcsolódhatnak, sőt az igazgatási szervekkel együtt rendezhetnek ilyen szakértekezleteket. A kísérletügyi intézményektől kiállításhoz, ankétjukhoz természetbeni kiállítási anyagot kérhetnek. A Micsurin-Agrártudományi Egyesület helyi szerveivel karöltve viszont szakelődókról gondoskodhatnak. Az egri megyei könyvtár pl. a tanácsszervekkel karöltve rendezett kultúrműsor keretében, Verpelétlen sikeres könyvankétot.

Kellő kapcsolat híján az egymásra utalt intézmények nem ismerik egymást és lényegesen kisebb hatásokkal tudnak csak dolgozni. A miskolci agropropagandista pl. a múlt év őszén Miskolcon tartott mezőgazdasági kiállítás alkalmával a Horizont ottani fiókját kérte fel könyvbemutatóra, mert közte és a megyei könyvtár között nem volt meg a kapcsolat. Pedig a rendszerint több napig tartó mezőgazdasági kiállítások jó alkalmat jelentenek a mezőgazdasági szakirodalom, sőt ezen túlmenően egyéb irodalom népszerűsítésére is.

A megyei és a járási könyvtárak munkájának sikere jórésztben a falusi könyvtári szervek tevékenységén fordul meg. Itt pedig elég tarka a kép. A falusi népkönyvtárak mellett — amelyek közül még sok maga is gyenge lábon áll — ott találjuk a termelők-szövetkezeti, gépállomási, állami gazdasági könyvtárakat. Sőt ezeken kívül még további tagozódást is látnunk. A ceglédi Nagy Sztálin tsz-ben pl. külön könyvtára van a pártszervezetnek, a gazdaságnak, az MSZT-nek, a DISZ-nek. A tsz, gépállomási, állami gazdasági könyvtárak ügye sok tekintetben rendezetlen, viszonyuk a népkönyvtári hálózathoz sok helyütt tisztázatlan. Rendszer, irányítás, ellenőrzés híján

munkájuk sokban fogyatékos, széteső. Ezek közül a könyvtárak közül egyeseket államigazgatási szerv alapított, másokat a megyei vagy a járási könyvtár vagy a MEDOSZ. Más a jellege a tsz-könyvtáraknak, amelyeket a termelőszövetkezet hívott életre és ismét más a gépállomási és állami gazdasági könyvtáraknak, amelyek számára földművelésügyi minisztériumi rendeletek jelentős összeget, sokszor évi több ezer forintot biztosítanak könyvtári célokra. Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár javaslatot tett már a gépállomási könyvtárak ügyeinek rendezésére. Javaslatának elfogadása esetén az állami gazdasági és a tsz-könyvtárak ügyének a tisztázására is előterjesztést tesz.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtárnak magának is vannak még megoldatlan kérdései, van még javítanivalója munkáján. De mindazzal, amit munkájában eddig elért, illetve összegyűjtött —

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár ceglédi ankiója

könyvvállományaival, kiadványaival, szaktudásával, módszertani ismereteivel — szívesen segíti a vidéki könyvtárakat.

FARAGÓ LÁSZLÓ

az Országos Mezőgazdasági Könyvtár h. vezetője

A könyvtári statisztika felhasználásáról

Az új könyvtáros leggyorsabban a statisztikából ismerheti meg a gondjaira bízott könyvtár addig végzett munkáját.

1951. elején a bajai városi könyvtárban én is egy teljes hetet fordítottam arra, hogy a könyvtár statisztikai adatait utólag összegyűjtsem és a megalakulástól kezdve feldolgozzam.

A kapott adatok azután nem maradtak pusztá számok, hanem milliméter papírosra vetettük, vonalas grafikon formájában. S ha szükség volt, oszlopokat is sorakoztattunk mellé, bemutatva a könyvtár forgalmi adatait és körös ábrák is készültek, amelyeken az olvasók életkorát, vagy foglalkozását lehetett összehasonlítani.

Érdekes dolgokat mondtak el ezek az ábrák: a vonalas grafikonon pl. meg lehetett látni, hogyan hullámszik a kölcsönzések száma az évszakok szerint. Nyáron a Duna bizony elvonta az olvasók egy részét a könyvtárból és a megmaradt olvasók is kevesebbet olvastak. (Akkor még nem ismertük a strandkönyvtárak jelentőségét!) Voltak viszont olyan meglepő törések, kiugrások és visszaesések a görbe irányában, amelyeket csak az évszakok változásával nem lehetett megmagyarázni.

A könyvtár története adta meg a választ: pl. felemelték a tagdíjat: csökkent az olvasók száma. Leszállították a tagdíjat, vagy új, szebb helyiségbe költözött a könyvtár: hirtelen felszökött az olvasók számának vonala. Ha pedig az idényszerű hullámzások csúcspontjait és mélypontjait összehasonlítottuk, kiderült, hogy ezek mindig magasabban vannak, mint az előző évben. Ez a könyvtárpropaganda eredményességét mutatta és a könyvtár fejlődő, jó munkáját. A hirtelen törések, kiugrások, vagy visszaesések pedig azt, hogy a könyvtármunka eredményességét külső tényezők is befolyásolják (jó vagy rossz helyiség, tagdíj mértéke stb.).

Tehát a statisztika szemléltetésének jó hasznát vettük a könyvtár helyzetének mérésében. Itt azonban nem volt megállás: a statisztika segített a könyvtár további terveiben is. Pár nap múlva ugyanis a könyvtár fal tábláján megjelentek a rajzok. Az olvasók érdeklődéssel nézték a fejlődést, az olvasók számának szaporodását és a könyvvállomány gyarapodását. A könyvvállomány gyors gyarapodása nekik a vá-

laszték növekedését is jelentette. Erdekeltté váltak a könyvtár munkájában. A táblázatok szemlélői közül nemsokára többen jelentkeztek, akik felajánlották, hogy segítenek a belső munkában.

A tanács is többször érdeklődött a könyvtár helyzete iránt. Gyakran hívták bennünket a tanácsházára. Még ma is megvan az a pár gyűrött grafikonpapír, az elmosódott oszlopokkal, vonalakkal, melyet ilyenkor magunkkal vittünk. Nagyon sok baj volt ugyanis az első időben a szűk költségvetési kerettel is. Ezért a pénzügyi tárgyalásokon az asztalra kerültek ezek az ábrák, amelyek a könyvtár eredményeit mutatták és amelyek így valószínűleg a könyvtárosok helyett érveltek. (Természetesen túlzás volna azt állítani, hogy ezek után annyi pénzt kapott a könyvtár, amennyit csak kért, de biztos, hogy sokkal könnyebben ment mindig a tárgyalás, mégpedig nemcsak a pénzügyi, hanem a többi vezetőszervvel is.)

De máshol is a statisztika jelezte azt az irányt, amerre haladni kellett: a könyvtár belső munkájában és mindenütt segített, ahol helyesen tudtuk alkalmazni.

a) Most hadd mutassunk be egy példát, hogyan használhatja fel a könyvtáros a statisztikát a könyvtár könyvbeszerzésében. (1. ábra)

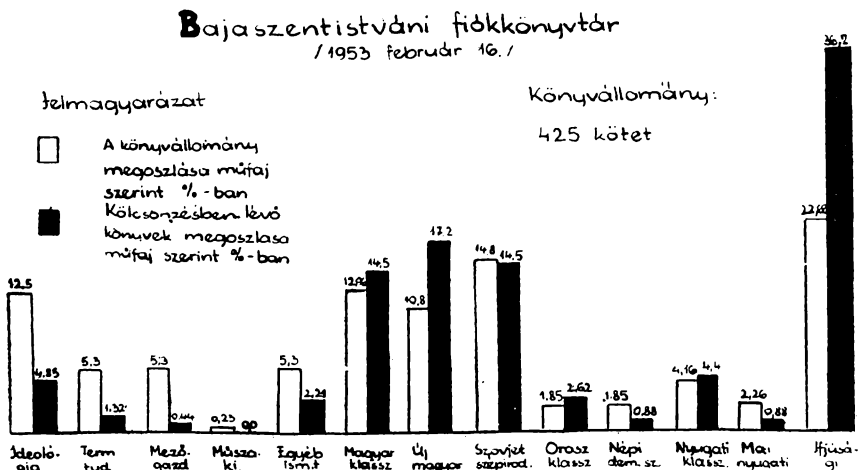
Ebben a fiókkönyvtárban a bajai könyvtár az állomány kiegészítésekor figyelembe vette az olvasók tényleges érdeklődését. A könyvállomány összetétele általában megfelelő. Az ország leg-

több könyvtárában azonban nem ilyen kedvező a kép. A legtöbb helyen igen kevés a szépirodalmi és az ifjúsági mű.

Ha az ismeretterjesztő művek olvasottságát most egyéb tényezőktől (könyvpropaganda) függetlenül vizsgáljuk, a csekély érdeklődést az is okozhatja, hogy a könyvek rosszul vannak összeválogatva: ezeken a könyveken belül sok az olvasók műveltségi és szakmai színvonalát meghaladó munka. Vagy egy részük tartalmilag túlhaladott, elavult könyv és brosúra. Az érdeklődés hirtelen csökkenhet egy-egy csoport iránt bizonyos idő múlva, ha a csoporton belül sem megfelelő a könyvek megoszlása. Pl.: kevés fajta politikai könyve van a könyvtárnak, de egy-egy mű túlságosan sok példányszámban van meg.

b) A könyvkiadási politikának is figyelembe kell vennie az olvasók jelzéseit, amelyeket a lenti oszlopos diagramma mutat. Ugyanis a könyvtár kölcsönzéseinek műfaji megoszlása az olvasók igényeinek mércéje. Az olvasók azt olvassák, amit szeretnek, amire szükségük van. A könyvkiadás ezzel úgy függ össze, hogy a könyvtárak viszont csak azt szerezhetik be, az olvasók pedig azt olvashatják, ami van, ami kapható.

Az ország más helyein végzett mérések azt bizonyítják, hogy a magyar klasszikusok és az ifjúsági irodalom együtt a könyvállomány alig 20–25%-a, viszont a kölcsönzések több mint 60–70%-át teszi ki e két csoport (ld. 4. ábra). Nyilvánvaló, hogy a könyvtár nem tudja megfelelőképpen kielégíteni az olvasók

1. ábra

igényeit ezekből a könyvekből, de jelenleg a könyvpiac sem. A megoldás a kiadott klasszikusok és ifjúsági művek példányszámának sűrűs növelése. Viszont téved az a könyvtáros, aki azt hiszi, hogy ha pl. a mérések eredményeként a kölcsönzések 50%-a a magyar klasszikusokra jut, a könyvvállományt is 50%-ra kell ezekből feltöltenie. A könyvállomány és a kölcsönzések száma közti feszültséget most az okozza, hogy rendkívül kevés a keresett irodalom, de ha fokozatosan növeljük a könyvek számát, a klasszikusok nagy forgási sebessége megszünteti az aránytalanságot. Ugyanez a helyzet az ifjúsági irodalomnál is, amelyből soha nincs és nem is lesz elég könyv egy-egy könyvtárban. (Természetesen erre a könyvkiadás mégsem hivatkozhat!)

c) A fenti diagramm a könyvtár propagandamunkájának hiányosságait, egyoldalúságát is feltárja. Előfordul, hogy az olvasó teljesen ösztönösen választja a könyvet, a statisztika éppen ezt az állapotot rögzítette. Másrészt, ha pl. az olvasók túl nagy része öreg és gyermek, akkor a könyvtárpropaganda is hibás. Ezért a statisztikát ki kell egészíteni az olvasók foglalkozási és korszerinti megoszlásával. Ebből kiderült, hogy a könyvtárnak milyen a viszonya a ténylegesen dolgozó, termelő korosztályokhoz. (2. ábra)

A rossz könyvpropagandát a hiányos érdeklődés egyik okául jelöltük meg. Ez abból is eredhet, hogy a könyvtáros maga sem ismer más könyveket, csak amelyeket olvasói általában kérni szoktak. A mezőgazdasági könyvek iránti csekély érdeklődés néha abból adódik falun, hogy a könyvtáros nem ért a mezőgazdasági munkához és különösebben nem is érdekli az.

Az ideológiai művek hibás propagandájának tipikus esete, ha a könyvtáros a meglévő — nagyrészt idős és túl fiatal — olvasóival próbálja olvastatni ezeket a műveket, viszont mitsem törődik a helyi pártoktatás és a könyvtár kapcsolatával.

Ezért helyes azt is kimutatni, hogy kik olvasták a kölcsönzött könyvek különböző csoportjait. Az első ábrából — kiegészítés nélkül — azt hiheti mindenki, hogy az olvasók megoszlása vegyes. Holott előfordulhat az is, hogy mindenféle könyvet ugyanaz a csoport olvassa, pl. a 14 éven aluliak, akik megfelelő

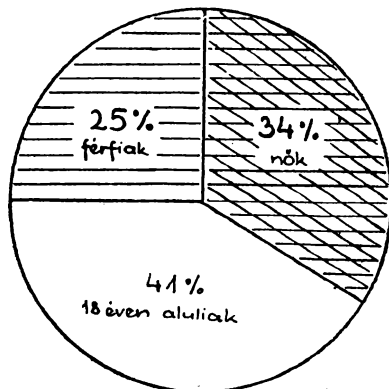
Bajszentistván	14 év alatt		14-18 év között		18-40 év között		40 év felett		Kölcsönzések száma szerinti összesítés		Összes példány
	fiát.	nő	fiát.	nő	fiát.	nő	fiát.	nő	fiát.	nő	
Alt. iskolák	70								70		133
Középiszkolák		63	14	4						11	4
Főiskolák											
T. Sz. tag			1		3		3		4	7	13
Egyéni iparos					4		1		5	1	6
Állami gazd. RT. dolgozó					1		4		5	6	11
Munkás, napvándor			3	6	1	17	4	4	8	27	35
Államháztart. alkalmazottak					5	13	1	3	6	16	22
Egyéni iparos					2				2		2
Háztartásbeli				2		17		12		34	34
Egyéb (mag. állású stb.)						1	4		4	1	5
Összesen nem szánt*	70	63	45	12	16	56	17	25	118	155	273
Összesen kor szerinti	133		27		71		42		273		
Kor szerinti %-os megoszlás	48,7%		9,7%		26,3%		15,3%				

2. ábra

könyv és irányítás hiányában bármit elvisznek haza. Ha a bajszentistváni statisztikát teljessé kívánjuk tenni, ki kell egészíteni azzal, hogy az egyes műfajokat kik olvasták. Pl. a 17,2%-ban kölcsönzött új magyar szépirodalom olvasóinak megoszlása: (3. ábra)

(A magyar klasszikusok csoportjában a kölcsönzések 24,2%-a jut a 18 éven aluliak csoportjára.)

Vigyázni kell ezeknél a számításoknál a százalékokra is: ha pl. a műszaki könyvek kölcsönzéseinek száma 4 és ez az összes kölcsönzések 0,44%-át teszi ki, ezt a 0,44%-ot helytelen lenne tovább bontani így: olvastak ebből a felnőtt férfiak 75%-ot, a 18 éven aluliak pedig 25%-ot. Holott a 75% is mindössze 3 kötet, ame-

3. ábra

lyet egy olvasó véletlenül is kivehetett. Ezért, ha ilyen kis számokról van szó, leghelyesebb nemcsak a százalékokat, hanem az eredeti számokat is feltüntetni. Másként a statisztika torzít.

d) Az ismertett módszer (amely maga is csak egy a felhasználható sok módszer közül) főleg kisebb könyvtárakban alkalmazható, ahol a könyvállományt és a könyvkártyákat gyorsan meg lehet számlolni. Másutt csak akkor lehetne, ha a napi statisztika az általunk használt csoportosításban mutatná a kölcsönzések megoszlását. A könyvállomány megoszlásainak leméréséhez pedig szükséges volna az állománynapló (csoportos leltárkönyv) is, melyet még csak ezután vezetnek be a nagyobb tömegkönyvtárakban.

Addig is úgy segíthetnek magukon a könyvtárak — ha az olvasók igényét ismerttetett módszerrel akarják megismerni —, hogy az olvasók meghatározott csoportjának személyi lapjaiból veszik a kívánt adatokat. Pl. kiemelik 100 felnőtt férfi, valamint 100 felnőtt nő személyi lapját. A két oszlopot a személyi lapon feljegyzett művek százalékos megoszlása adja. (Különleges csoportokat is lehet alkotni: mit olvasnak a tanulók, a háziasszonyok, az értelmiségiek stb.)

Természetesen az üzemi könyvtárak nem egyszerűen 100 felnőtt férfi személyi lapjait keresik ki, hanem pl. 100 segédmunkását, 100 szakmunkását (férfiak-nők) állítják szembe. Kisebb csoportokat alkothatnak a műszaki értelmiség, a sztahanovisták stb. olvasmányából is.

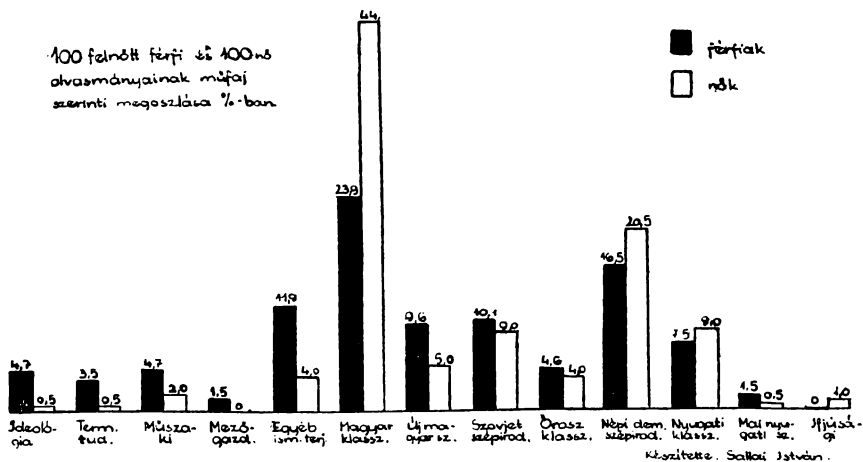
Az erzsébethelyi könyvtár ábráján feltűnő a népi demokratikus szépirodalom iránti nagy érdeklődés. Magyarázat: az olvasók egy része szlovák anyanyelvű. Ez minden megjegyzés nélkül nem található ki, eltér az országos képtől. A táblázatokat tehát nem elég közölni, ki kell egészíteni a szükséges megjegyzésekkel, magyarázatokkal is.

e) Az ilyenfajta statisztikából a könyvtárak fejlődését és az olvasók igényeinek fejlődését is le lehet mérni, de az egyes könyvtárak adatait országosan össze kell vetni. Az ország egész területére kiterjedő mérésekből alakul ki a teljes kép.

A méréseket azután bizonyos időközökben meg kell ismételni, természetesen azonos statisztikai elvek, azonos csoportok alapján. Mivel nagyobb könyvtárakban mérések alapja az olvasók személyi lapja, a megtelt személyi lapokat meg kell őrizni.

Osszefoglalva: A statisztikai adatokat nem elég összegyűjteni, a statisztika önmagában néma. Meg kell szólaltatni, az adatokat ábrázolni kell, kifele is megmutatni. A statisztikai szemléltetés a könyvtári statisztikának egyik legelhanyagoltabb területe. Pedig a jól szerkesztett, világos, áttekinthető statisztika a legjobb fegyvertársa a könyvtárosnak, aki a könyvtári munka minden részében hasznát veszi: tervek összeállításában, pénzügyi, költségvetési tárgyalásokon, a tanácsok és a könyvtári vezető hatóságokkal folytatott megbeszélésein stb.

Békéscsaba: Erzsébethelyi fiókkönyvtár
/1pari település./

4. ábra

Természetesen, míg odáig jut, komoly elmélyedés és sok munka előzi meg a könyvtáros részéről. A statisztikus szerepe a könyvtár módszertani munkájában egyre fontosabb lesz. Az a felismerés, hogy a statisztikus a könyvtár főkönyvelője, akinek minden észrevétele éppúgy visszahat a könyvtár munkájára és irányítására, mint a vállalatokban és üze-

mekben — a könyvtárakban még nem tudatosodott eléggé. Pedig szerepe abban az arányban nő, ahogy a könyvtárak munkájában az olvasók igényeinek figyelembevétele, az olvasók igazi szolgálata szélesebb teret kap.

GERÓ GYULA

az Orsz. Széchenyi Könyvtár munkatársa

A karácsondi példa

A FÜGGETLENÍTETT NÉPKÖNYVTÁROSOK TAPASZTALATCSERÉJE

Ha nem »odavalósi« szállt le december 13-án a karácsondi állomáson a vonatról, bizonyára meglepődött, mert az ott várakozó helybeliek megkérdezték tőle, hogy az értekezletre jött-e? Meglephetete az idegent a feldíszített kultúrotthon homlokzatának messzefénylő villanyfelirata és a tanácsház késő este is világos ablakai is. Még vasárnap este tíz órakor is azért volt a hivatalában Polonkai Mátyás tanácselnök és Horváth Lívia tanácsitkár, mert e napon kezdődött Karácsondon az ország függetlenített népkönyvtárosainak háromnapos tapasztalatcseréje, s gondos figyelmük arra is kiterjedt, hogy a netalán későn érkezők elszállásolásáról gondoskodjanak. Úttörők is tartottak ügyeletet, ők kísérték szállásukra a vendégeket. Már ez is azt bizonyítja, hogy a karácsondi községi tanács tisztában van kormányunk programjával és a népkönyvtár jelentőségével, amit Polonkai tanácselnök meggyőződéssel hirdet is, hogy a kultúrotthon és a könyvtár a tanácsé, »mi egy család vagyunk és éppúgy gondunk a népművelés, mint a mezőgazdasági termelés fejlesztése, vagy a begyűjtés«.

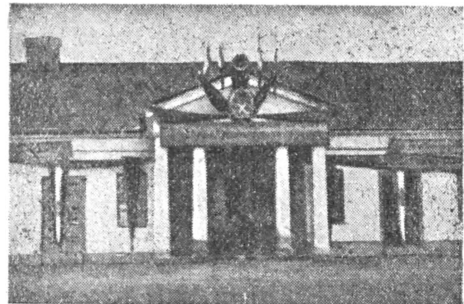
— Látni kellett volna — mondja —, hogy az elszállásolás ügyében összehívott rendkívüli tanácsülés résztvevői mennyire örültek annak, hogy a község vendégül láthatja az országos tapasztalatcserére érkező könyvtárosokat... mert nálunk szeretik a kultúrotthont és a népkönyvtárat.

Tapasztalatcsere egy olyan községi könyvtárban, amellyel ennyire törődik a tanács, magában is nem mindennapi és tanulságos jelenség, de az sem érdektelen, hogy — miért éppen Karácsondot jelölték ki az országos tapasztalatcsere

színhelyéül. Hozzájárult ehhez az is, hogy a tanács, igen helyesen, a kultúrotthonban helyezte el a könyvtárat és természetesen a könyvtár példamutató munkája és az a példás összhang is, amellyel a két intézmény vezetője együttműködik, döntötte el, miért esett a választás Karácsondra.

Ahhoz, hogy egy népkönyvtár ilyen színvonalú kulturális munkával vegyen részt a kultúrforradalomban, szükséges az illetékes állami szervek támogatása, jelen esetben a községi tanácsé és a megyei könyvtaré, a hozzáértés és végül, de nem utolsó sorban, felvilágosultság és lelkesedés. Mivel Karácsond kultúréletében mindez föllelhető, azért rendezte itt a Népkönyvtári Központ a háromnapos tapasztalatcserét, amely december 15-én a tiszánai népkönyvtárban fejeződött be. A tapasztalatcsere a függetlenített népkönyvtárosok kívül meghívták a megyei könyvtárak módszertani munkatársait is.

A tapasztalatcsere megszervezésénél irányelvként szolgált Darvas József

A könyvtáros-tapasztalatcsere színhelye: a karácsondi népkönyvtár

népművelési miniszter múlt év őszén mondott beszámolója, amely azt is ki-mondotta, hogy »Meg kell szervezni az egyes járások, megyék között az eleven tapasztalatcserét. Bátorítani és népszerűsíteni kell a helyi kezdeményezéseket.«

A tapasztalatcsere sikeres lebonyo-lításában a tanácson kívül a gyöngyösi járási tanács (Turi Elemér népművelési előadó), a megyei könyvtár (Hegedüs András könyvtárvezető) és a megyei ta-nács támogatta a karácsondi és a tiszta-nánai népkönyvtárost. A kulturális munka megbecsülését mutatja az is, hogy az értekezlet első napján részt vett Fekszí elvtárs, a megyei tanács VB elnökhelyet-tese, Szöllösi elvtárs megyei népművelési ügyvezető és a gyöngyösi járás elnök-helyettese is.

Az értekezlet három napján mindössze két rövid előadás hangzott el. Sallai Ist-ván, az Országos Széchényi Könyvtár helyettes vezetője a falusi népkönyvtári munka néhány problémájáról beszélt, Ardó Mária, a Népkönyvtári Központ munkatársa pedig a gyermek- és ifjúsági olvasók körében végzett könyvtári munka tapasztalatairól és a népszerűsítő munkáról. Az értekezlet tapasztalatcseré-jellegének megfelelően, elsősorban a könyvtárosoké volt a szó és már az első napirendi ponthoz (a karácsondi könyv-tár helyzetének megvitatása saját tapasztalataik tükrében) a 37 résztvevőből 25-en szóltak hozzá, köztük 24 népkönyvtáros.

A megbeszélés elején Dán Gyula, a ka-rácsondi kultúrotthon igazgatója elmon-dotta, hogy mint pedagógus vette át a könyvtár vezetését 1951 decemberben. A könyvtárnak ekkor 4 olvasója és 80 könyve volt, a havi kölcsönzések száma pedig mindössze 14 volt. Felhasználta a könyvtárnépszerűsítés legváltozatosabb eszközeit: a tanács segítségével három könyvtári táblát helyezett el a község különböző pontjain, a tanácsuléseken, a tömegszervezetek rendezvényein felhívta a jelenlevőket a könyvtár látogatására, a szülők iskolája előadásaira könyveket vitt magával és kölcsönzött akkor is, amikor a szülőket látogatta. Igyekezett a könyvtárat otthonossá tenni és így si-került odaédesgetnie a dolgozókat. Be-kapcsolódott a SZFTE-előadásokba is, ki-állításokat rendezett és ott mindjárt köl-csönzött is. Egyes házakban diavetítéseket rendezett, utána pedig könyvköl-csönzést tartott. Munkájában aktívákra támaszkodott — különösen a DISZ-fia-

talok segítették, de ugyanakkor a DISZ is kapott támogatást a könyvtártól. Jó kapcsolatot teremtett a helyi pártszer-vezetettel, a tanáccsal és a tömegszerve-tekkel. Amikor 1953. január 1-én átadta utódjának, feleségének a könyvtárat, 783 olvasója volt.

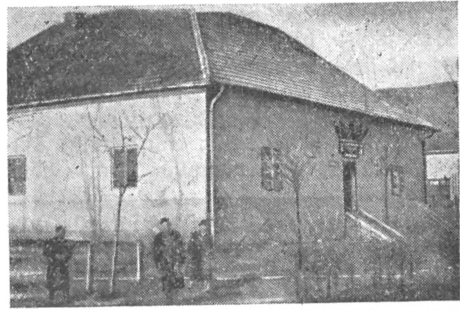
Dán Gyuláné könyvtáros beszámolójá-ban elmondotta, hogy hosszabb ideig a férje mellett dolgozott, mint aktíva, ön-állóan 1953. január 1 óta vezeti a könyv-tárat, Ezernél több olvasója van (a köz-ség lakosságának kb. 25 százaléka), 2500 könyve, tavaly november végéig 20293 kötetet kölcsönzött. A könyvtár nemrég kapta meg az új helyiségeket, a tanács póthitelt szerzett az építkezési mun-kákra. A kultúrotthon kézimunka-szak-körének segítségével függönyöket készí-tettek, amelyekhez a fonalat rendezvé-nyek bevételeiből biztosították. Heten-ként mesedélután van a könyvtárban. A »Kérdezz — felelekk«-esteken kiállításo-kat rendez. Munkájának hiányosságai, hogy nem foglalkozott eléggé az olvasók-kal és így többen egyedül olvasnak. Tervezi, hogy a kultúrotthon előtti téren a nyári olvasás céljára kultúrparkot lé-tesít, tervének megvalósítását a tanács támogatja.

A két rövid beszámoló után a könyv-tárosok megnézték a könyvtárat. A bejá-rat előcsarnokba vezet, innen egymással szembe nyílik két ajtó, az egyik a köl-csönző-raktárhelyiségbe, a másik a klub-szerű olvasóterembe. Az előcsarnok tu-lajdonképpen propagandaterem. A fal mellett körben, mellmagasságban ferde-esésű tárló van, amelybe a könyvtár füzetkatalogusának lapjait helyezték el, a betűrendes szépirodalmi, ifjúsági, po-litikai, ismeretterjesztő műveket feltűn-tető lapokat. Körbejárva a helyiséget a fal mentén, bárki könnyen kiírhatja ma-gának a kívánt könyvek adatait. A ka-talogus használatának nagyon egyszerű és alkalmas módja ez. Az olvasók ugyan-ezt a katalógust fűzve megtalálják a kölcsönzőben. A terem falait izléses és ötletes plakátok, grafikonok díszítik, a község életéből vett adatokkal, amelyek gazdasági és kulturális fejlődésünket szemléltetik. Az egyik plakát pl. a templomtornyot ábrázolja, mellérájozva, hogy hány méterrel magasabb könyv-torony lenne abból, ha a könyvtár köteteit egymásra raknák. Egy pla-kát néhány számmal és egy-két ügyes tussvonással figyelmezteti a látogatót,

hogy miként emelkedett Karácsondon a kerékpártulajdonosok száma, egy másik plakát pedig hasonló módszerrel a rádió-előfizetők számának növekedéséről tájékoztat. Egy üvegszekrény felső részében ponyvakönyveket, füzeteket látunk, alsó részében pedig azokat meséskönyveket, amelyeket a ponyvafüzetek beszállítói kapnak a könyvtártól. Mivel a könyvtár öt ponyváért egy mesefüzetet ad, a gyerekek az egész faluban felkutatják a ponyvairodalom rejtőző példányait és lelkenedve szolgáltatják be a könyvtárba. Az új mesefüzeteket rendezvények bevételeiből vásárolják.

A propagandateremben kiállítási állványt, sajtótáblát, a kultúrotthonnak és a könyvtárnak járó hírlapok és folyóiratok fejléceit bemutató táblát és különféle szemléltető agitációs eszközöket találunk. A tapasztalatcsere részvevői megnézték a kölcsönző- és raktárhelyiségben a könyvállományt, a nyilvántartásokat és a raktári rendet. Joggal kifogásolták, hogy a kölcsönzőlapokat nem lejárati szerint tartják nyilván. Az olvasóteremben nemcsak könyvet és folyóiratot olvashatnak a dolgozók, hanem rádiót hallgathatnak és sakkozhatnak is. Itt láthatók a szakkörök kiállításai. Megfigyelhető azonban, hogy az olvasóteremben tartózkodók igyekeznek egymást szórakoztatni nem zavarni. A kölcsönzőhelyiségbe a gyerekek is levett kalappal lépnek és ott csendben várják, amíg rájuk kerül a sor. Kövecses elvtárs (Győrszentiván) és Donauer elvtárs (Csesztreg) meg is állapították, hogy a felnőtt és gyermekolvasók fegyelmezettsége a könyvtár nevelőmunkáját is bizonyítja.

Az értekezlet részvevői a könyvtár megtekintése után elmondották véleményüket a látottakról és beszámoltak saját munkájukról. Sok ötlet, javaslat, probléma vetődött fel és sok új módszerről számoltak be. Kövecses Mihály (Győrszentiván) a jó olvasóknak lemezt küld a hangos híradóban, Czifra Jánosné (Bajót) a legjobb olvasókat kiírja a Büszkeségtáblára. Vető Györgyné (Kecel) könyveket ad ki a fodrászüzletbe, így a várakozók jó könyveket olvashatnak és közülük nem egy, mivel nem tudja végigolvasni a könyvet, beiratkozik a könyvtárba. A szülőotthonban olvasókört szervezett. Az iskolákat úgy kapcsolta be a könyvtári munkába, hogy minden osztályban szervezett egy könyvtárfelelőst az olvasómozgalom fellendítésére. Ferencz Rudolf

A tiszánánai népkönyvtárban fejeződött be a tapasztalatcsere

(Salgótarján) a megye egyik legjobb népkönyvtárának, a somoskőújfalusi könyvtárnak tapasztalatait közölte: külön táblára írják ki azoknak az olvasóknak a nevét és címét, akik késedelmesen hozzák vissza a könyvet és így nem egy esetben az ifjú olvasók maguk gondoskodnak a könyvek visszaszerzéséről. Fülöp József (Balatonfüred) a község különböző helyén állandóan rendez kiállításokat üzletek kirakataiban és egybeült. Luczi Józsefné (Békés) az olvasókkal közösen könyvborítólapokat készített, hogy így védje a kikölcsönzött könyveket a rongálódástól. Árvay Kálmánné (Jászapáti) munkáját a kívánságkönyv segítette elő. Czihák József (Izsák) vásárnaponként sajtóismertetést tart a könyvtárban, Donauer László (Csesztreg) szintén. A tapasztalatcsere harmadik napján a részvevők a tiszánánai könyvtárat tekintették meg, amelyen szintén meglátszik a helyi szervek gondoskodása. A könyvtár két szép tágas helyiségből áll, tele színes díszítésekkel. Szemléltető propagandájának azonban az a hiányossága, hogy általános jellegű, nem használja fel a helyi adatokat. A megbeszélésen részt vett és felszólalt a községi pártszervezet titkára, Barna András, továbbá Pócs Sándor kultúrotthon-igazgató, valamint a DISZ titkára. Erdélyi Béla jó munkája eredményeként könyvtárának 1100 olvasója van, a múlt év november 30-ig 19.217 kötetet kölcsönzött. A »Kövessétek példáját«-tábla arra hívja fel a figyelmet, hogy az olvasók könyveket ajándékoznak a könyvtárnak, természetesen olvashatjuk a táblán az ajándékozók nevét is.

Nyitrai József (Győr) abban látta a háromnapos értekezlet tapasztalatát, hogy Tiszanána és Karácsond példás

munkája nem csupán a tanács támogatásán múlik, hanem azon is, hogy mennyire lelkes ember a könyvtáros. A megyei könyvtárak tehát jól válasszák meg azokat, akikre rábízják egy népkönyvtár vezetését. Majdnem mindegyik felszólaló könyvtáros megállapította, hogy a tapasztalatcserének most megismert módszere hasznos, sokat tanultak belőle és kéri, hogy a Népkönyvtári Központ a jövőben is rendezzen ilyen értekezleteket. Bali Jánosné (Tolna) megfigyeléseit

abban foglalja össze, hogy Karácsondon látta, milyenek lesznek a jövőben a népkönyvtárak, Tiszanánán pedig azt, milyenek kell lenni ma egy népkönyvtárnak. Az irányítószerveknek, a megyei és járási könyvtáraknak tehát nincs szebb feladatuk, mint népkönyvtárainkat minél hamarabb előbb a tiszánánai, majd a karácsondi könyvtár színvonalára emelni.

ROZSA GYÖRGY,
a Népkönyvtári Központ
munkatársa

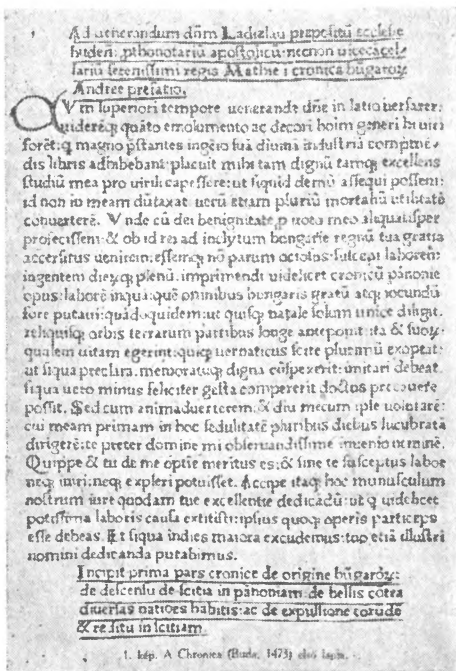
Régi magyar könyvek az Országos Széchényi Könyvtárban

Az Országos Széchényi Könyvtár az ország legnagyobb múzeális jellegű könyvgyűjteménye. Nemzeti könyvtárunk alapításától fogva — a többi nagy könyvtár egyetemes gyűjtőkörétől eltérően — elsősorban a magyar és magyar vonatkozású könyvanyag gyűjtésére törekedett. Ennek a másfél évszázados munkának eredményeként ma a Széchényi Könyvtár nemzeti múltunk frott és nyomtatott emlékeinek, haladó nemzeti hagyományainknak leggazdagabb tárháza.

A felszabadulás óta a Széchényi Könyvtár is egyre fokozottabb mértékben vesz részt dolgozó népiünk kulturális felemelkedésének elősegítésében, a tudományos kutatás és az egyetemi oktatás támogatásában. Speciális gyűjteményei, nemzeti könyvtári jellege azonban különleges és nem kevésbé fontos feladatok ellátására is kötelezik. A Széchényi Könyvtár speciális hivatása: haladó nemzeti hagyományaink lehető legteljesebb összegyűjtése, gondos megőrzése és feltárása.

A Széchényi Könyvtár Régi Magyar Könyvtár néven ismert különgyűjteménye a XV. századtól 1711-ig több mint 5000 magyar nyelvű könyvet, magyarországi nyomtatványt, valamint magyar szerzők külföldön megjelent munkáit foglalja magában. A gyűjtemény legrégebbi darabja az első nyomtatásban megjelent magyar krónika, az ú. n. »Budai Krónika«. Ez a fontos magyar történelmi forrásmunka a magyar nyomdászat szempontjából is jelentős emlék, hiszen az 1473-ban Hess András által Budán alapított első magyar könyvnyomda terméke.

Mátyás király uralkodása idejében különösen nagy volt az érdeklődés a magyar történellem iránt. 1488-ban, alig néhány hónapon belül két ízben — előbb Brünmben, majd Augsburgban — jelent meg Thuróczy János magyar krónikája. Mindkét kiadást farnetszetes illusztrációk díszítik. A Széchényi Könyvtár az augsburgi kiadás két különlegesen pompás kiállítású példányát őrzi. A nagyhírű augsburgi Ratdolt nyomda ezekben a hártypéldányokban arany betűkkel nyomtatta a krónika Mátyás királyhoz intézett ajánlását, ami valószínűleg teszi,

A Budai krónika első lapja

hogy e példányok Mátyás király részére készültek.

Az eddig említett krónikák a kor irodalmi nyelvén — latinul — adták elő a magyar történelem legjelentősebb eseményeit. A magyar nyelv csak lassan, fokozatosan hódított tért az általában latin nyelvű nyomtatott könyvekben. A Széchényi Könyvtár legrégibb magyar szöveget is tartalmazó nyomtatványa egy iskolai latin nyelvgyakorló könyv német, lengyel és magyar értelmezésekkel (Heyden Sebald: Puerilium colloquiorum formulae. Krakkó, 1531). Ennek a fontos nyelv emlékeknek első kiadása (Krakkó, 1527) sajnos nincs meg hazánkban. Kevésbé ritka az első Magyarországon nyomtatott magyar nyelvű könyv: Sylvester János Új Testamentuma. 1541-ben Sárvár-Újszigeten jelent meg vörös és fekete nyomású címlappal, számos ízléses fametszettel díszítve.

A XVI. század első felében működő néhány magyar nyomda nem tudta ellátni az ország egyre növekvő könyvszükségletét. Krakkóban nyomtatták ki az első magyar nyelvtant (Dévai Biró Mátyás: Orthographia Ungarica, 1549.), amelynek egyetlen ismert példányát a Széchényi Könyvtár őrzi. Külföldön jelentek meg az európai hírű, latinul író kiváló magyar költőknek, Janus Pannoniusnak versei is. Egyik legismertebb művének — nevelőjéhez, Guarinohoz írt dicsőítő énekének — hártýára nyomott, pompás festett díszítéssel ellátott — magántulajdonban lévő — bolognai (1513.) kiadását a Széchényi Könyvtár őrzi.

A magyar nyelvű művelődés terjesztésével tűnt ki nyomdászársai közül a XVI. században Heltai Gáspár kolozsvári könyvnyomdász. Az ő műhelyéből került forgalomba Tinódi Sebestyénnek, a XVI. század nevezetes vándorlantosának, históriás énekgyűjteménye. A tudós nyomdatulajdonos Bonfini nyomán maga is összeállított és nyomdájában kiadott egy magyar krónikát, »Hogy az Magyarok az ő nyelvekben megláthassák az ő elejeknek jeles Historiáit«. Heltai éles társadalomkritikával megírt, haladó szellemű művének — »A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialógus«-nak — sajnos a Széchényi Könyvtár is csak fényképmásolatát őrzi. Egyetlen teljes példányban maradt ránk a XVI. század egyik legnépszerűbb tréfás népkönyvének, a »Salamon és Markalf«-nak első magyar nyelvű kiadása (Kolozsvár,

1577., Heltai-nyomda). A népszerű szép irodalmi művekkel XVI. századi nyomdászaink a nép szélesebb rétegeinek érdeklődését kívánták felkelteni a könyvek iránt. Ilyen irányú tevékenységükkel jelentős mértékben elősegítették az általános művelődés terjedését.

A XVI. század magyar könyvtermésének igen számottevő hányadát a reformáció korabeli hitvitairodalom alkotja. Nem egy esetben még ezek a vallásos tárgyú művek is figyelemre méltó adatokat tárnak fel a korabeli társadalmi állapotokról. Elsősorban Bornemisza Péter »Ördögi kísértetekről« című nevezetes prédikációs gyűjteményére gondolunk.

A XVI. században már több gyakorlati célt szolgáló könyv is megjelent hazánkban. Az 1577-ben Debrecenben nyomtatott első magyar számtani kézikönyv egyetlen ma ismert példánya a Széchényi Könyvtár birtokában van. Egy évvel később jelent meg a kolozsvári Heltai nyomdában az első magyar füvészkönyv (Melius Péter: Herbarium). Ez a mű nem tartozik a legnagyobb ritkaságaink közé, de mint a magyar gyógyszer-tan legelső nyomtatott emléke mindenképpen figyelemre méltó.

E néhány kiragadott példával távolról sem merítettük ki a Széchényi Könyvtár

legértékesebb XV—XVI. századi régi magyar könyveinek felsorolását. Igaz, hogy nem is ez volt a célunk ezzel a kis írással. Csupán szemléltetni kívántuk, hogy milyen változatos és érdekes anyagot tartalmaznak a sokszor címlap nélküli, csonka, igénytelen külsejű régi könyvek. Bármilyen szempontból kívánjuk tanulmányozni nemzeti múltunkat, munkánkhoz nélkülözhetetlenül szükségünk van ezeknek a többszáz éves könyveknek tanúságtételére. A magyar nyelv és irodalom fejlődése, a magyar könyvnyomtatás története, nemzeti múltunk jelentős eseményei, a magyar nép gazdasági és társa-

dalmi viszonyai tükröződnek ezekben a könyvekben.

A Széchenyi Könyvtár hú őre kíván lenni haladó nemzeti hagyományainknak s továbbra is folytatja a régi magyar könyvek gyűjtését. Vidéki könyvtárakban, magángyűjtőknél számos elveszettnek vélt mű lappanghat még. Ezekre a tartalmilag jelentős régi könyvekre kívántuk felhívni a vidéki könyvtárosok figyelmét, mert a szórványosan felbukkanó értékes anyag összegyűjtéséhez minden magyar könyvtáros közreműködése szükséges.

SOLTÉSZ ZOLTÁNNÉ
az Orsz. Széchenyi Könyvtár
munkatársa

Goriupp Aliz: a könyvtáros

Nem tudom, ki hogy van vele, én ha bemegyek a Széchenyi-könyvtárba, a földszinti folyosón, ahol a római korbeli síremlékek és egyéb hatalmas kődarabok komolyságra intik az embert, egy szempillantásra mindig megállok egy ablaknál, amely mögött fáradhatatlan kopogással készítik az adréma-lemezeket, magyarul szólva: sokszorosítják a katalóguscédulákat. Megállok, belesek s mindig úgy érzem, mintha anyakönyvi hivatal ablakánál leskelődnék, mintha ellesném, hogy írnak be egy újszülöttet az anyakönyvbe.

Valahogy így is van. A Széchenyi-könyvtárban minden Magyarországon megjelent nyomtatványt anyakönyveznek, s azt hiszem, nincs semmi csudálatos abban, ha a könyvszerető ember kicsit tisztelettel adózik a nemzeti kultúragyűjtőhely »anyakönyvi hivatalának«...

Mert más dolog, ha könyvgyűjtő ember odahaza egy füzetbe feljegyzi könyvtára szaporulatát, s egészen más, ha a nemzet könyvtárába iktatnak be egy-egy »újszülöttet.«

Goriupp Alizt, a Széchenyi-könyvtár könyvfeldolgozó osztályának vezetőjét nemrég tüntette ki kormányunk a munkaéreméremmel. Harmincöt éve dolgozik Goriupp elvtársnő a Széchenyi-könyvtárban és 1934 óta megszakitás nélkül a könyvfeldolgozó osztályon.

— Én nem tudok magamról mit mondani — szabadkozott mosolyogva, mikor élete, munkája felől érdeklődtem. — Dolgozom, nagyon szeretem, amit csi-

nálok, semmi több. Szürke, egyszerű munkatársa vagyok a könyvtárnak...

Készen álltam a válasszal, mert azzal feleltem: nagyon is jól tudjuk mi az »apró munka« becsét. Erre ő Lenin szavaival válaszolt, azt mondta — s éreztem szavaiból, hogy többet nem is fog szólni magáról: az ő élete csupa egyszerű, hétköznapi tett, amiről nem lehet sokat, érdekeset írni.

Goriupp Aliz egyéniségében éppen az ragadott meg, hogy élete értelmét, egyszerűen hivatását látja az egyszerű hétköznapi tettekben. Megéreztem emögött a szigorú szerénység mögött a kemény, határozott jellemet, a céltudatos életet.

Amíg beszélgettünk, természetesen nem dolgozott, nem figyelhettem meg munkájában, pedig azt hiszem, nagyon érdekes lenne akár egy napi munkáját is megfigyelni. Asztala azonban minden beszédnél világosabban elárulta, mivel foglalatokodik. A nagy íróasztalon könyvek, kották, megint könyvek garmadával. S százával a kész katalóguscédulák. Egy-némelyiken kézírásos javítás, az előtte fekvőn is éppen. Goriupp Aliz kezén minden egyes »anyakönyvi kivonat« keresztülmegy s biztos vagyok benne, nem kerülhet a katalógusba egyetlen hamisadatú cédula sem. Aprómunka ez? Kétségkívül más, mint egy könyv megírása. De a könyvfeldolgozó osztályon évenként húsz-harmincezer könyv kapja meg helyét, adatait, egyszerűen: ennyi új könyv kerülhet majd az olvasó kezébe. Kevés ez?

Nem, ennyi könyv odajuttatása, ahova éppen való, rendszerbefogása — bevalom: az én szememben már — műalkotás. S egy életen át — tiszteletet parancsoló nagy tett.

— Nem egy könyv, technikai vagy más természetű kiadvány elrendszerezése komoly, többnapos utánjárást kíván — mondja, mikor a munka nehezéhez érünk a beszélgetésben.

— Azt hiszem, kicsit polihisztornak is kell lenniök ebben a munkában — jegyeztem meg.

— Csakis széles érdeklődési körrel, sőt jelentős ismeretekkel tudunk »rendet« teremteni. És igazi könyvtárosra a széleskörű ismeretek birtoklása a jellemző...

Elárulja mégis, hogy szépirodalmi érdeklődésű. Véletlenül jön ez elő a beszélgetés során s mindjárt megszólal, mint a szép könyvek barátja is: mi lesz a mi szépirodalmi könyveinkből pár év múlva? Hiszen a szovjet, cseh, német szépirodalmi művek, de a magyar technikai kiadványok is, olyan szép, időtálló papíron jelennek meg. Vajjon nem érdemli meg mai magyar szépirodalmunk, mely — ő aztán igazán tudhatja — igen kis hányada könyvkiadásunknak, hogy szép papíron kerüljön az olvasó kezébe? Mert nagyon félős, hogy mai szépirodalmi kiadványaink a könyvtári használatban pár év alatt tönkremennek...

Felemelő érzés lehet időt álló művet írni, hatalmas lakóépületet tervezni. A kőműves egymás mellé rakja a téglákat, a sorokat egymásra — de téglánként.

Kormányunk magas kitüntetésben részesítette Goriupp Alízt, nem tudom elfeledni piruló arcát, mikor erről szolt pár, szerény mondatot. Nagy megtiszteltetés ez, de vajjon mikor szabad időnkben bemegyünk a Széchényi-könyvtárba, vagy más nyilvános olvasóterembe, felírjuk kívánságunkat s pár perc múltán előttünk a kért könyv, nem feledkezünk-e meg azokról, kiknek egyszerű, hétköznapi munkája — s tegyük hozzá rögtön — fáradságos munkája nyomán lehet részünk e kényelemben?

Goriupp Alíz első szabadkozó mondata után önkéntelenül az jutott eszembe, amit Petőfi a közkatonákról írt. Tiszteljük őket... Goriupp Alízt ilyen Petőfi-értelemben vett közkatonának tekintem, akinek életpályája például állhat. És ma a kultúra ilyen »közkatonái« el is nyerik a tiszteletet, a hivatalost is, a társadalmi is, ha oly áldozatos, lélekből fakadó szeretettel végzik »apró munkájukat«, mint Goriupp Alíz teszi harmincöt »eseménytelen«, de művet alkotó hosszú esztendő alatt.

VARGA IMRE

Egy vidéki könyvtáros

Szeretném megkérdezni azt a kakastollas csendőrt, aki éppen tizenegy esztendővel ezelőtt arculcsapta a ceglédi piacon, hogy: vajjon emlékszik-e még rá? ... Emlékszik-e a féltucat suttyógyerek közül arra a vézna, sovány lábú kamaszra, aki szembe mert szállni az ungvári kerétszet mindenható munkafelügyelőjével, mikor az summáslányra éhezett?!

Vagy megkérdezném azt a tószegi kulákot, aki lapátnyéllal magyarázta a maga igazát — vajjon: emlékezik-e még arra a beesettarcú cselédre, aki mikor ráúnt urat szolgálni, törlesztett egy keveset a régi adósságból, aztán nyakába vette a nagyvilágot?

Vagy az a meleghangú mentő, aki egy évvel később Pesten egy magasból leestett fiatal kőművest a Rókusba szállított

— vajjon emlékezik-e arra, hogy megmentett akkor egy induló életet? Es emlékeznék-e a szolnoki tüdőorvosok egy ápoltra, a tiszavidéki parasztok arra a cingár traktorosra, akit nyeregben talált az éjszaka, a nappal?!

Én jól emlékszem rá. Inas arcára, keskeny szájára, vékony alakjára, a nevére: Kovács István. Huszonnégy esztendeig hanyódott az országban, se gazdája, se senkije — míg nem is olyan régen véget ért a kóborlás az abonyi kultúrotthon papírszagú könyvtárában...

Kétszer találkoztam vele. S ez a két találkozás egy-egy szép vonás a kultúr-munkás megmintázandó alakjához, egy-egy kedves epizód az országjáró íróember jegyzetfüzetében...

1.

Esteledett, s ahogy oltogatták odafent, a szürke felhők közt a fényt, úgy gyuladt meg szerzte a villapy a községben... A könyvtár ajtaja felett hideglelős szél lóbálta a táblát s bent, a sokatforgatott kötetek otthonában villódzva rajzolt furcsa ákom-bákomokat a falra a duruzsoló vaskályha... A pult előtt nyílóeszű apróságok, a pult mögött homlokára tölt micisapkával, sállal a kigombolt ingnyak fölött — Kovács István...

A gyerekhangok üdén csivitelnek a szobában. Egyik ezt kért, másik azt. Az Jókait szeretne, amaz Móricz-mesét s a csontosarcú fiatalembernek felkomorlik a hangja:

— Nincs, kisfiam... Nincs... nincs... nincs...

...Aztán egyedül maradunk... S ahogy a tavaszi ár zúdulhat le a hegyről, úgy zubog Kovács István szájából a panasza:

— Tessék meghinni, sokszor nagyon restellem magam... Jönnek ezek a gyerekek, olvasni akar ez mind és én nem tudok már mit adni nekik... Üres polcnak szegény a gazdája...

Hátramutat, ahol olyan foghíjas a tartó, akár a nagyanyám. Itt-ott akad mutatóba egy-egy kötet.

— Az öregebb olvasók már beleúntak, hogy napról napra kilincseljenek... Pedig de sok Mikszáth-, Jókai-, Móra-, Móricz-regénynek akadna itt pártfogója... De miből adjak, ha én sem kapok!

A pult deszkáján furcsa könyv hever. A fedelét valamikor keménypapírból ragasztották — most rojtos, akár a rétes-tészta. A lapok ki-kijárnak, a sok kéréses ujj a sarkoknál lekoptatta a betűt.

— Ilyen könyveim vannak, elvtárs... Ezeket is kétszer, háromszor elolvassák...

Előkerül a kölcsönző-napló. Nézem a számokat, s egyszeriben megszégyellem magam. Könyvállomány: 2196. Beiratkozott olvasó: 2017. Havi forgalom: 2600 átlagban.

— Eddig úgy jártam mindenhova, hogy két-három regény is volt mindig a hónom alatt. Bekopogtattam a DISZ-be, a pártba, az ismerős házakhoz, arra fordítottam a szót, amilyen témájú könyvet

éppen vittem, aztán addig-addig, hogy egyre-másra nőtt az olvasó... Dolgozók iskolájába járok, ott is ha szó volt valamelyik íróról, másnapra már vittem is a könyvet tőle... De most mit vigyek? A nincset?... Hiába mondtam Pesten is, Cegléden is, hogy adjanak nekem vagy négy-ötezer kötetet, kibírja ezt Abony, azt tetszik hinni, adtak?... Ahogy magának nem, úgy nekem se... Pedig ej, de ráférne egy kis kultúra erre a községre!

Cseréljük tovább a szót, s furcsa dolgok kerülnek a jegyzetfüzetbe. Nevezetesen: 17 ezer lakosa van Abonynak. Erre egy kultúrház, egy mozi, egy nyilvános könyvtár jut. Ez eddig rendben is volna. A baj ott kezdődik, hogy a kultúrotthonban bizony kevés a rendezvény, úgy látszik: vagy alusznak, vagy nem hallják erre még a sünető szót. A mozi négy-szer játszik hetenként, majd mindig táblás házzal mennek a filmek — a könyvtár pedig, nos, arról fentebb beszéltünk, hogy milyen...

Mi marad hát? A fiatalságnak a kocsma, az ital a bál, ahol bizony nem is olyan ritkán csattannak a borgőzdiktálta pofonok — az öregeknek meg a snapszli, durák, éjfélbenyúló huszonegy partik...

Mennyi kulturális vágy válhatik itt émelvítő részegséggé, mennyi visszafojtott kívánság csattanhat esténként egy-egy odavágott kártyapakliban!

— Higgye el, elvtárs, sokszor szeretnék olyat kiáltani, hogy meghallják Pesten is és segítsenek rajtunk!

2.

A minap a Rákóczi-úton, a délutáni forgatagban valaki megfogja a karom. Micisapka, sötét kabát, sál, nyitott ingnyak: ő volt, Kovács István...

Csillan a szeme, öröm rezeg a hangjában:

— Elvtárs! Százötven új könyvet kaptam!...

...S ragyog, ragyog kipirult arca, éppenugy, ahogy a boldog embereknek szokott...

— Hogy fognak ennek is odahaza örülni!

D. SZABÓ LÁSZLÓ

Az élő Jókai

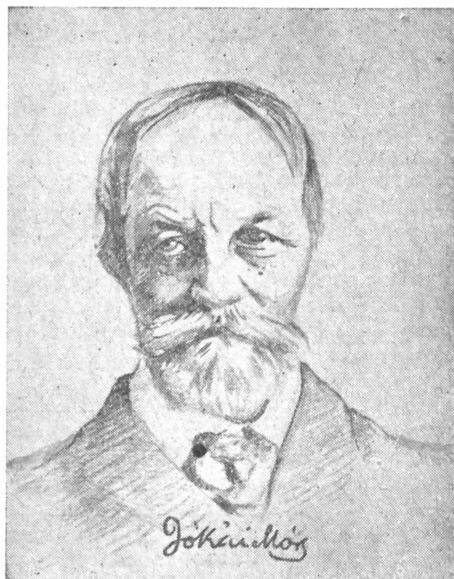
HOGYAN AJÁNlja A KÖNYVTÁROS JÓKAI MŰVEIT

Ötven évvel ezelőtt halt meg Jókai.

A halál utáni első fél évszázad a halhatatlanság nagy erőpróbája. Ha egy írónak, költőnek írásművei ötven esztendővel a halála után még mindig változatlanul népszerűek, akkor az az író vagy költő elnyerte a maga igazolását a történelemtől. Jókai regényeit ma ugyanolyan szeretettel, ugyanolyan érdeklődéssel olvassák, mint azokban az évtizedekben, amikor a könyvkedvelő közönség izgatottan várta egy-egy Jókai-regény megjelenését: Ha megnézzük könyvtáraink statisztikáit, ha figyeljük, hogy az új kiadásokban piacra kerülő Jókai-könyvek milyen hamar kelnek el, megállapíthatjuk, hogy az ötven esztendő mitsem ártott a legnagyobb magyar romantikus népszerűségének.

Életében is, halála után is a legkülönféle szempontú kritika sokfajta kifogásolni valót talált Jókai életművében. A lélektani hitelesség hiányától a kompozíció lazaságáig szemére vetettek mindent, amit csak bírálat író szemére vehet. Az olvasóközönség pedig igen kevéssé olvasta a Jókairól szóló kritikákat, és lankadatlanul olvasta Jókait. Író és kritika vitájában pedig a hiteles bíró csakis az olvasók közvéleménye lehet. Szó sincs róla, a nagytömegek véleményét sokféle helytelen szempont is befolyásolhatja, a fellángoló népszerűség nem okvetlen ismörve az irodalmi értéknek, ámde ha ez a népszerűség nemzedékről nemzedékre tart, ha ez a népszerűség már nem egy pillanatot hangulathullámmáadásának eredménye, hanem változatlan, sőt inkább erősödő, mintsem lankadó közvélemény, akkor itt már a történelem ítéletéről kell beszélnünk. A félszázados történelem pedig Jókai javára döntötte el az író és kritika vitáját.

Természetesen egy olyan óriási életműben, mint aminőt Jókai könyvalakban megjelent műveinek 110 kötete magába zár, az irodalmi érték igen nagy egyenletlenségeit vehetjük tudomásul, annál is inkább, mert Jókai igen nagy mértékben volt a hangulatok embere s így ítéleteit, véleményeit és irodalmi módszereit is pillanatnyi benyomások befolyásolták, hol jó, hol rossz irányban. Politikai magatartása sem mondható túlságo-

san következetesnek, noha sokkal következetesebb, mint ahogy általában kritikusi ezt állítják róla. Ha meg akarjuk érteni a Jókai-regények mondanivalóit, ha a műveken keresztül közel akarunk férkőzni alkotójukhoz, akkor meg kell keresnünk azt a világnézeti alapot, amelyről Jókai megítélte a világot. Ez első pillantásra nem is olyan egyszerű, mert igen nagy a távolság, mondjuk »Az aranyember« általában realistának mondható szemlélete és például a »Bálványosvár« ábrándos vadromantikája között. Vagy a »Kiskirályok« éles nagybirtokos ellenesége és »A névtelen vár« feudalizmussal való szimpátiája között. Szinte tucatjával sorolhatnók fel az egymásnak világszemléletileg látszólag ellentmondó Jókai-regényeket. Mindezt azonban érthetővé teszi, ha meggondoljuk, hogy az író honnét indult, milyen célok lebegtek szeme előtt hosszú életének útján és milyen érdekeket szolgált egész magatartásával.

A Jókai-család nemesi familia volt (az író egész 1848-ig y-nal írta nevét, a forradalom demokratikus buzdulatában tette neve végére a plebejus i-betűt). A családja élete azonban már régen nem emlékeztetett a feudális életformára. Jókaiék komáromiak voltak, a ritka magyar

ajkú polgárváros lakói. Létük alapja nem földbirtok és nem a nemesi-jobbágyi termelési viszony volt. Az író apja ügyvéd, rokonsága malomtulajdonos, gabonakereskedő és egyéb hasonló polgári egzisztenciá. Tehát ahhoz a réteghez tartoztak, amely a negyvennyolc előtti emberöltőben legkövetkezetesebb hordozója volt a társadalmi haladásnak. A magyar polgári forradalom előkészítői, jól tudjuk, nemesek voltak. A gyér polgárságú Magyarországon a polgári forradalomnak nem lehettek burzsoá tömegei, még kevésbbé magyar ajkú burzsoá támaszai, hiszen alig volt magyar ajkú polgár. Ennek folytán a polgári eszme legerőteljesebb képviselői a már polgári életformát élő nemesekből kerültek ki. Jókai tehát mind származásával, mind ifjúkorának komáromi élményeiből következőleg a forradalomra készülő polgárság liberalizmusát hozta magával. 1848-ig, sőt még a forradalmat követő hetekben sem vált el egymástól ez a polgári liberalizmus a polgárságon túlnéző forradalmi demokráciától. Ez magyarázza meg azt a tényt, hogy a forradalmi napokban a forradalmi demokrata Petőfi és a polgári liberalizmusért harcba kelő nemesi értelmiségi Jókai együtt lehetett a forradalmi ifjúság vezére. De ugyanez magyarázza, hogy a forradalom későbbi szakaszában Petőfi és Jókai személyesen is elhidegült egymástól. Nem két jó barátnek történetes összekülönbözése volt ez, hanem két eszme erőteljes hordozójának szétválása akkor, amikor a történelem szembeállította egymással az addig szövetséges eszméket. A szabadságharc bukása azután a közös reakciós ellenség győzelme folytán egy történelmi időszakra újra egymás mellé állította a liberalizmust és a demokráciát, hogy együttesen tiltakozzék a nemzeti elnyomás ellen — és ez az oka, hogy Petőfi alakja és az eszme, amelyet ő hordozott, olyan pozitíven jelenik meg Jókai emlékezetében. Majd amikor a kiegyezés végkép elválasztja egymástól a polgárság és a tömegek érdekét, akkor Petőfi emléke is el-eltorzul Jókai emlékezetében, amiként ez bekövetkezett a »Politikai divatok« című regényében.

Jókai tehát az 1848-ban forradalmi, az elnyomatás 18 éve alatt nemzeti ellenállásban lévő, 1867-ben kiegyező és Tisza Kálmán kormányra kerülésétől kezdve a nagybirtokosokkal együtt uralomban ülő magyar polgárság kifejezője volt. Ha ebből a szempontból tekintjük Jókait, ak-

kor azt kell megállapítanunk, hogy írásműveinek minden ellentmondása, csak látszatellentmondás, azaz pontosabban nem az író bizonytalanságát jelentik, hanem az általa kifejezett osztály állandóan meglévő ellentmondásait. Amiben és amikor a magyar polgárság forradalmi volt, forradalmi volt Jókai is, amikor osztálya a haladást szolgálta, azt szolgálta Jókai is, amikor a polgárság reakcióba fordul, vele fordul el Jókai is forradalmi hagyományától. Természetesen ez a kapcsolat a magyar polgárság és Jókai között akár milyen mély, mégsem gépies, hiszen az író 48-ban forradalmi vezér volt, Haynau idején halálra keresett bujdosó, a Bach-korszak éveiben a nemzet reménységeinek fenntartója — ezek az emlékek nem múltak el nyomtalanul tőle. Tehát még abban az időben is, amikor a Habsburg császár-királyok hűséges hívévé szegődik, forradalmi emlékei lehetővé teszik nem egy hibának meglátását és megbíráását. A kiegyezés után ő az, aki még egyszer felemeli szavát a nagybirtokosság kényuralma ellen (»Kiskirályok«). Ő az, aki mindig újra idézi 48 és Petőfi emlékét. Ő az, aki a legteljesebb rokonszeny hangján népszerűsíti nálunk a dekabristákat (»Szabadság a hó alatt«). És ő az, aki nem tudja egyértelműen elítélni a párizsi kommun hőseit. Ha mint polgárt rémüléssel is tölti el a fegyvert ragadó és a tőkét fenyegető proletár, nem tagadja meg elismerését a barikádok hőseinek emberi nagyságától (»A lélekidomár«, »A véres kenyér«). Sőt ennél is tovább megy: bár igen ellentétes érzelmeikkel, de mégis megsejti, hogy az út a proletariátus győzelméhez és a szocializmus-hoz vezet (»A csigák regénye«).

Egykori forradalmár emlékeinek köszönhetően, hogy a dolgozó tömeg vágyai és törekvései sohasem váltak idegenekké tőle. A szocializmus lényegével sohasem volt tisztában, még akkor sem, amikor erősen rokonszenvezett az utópizmussal. A proletariátus határait sohasem látta tisztán, és nem igen tudta megkülönböztetni a kispolgárságtól. De az első pozitív munkásalakokat mégis neki köszönhetjük (»Egy magyar nábob«, »A gazdag szegények« stb.). És életének utolsó esztendejében egyre inkább hitte, hogy az emberi boldogság csak a polgárságon túl következhetik el (»Ahol a pénz nem is ten.).

Az ötven éve halott Jókai kritikusaival szemben tehát megnyerte a vitát. De az is bizonyos, hogy éppen következetes polgári magatartásáért, sokminden elavult belőle, elavult mindaz, amit a fejlődés a polgárság történetéből lomtárba dobott. És az maradt meg belőle, ami egykor haladó és értékes volt a polgári magatartásból. 48 forradalmi vezére, az önkényuralom üldözöttje, a nemzeti öntudat fenntartója, a forradalmi emlékek élesztője, a haladó hagyományok népszerűsítője, a hűbéri maradványok bírálója — ez az, ami Jókaiából él és halhatatlan. Ezek azok a nagy eszmei mondanivalók, amelyeket korlátlan mesekitaláló képzetével, lebilincselő elbeszélő modorával, és csillogó humorával halhatatlanul tudott kifejezni. Halhatatlanok azok az alakjai, akikben nemzedékek számára adott eszményképet, hiszen ő volt az, aki a nagybirtokos urak Magyarországon olyan polgári ideálokat tudott teremteni, mint Berend Iván, vagy Timár Mihály; aki a kiegyezés Magyarországon olyan forradalmár eszményeket tudott felmutatni, mint Baradlay Ödön és Richárd.

Jókai népszerűsége tény, és egyáltalán nem csodálatos tény. De ha a tanácstalan olvasó megkérdezi a könyvtárost, hogy hát melyik Jókai-regényt is ajánlja elolvasásra, nem egy könyvtáros, legalább is tévovázik, hogy a dúsgazdag életműből mit ajánljon és mit ne ajánljon. Természetesen egészen másképp kell válaszolni egy nagyműveltségű, a marxizmus-leninizmus ideológiájában elmélyült olvasónak, aki meg tudja érteni, hogy Jókai mikor miért haladó és mikor miért nem az, mint egy olyan olvasónak, aki megfelelő kritika nélkül veszi kezébe a könyveket. Az előbbi számára az a válasz, hogy nyugodtan olvasson el minden Jókait. De az utóbbinak azokat a Jókai-könyveket adjuk a kezébe, amelyek egyértelműen nevelik hazaszeretetre, forradalmiságra, az alkotóember megbecsülésére. És itt elsősorban azokra a regényekre gondoljunk, amelyekben Jókai Magyarország útját mutatja meg, attól kezdve, hogy a hűbéri rend elvesztette létjogosultságát, egészen addig, amíg a magyar polgár oda nem ült társuralkodónak a földbirtokos mellé. Ezek, történelmi sorrendben, így következnek egymásután.

»R a b R á b y«, a XVIII. század végének Magyarországa, a hazai felvilágosodás első nemzedékének regénye, a romantikus Jókai egyik legrealistább műve.

»A z a r a n y e m b e r«. A magyar polgárság kialakulásának regénye. Sokak szerint a legszebb Jókai-mű. Voltak, akik azt is állították, hogy ez a legszebb magyar regény. Talán igaz is.

»Egy magyar nábob« és folytatása a »Kárpáthy Zoltán«. Ez a két regény a magyar nemesség útját mutatja meg a reformkorig és a nemesi liberalizmus kialakulásáig. Sajátos érdekességük, hogy itt jelenik meg először irodalmunkban a pozitív munkások és itt találkozunk először a kozmopolitizmus erőteljes leleplezésével Kárpáthy Abelino figurájában.

»És mégis mozog a föld«. A reformkor értelmiségének regénye. Főhőse, Jenőy Kálmán, részben Katona József, részben Kisfaludy Károly sorsának irodalmi változata.

»A k ö s z i v ű e m b e r f i a i«. Ez a családregény, amely írójának talán legnépszerűbb műve, 1848 forradalmának és szabadságharcának nagyszabású körképét adja egy hős anyja és három fiának történetén keresztül.

»A fekete gyémántok« a magyar kapitalizmus regénye. A nemzeti tőke harca a nagybirtokkal és az egyházzal szövetséges nyugati kalandortőke ellen.

Ez a néhány regény csak szűk példalódzás Jókai roppant életművéből, sőt még az egyértelműen maradandó értékű művek közül is. Hiszen itt vannak a Dekameron felejthetetlen novellái, itt vannak a nemzeti múlt dicsőségét felelevenítő romantikus történetei, itt vannak csodálatos fantasztikus regényei. Vajjon fel tudjuk-e idézni a török korszakot ő nélkül? (»Erdély aranyakora«), vagy emlékezhetünk-e a kuruc szabadságharcra Jókai nélkül? (»A lőcsei fehérasszony«; »Szeretve mind a vérpadig«). De mégis, mindenekelőtt éppen ezeket a felsorolt regényeket kell elolvasatnunk mindenkivel, aki még nem olvasta őket. A többi már bízzuk Jókaira.

HEGEDŰS GÉZA

Készülünk a gyermekkönyv ünnepére

A Népkönyvtári Központ áprilisban — a tavaszi iskolai szünet idején — rendezi meg Magyarországon először a Gyermekkönyv Hetét. Ebben részt vesz az ország minden népkönyvtára. Az Úttörő Központ ez alkalommal felhívást tett közzé, hogy »A legjobb barát« című versennyel a gyermekek tízezreit kapcsolja be az olvasóversenybe.

Az első magyar Gyermekkönyv Hetének rendezése a szovjet pionírmozgalom gazdag tapasztalataira támaszkodik, éppen ezért a mi ünnepi hetünkön is az ifjúsági könyvek kiadója számos új, várva-várt könyvvel kedveskedik a gyermekolvasóknak. Az olvasási verseny azonban már jóval hamarabb megkezdődik. A pajtások irodalmi rejtvények megfejtésével és olvasmánynapló beküldésével vehetnek részt a versenyben. A rejtvények a legjobb könyvek iránt keltik fel a gyermekek érdeklődését, a kis naplók beszámolóiból pedig kitűnik majd, hogy a versenyző pajtás mennyire értette meg az elolvasott könyvet és miként dolgozta fel olvasói élményét.

Három rejtvény megfejtése és három könyvről írt napló beküldése kötelező. 1954. március 1-én kell átadni az anyagot a csapatvezetőknek. A naplókat az úttörőcsapat bíráló bizottsága továbbküldés előtt áttanulmányozza és kiválógatja. Az elbírálásban a pedagógusokon kívül részt vesznek a meghívott úttörők is, az irodalmi szakkör titkára és a könyvtárosa. A jutalmak közt 40 tízkeftes kiskönyvtár és sok értékes könyv szerepel.

Könyvtárosaink feladata, hogy ebben az országos és újszerű versenyben lehetőleg mindenkit ellássanak a verseny eszközeivel, vagyis biztosítsák a résztvevők könyvellátását. Eddig is állandó probléma volt a gyermek- és ifjúsági könyvállomány csekély volta, ezért a könyveket úgy válogatták össze, hogy mindenki találjon köztük legalább három olyat, amellyel versenyezhet. A könyvtárosnak azonban gondoskodnia

kell arról, hogy nagyobb nehézség nélkül hozzájussanak a kijelölt művekhez. Ám ennek nem szabad gátolnia a tanulók kötelező olvasmánnyal való ellátását. A tanulmányi munka támogatása elsőrendű feladatunk és a most meginduló verseny célja éppen az, hogy tárgítsa, sokoldalúbbá tegye a kulturális nevelést.

Könyvtárosaink tehát helyesen teszik, ha a gyermekaktívák segítségével feltűnő színes táblát készítenek és erre ráírják, hogy a könyvtárban melyik van meg a megjelölt könyvek közül. Esetleg tüntessék fel azt is, milyen hiányzó művek mikor lesznek hozzáférhetőek. Fel kell készülnünk arra, hogy a kis olvasók kérdéseikkel fokozottan ostromolják meg a könyvtárosokat. Segítsük a gyermekeket, nehogy csalódjanak a könyvtárosban.

Adjunk segítséget a pedagógusoknak is e hasznos mozgalom támogatására. Munkánkat kapcsoljuk össze az övékével, neveljünk velük együtt a verseny eszközeivel, nemcsak olvasó, hanem jól olvasó gyermekeket. Célunk a minél nagyobb gyermektömegek megmozgatása, hogy versenyzőkké tegyük azokat is, akik eddig nem voltak szenvedélyes olvasók. Ezzel emelhetjük az úttörők általános olvasási szintjét és fejleszthetjük a különösen fogékony, feltűnőbb képességű gyermekek tehetségét. Hiszen a gyermekkor a mély benyomásokra a legalkalmasabb, amint ezt könyvtárosaink naponta tapasztalják.

Az első magyar Gyermekkönyv Hete akkor lesz sikeres, ha a falvakban és a tanyákon is megsokszorozódik az irodalomért lelkesülő úttörők máris jelentős tábora. Ez nagyrészt azon múlik, hogy mennyire tudjuk lebírni a nehézségeket, amelyek a falusi és tanyai gyermekek művelődését gátolják. Főfeladatunk, hogy a pajtások kezébe több könyvet adjunk. Ezt úgy érhetjük el, ha jól, ügyesen megszervezzük a kevés könyv cseréjét és iegyőzzük a tehetetlenséget, a nemtörődömséget, ami a nevelőmunka legna-

gyobb ellensége. A gyermekek könyvellátása valamennyi érdekelt szerv becsületbeli ügye és ezért mindenki a maga órhelyén felelős. A szépirodalom mélyebb megismerése meghozza a hasznos ismeretek egész sorának tanulmányozását és a verseny közben csiszolódik, érik

a versenyzők fráskészsége is. A szocialista nevelés e hatalmas munkájába kapcsolódnak be a könyvtárosok, amikor felkészülnek az első magyar Gyermekkönyv Hetére.

ARDÓ MÁRIA
a Népkönyvtári Központ
szervezője

A GYERMEKKÖNYV HETÉNEK VERSENYÉRE KIJELÖLT KÖNYVEK

Arany János: Toldi, Toldi szerelme, Toldi estéje; Ilyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese; Lestyán Sándor: Zúg a nádas; Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma; Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön; Móricz Zsigmond; Nehéz kétgarasos; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig; Palotai Boris: Szállipárosi gyerekek; Molnár Ferenc: Pál-utcai fiúk; Németh Imre: Óserdők mélyén; Hegedűs Géza: Erdőntúli veszedelem; Zaharcsenko: Utazás a jövőbe; Gajdar: Timur és csapata; Verne: Rej-

telmes sziget; Defoe: Robinson; Kassziliusz—Poljanovszkij: Vologya utcája; Sztrókay Kálmán: A technika ábécéje; Thury Zsuzsa: A francia kislány; Illés Béla: Fegyvert s vitézt énekek; Róka Gedeon: Ismerjük meg a világot; Fehér Klára: Órségen; Jókai Mór: A köszívű ember fia; Noszov: Jóbárátok; Katajev: Távolban egy fehér vitorla; Osztrovszkij: Az acél megedzik; Polevoj: Egy igaz ember; Becher—Stowe: Tamás bátya kunyhója; Fagyjev: Az ifjú gárda.

Az olvasók igényeinek kielégítéséért

A SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ 1954-ES KIADÁSI TERVE

A felszabadulás óta az államosított könyvkiadók sokmillió példányszámban adtak ki szovjet és magyar szépirodalmi műveket, a népi demokráciák és a nyugati haladó és klasszikus irodalom legkiválóbb alkotásait, mégis pártunk és kormányunk új programjának kellett eljönnie, hogy a kiadók is felismerjék, mennyire elszakadtak az olvasóktól, mennyire nem vették figyelembe évről évre az olvasók igényeit, kívánságait. Terveik elkészítésénél nem hallgatták meg az olvasókat, nem kérték ki véleményüket, úgy gondolták, amit kiadnak, az mindig meg is felel az olvasók igényeinek.

Az új kormányprogram után, minden egyes kiadó, így a Szépirodalmi Könyvkiadó is, azonnal hozzáfogott az 1954-es tervének új alapokon való összeállításához. Az Állami Könyvterjesztő Vállalattal közösen felkerestünk könyvtárakat, vidéken és Budapesten. Jártunk üzemekben, tszcsékben, állami gazdaságokban, beszéltünk mindenütt az olvasókkal. Gondosan feldolgoztuk az olvasók hozzánk eljuttott leveleit. Anketókat rendeztünk a fővárosban és néhány vidéki városban. Ezek az anketók előzetes terveinket ismertették könyvtárosok, könyvterjesztők és olvasók előtt. Hasznosak voltak ezek a tájékozódások, sok jó javaslatot, sok jó észrevételt kaptunk, s ezeket fel-

használtuk a tervezéseknél. Támogatást kaptunk pártunktól és kormányunktól is. Több papírt hocsátottak rendelkezésünkre, hogy jobban ki tudjuk elégíteni az olvasók igényeit, több jó, hasznos könyvet adjunk az olvasók kezébe.

Sok olvasónk panaszát szeretnénk orvosolni a február hóban meginduló »Olcsó Könyvtár« sorozatunkkal. Sokat foglalkoztak ezzel már az újságok is. Ebben a sorozatban a legkiválóbb magyar és külföldi klasszikusok mellett a mai íróink művei is megjelennek. A sorozat minden egyes száma színes, érdekes, kalandos, leköti majd az olvasók figyelmét — egyszerűen, jó szórakozást nyújtanak. Havonként két kötet jelenik meg. Ára rendkívül olcsó lesz: 3.— és 4.— forint. Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Heltai Jenő, Rideg Sándor, K. Grandpierre Emil, Vámbéry Ármin, L. Tolsztoj, A. Tolsztoj, Maklarszki, Ivanov, J. London, Stevenson, Thackeray, Boccaccio, Wells, Courtade műveit adjuk ki 1954-ben ebben a sorozatban, egy-egy kötetet 30.000 példányban.

Rendkívül nagy az érdeklődés a magyar klasszikus irodalom iránt, de nagy hiány is mutatkozik a könyvtárakban, könyvesboltokban Jókai, Mikszáth, Móricz műveiből, de más magyar klasszikus író művéből is. 46 magyar klasszikus művet fogunk éppen ezért kiadni 420 ezer

példányban. A Magyar Klasszikusok sorozatunkat — úgy tapasztaljuk — szeretik olvasóink. Ady Endre válogatott prózai írásai, Balassi Bálint válogatott költeményei, Gyulai Pál válogatott művei, Jókai: Az aranyember és a Rab Ráby c. regénye, Kaffka Margit válogatott művei, II. Rákóczi Ferenc válogatott művei és Tömörkény István válogatott elbeszélései jelennek meg ebben az évben a sorozatban. Jókai Mór halálának ötvenéves évfordulóját ünnepeljük az idén. Ebből az alkalomból megindítjuk Jókai válogatott műveinek kiadását. És mégis mozog a föld, Fekete gyémántok, Kőszívű ember fiai c. művei jelennek majd meg. Tovább folytatjuk Möricz Zsigmond összegyűjtött műveinek és Mikszáth Kálmán válogatott műveinek a kiadását. A Möricz-sorozatban már január végén megjelenik az Erdély-trilógia, majd ezt követik a Légy jó mindhalálig, Pillangó, Rokonok és az Elbeszélések IV. kötete. Megjelenik sorozaton kívül A kis vereshajú c. kötet is, ez a nagy író meg nem jelent elbeszéléseit tartalmazza. A Mikszáth-sorozatban Noszty-fiú esete Tóth Marival, Vázlatok és rajzok, Kisregények I. és Elbeszélések I. kötetei jelennek meg. Szélesítettük a magyar klasszikus irodalom körét is ebben az évben. Nagy hiányt pótolunk Babits Mihály válogatott költeményeinek, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula egy-egy művének a kiadásával. Befejezzük Zalka Máté műveinek kiadását az író eddig meg nem jelent elbeszéléseinek közrebocsátásával. Külön gondoskodunk az általános és középiskolai tanulók kötelező olvasmányainak kiadásáról az Iskolai Könyvtár sorozatunkban. Csokonai Vitéz Mihály: Tempefői, és Dorottya, Gárdonyi Géza: Egri csillagok, Jókai Mór: Fekete gyémántok, Mikszáth Kálmán: Különös házasság és válogatott elbeszélések jelennek majd meg. De a Szépirodalmi Könyvtár sorozat is nagyon jó segítője a tanulói ifjúság irodalmi tanulmányainak. Bajza József válogatott kritikái, Berzsenyi Dániel válogatott versei, Csiky Gergely: Ingenyelők, Vajda János válogatott versei és Zrínyi Miklós: Török áfium, és Mátyás király c. művei rövid értékelő előszóval igen olcsó áron lesznek kaphatók. Ebben az évben indul meg a nemrég elhunyt nagy magyar költő, író és publicista, Gábor Andor összegyűjtött műveinek kiadása is. Ugyancsak

kiadjuk a tíz éve mártírhalált halt Radnóti Miklós és Sárközi György válogatott verseit is. Hiányt pótolunk egy válogatott népballada-kötet kiadásával is. Petőfi összes költeményeinek kiadásához hasonlóan kiadjuk Ady Endre és József Attila összes költeményeit, valamint a Hét évszázad magyar versei-nek második, átdolgozott kiadását.

De olvasóink nemcsak a magyar, hanem a külföldi klasszikus írók műveit is nagyon szeretik. Ezért indítjuk meg a Világirodalmi Klasszikusok sorozatunkat, Aischylos drámái, Balzac: Gobsec, Goriot apó, Boccaccio: Elbeszélések, Flaubert: Bovaryné, Gogol: Holt lelkek, Jirasek: Mindenki ellen, Lope de Vega válogatott művei, Molière válogatott művek I—II., George Sand: Mauprat, Shelley válogatott költemények, Si Nai An: Vízparti történet, Sienkiewicz: Keresztések, L. Tolsztoj: Karenina Anna és Vazov: Iga alatt c. műveinek a kiadásával. Kiadjuk ezenkívül Aristophanes négy vígjátékát, Fielding: Jonathan Wilde c. regényét, egy kötet La Fontaine-mesét, Maupassant: Egy élet, Rabelais: Gargantua és Pantagruel, és Zola: Lourdes c. regényét. Megindítjuk Shakespeare összes műveinek új kiadását is. Két eddig ismeretlen kínai klasszikus költővel, Csü Jü-an-nél és Tu Fu-val ismertetjük meg a magyar olvasókat. Lenau válogatott versei, Szmirnenszki válogatott prózája és költeményei, Wert George humoros vázlatai szerepelnek ezenkívül a külföldi klasszikusok tervében.

Természetesen az élő magyar irodalom is méltóan szerepel idei tervünkben. Íróink és költőink is méltóképpen ki akarják venni részüket a nagy országépítő munkából, műveikkel nevelni és szórakoztatni akarják a dolgozókat. Talán egy évben sem néztünk olyan bizakodóan terveink megvalósulása felé, mint az idén. (Mert egy kicsit az írókon is múlik a kiadó tervének teljesítése. Megírják-e a műveiket?) Nagy Sándor Sztálin- és Kossuth-díjas írónk »Forradalom lánya« c. regényén dolgozik. Kossuth-díjas íróink közül Illés Bélának már januárban megjelenik Honfoglalás c. regényének III. kötete. A nagy regény három része egy kötetben is megjelenik a könyvnapokra. Szabó Pál megírta önéletrajzának első kötetét, Veres Péter pedig egyszerre két kötettel jelentkezik már az év elején. Megjelenik nagy elbeszéléskötete; ez az

Almáskert, S'ili Kis Varga, a Rossz aszszony, és sok más elbeszélését tartalmazza, ezenkívül »Útközben« címmel megjelennek társadalomról, irodalomról, emberekről írt tanulmányai. Becassy Judit, Fehér Klára, Molnár Zoltán, Sarkadi Imre, Sándor András mai életünkről írt elbeszéléskötetekkel, Cseres Tibor, Fekete Gyula, Hegedűs Géza, Munk Károly—Rubin Szilárd, Oravec Paula, Tardos Tibor, Vészi Endre, Balázs Anna, Déry Tibor, Dobozy Imre, Keszi Imre, Koroda Miklós, Mesterházi Lajos, Móricz Virág, Örkény István, Zolnay Vilmos és még sokan mások új életünkről írt regényeikkel szerepelnek terveinkben. A történelmi regényt is sok olvasó szereti. Sok írónk fordult témájával a múltba, Békés István Rákóczi kurucairól, Földes Péter 1919 május 1-ről, Tamási Áron Gábor Áronról, Kárpáti Aurél Katona Józsefről, Laczkó Géza (nemrég hunyt el) II. Rákóczi Ferencről írt és Szász Imre: Szól a síp c. művének befejező része fog kiadásunkban megjelenni.

Gondoltunk arra is, hogy a felszabadulás után megjelent és nagy sikert aratott mai magyar írók műveit és néhány külföldi író művét újra kiadjuk. Így kapják az olvasók újra kezükbe (sok könyvtár kiegészítheti állományát) Aczél Tamás: A szabadság árnyékában c. Sztálindíjas művének III. kiadását, Kamjén István: Mihály, Nagy Lajos: Kiskunhalom, Szabó Pál: Nagy temető, Új föld, Gergely Sándor: Dózsa-trilógia, Veres Péter: Próbátétel, Szűkesztendő, Gyepsőr, Darvas József: Vízkeresztől Szilveszterig, Sarkadi Imre: Gál János útja, Asztalos István: A szél fuvatlan nem indul, Swift: Gulliver, Nexó: Szürke fény c. műveit.

Kiadjuk a színházi évad legsikerültebb mai témájú és klasszikus színműveit, többek között Háty Gyula válogatott drámáit és Ben Jonson: Volpone c. művét Illyés Gyula fordításában.

Költőink szebbnél szebb verskötetekkel gazdagítják a magyar irodalmat. Csak néhány nevet említek meg. Keszthelyi Zoltán és Zelk Zoltán 25, Benjámin László 15 éves költői jubileumára megjelennek válogatott költeményeik, ezenkívül Csóhány Gabriella, Csófri Sándor, Devecseri Gábor, Jankovich Ferenc, Képes Géza, Kónya Lajos, Kuczka Péter, Simon István, Tamási Lajos és sok más költő új verskötetete bizonyára kedves olvasmány lesz az olvasóknak.

A baráti népi demokráciánk irodalmából Brezan Jurij elbeszélései, és Arnold Zweig: A verduni iskola c. regénye a németeket, Han Szer Ja: A Tedong vizén c. regénye a koreaiakat, Pujmanova: Élet a halál ellen c. regénye a cseheket, Sziqvinczi: Utolsó roham c. regénye a bolgárokat fogja képviselni. Megjelenik ezenkívül a kiváló lengyel és csehslóvák költők, Bronievszki és Nezvál versei.

Gazdag és színes a haladó nyugati irodalomból tervezett művek kiadása is. Pablo Neruda, Nazim Hikmet, Paul Eluard versei mellett kiadjuk a budapesti békevilágtanácson járt Leon Carlos Augusto argentin békeharcos költő verseit, a perzsa Bozorg Alavi elbeszéléseit, Howard Fast két regényét, a Sacco és Vanzetti-t és a Tom Paine-t, Thomas Mann: Buddenbroock-ház c. regényét, a chilei Teitelboim: A salétrom fia, az argentin Verela: A sötét folyó, a spanyol Arconada: A Tajo folyó és az ausztráliai Lambert: Húszezer rabló, s a francia André Stil, Chabrel Cogniot és Desanti legújabb műveit.

Így néz ki tervünk. Természetesen ez a terv nem lehet merev. Megtörténhet — és ezt mi is szeretnénk —, hogy tervünk még néhány igen jó művel bővílni fog. Vagy magyar, vagy külföldi író lepi meg a kiadót egy-egy jó művel, mi ezt igyekszünk majd minél gyorsabban az olvasók kezébe adni.

Tematikailag változatossá igyekeztünk tenni tervünket. Az olvasók bírálatát várjuk, mennyiben sikerült ezt megvalósítanunk. Figyelembe vettük az olvasóknak a könyvek kiállításával kapcsolatos megjegyzéseit és javaslatát is. Elsősorban arra törekedtünk, hogy a papír minőségét megjavítsuk. Kormányuk támogatásával biztosítani akarjuk elsősorban a Móricz-, Mikszáth-, Jókai-, Magyar Klasszikusok, a Világirodalmi Klasszikusok sorozataihoz és a költői művekhez a legjobb minőségű papírt. Ady és József Attila versei, valamint a Hét évszázad magyar versei biblia papíron jelennek meg. Nagy sorozataink közül a Jókai, a Világirodalmi Klasszikusok és Shakespeare műveit részben egészvásznon kötésben, részben félvásznon kötésben lehet majd megkapni. Nagyobb gondot fordítunk a könyvek külső és belső illusztrációira is.

Könyveink előállításában nagy szerep jut a nyomdákknak. Sokat panaszkodnak az olvasók a sajtóhibák, a nyomás egye-

netlensége, a hibás kötések miatt. Az idén nyomdánk is sokkal nagyobb gondot akarnak fordítani a minőségi munkára, s reméljük, nem fog előfordulni, hogy a minőségi ellenőrző cédula ellenére is hibás, vagy azonos ívek kerülnek egy kötetbe. A textilgyáraktól ígéretet kaptunk, hogy a vásznak minősége javulni fog, s igyekeznek az egyes sorozatokhoz azonos színárnyalatú vásznat gyártani.

Mennyiségileg is jóval nagyobb az 1954-es tervünk, mint a tavalyi. Míg 1953-ban 132 művet adtunk ki egymillió példányszámban, addig ebben az évben 191 mű szerepel tervünkben közel egymilliónyolcszáz ezer példányban. Főleg a regények és elbeszélések példányszámát emeltük. A tavalyi átlagos 6500 példányhoz képest az idén 8000—8500 az átlag példányszáma egy-egy regénynek.

Könyveink terjesztése és propagandája eddig kizárólag az Állami Könyvterjesztő Vállalat feladata volt. Ebben az évben a kiadó is nyilvános könyvtár lett. Ennek aztán a kiadó is aktívabban kíván ebben a munkában részt venni, hogy az olvasók és a könyvtárak idejében tájékozódni tudjanak a soron következő kiadványainkról.

Olvasók és könyvtárosok bevonásával legalább félevenként ankétot fogunk tartani, hogy megbeszéljük közös problémáinkat. Tudjuk azt, hogy az ideitervünk, annak ellenére, hogy lényegesen jobb, mint a tavalyi, még mindig nem elégti ki teljes mértékben sem az olvasók, sem a könyvtárak szükségletét. De úgy hiszem, mindenki tudja, hogy egy év alatt minden hiányt pótolni a könyvkiadás sem képes. Ezért arra kérjük az olvasókat és a könyvtárakat, írják meg véleményüket tervünkről közvetlen nekünk, a kiadónak. Írják meg mit tartanak jónak tervünkben, s mi az, amit hiányolnak. Mi már dolgozunk 1955-ös tervünk összeállításán, s szeretnénk ezeket az észrevételeket, javaslatokat is figyelembe venni. Ez év első felében meg szeretnénk beszélni a legszélesebb olvasóréteggel és a könyvtárosokkal 1955-ös tervünket, hogy még jobban tudjuk szolgálni olvasóinkat, tartalmassá, színvonalassá, jó könyvekkel segíteni kultúrforradalmunk további győzelmeit.

JÁSZBERÉNYI JÓZSEF
a Szépirodalmi Könyvkiadó vezetője

Megnyitották az Országgyűlési Könyvtár újjáalakított olvasótermeit

Az Országgyűlési Könyvtár könyvállományát korábban csak az országgyűlési képviselők használhatták. A 300.000 kötetes könyvtárat 1952-ben átszervezték és ekkor nyilvános könyvtár lett. Ennek aztán az lett a következménye, hogy az olvasók száma hamarosan megnövekedett és a könyvtár helyiségei már nem fogadhatták be a látogatókat. A könyvtárban ekkor az emeleti olvasóteremben 18—18 és két kutatószobában 4—4, összesen 44 olvasóhely állt a közönség rendelkezésére. Az olvasók kielégítésére ekkor további 50 olvasóhelyet biztosítottak, a továbbfejlesztéshez azonban nagyszabású átépítésekre volt szükség. Ezek a munkálatok hónapokig tartottak. Szétválasztották a könyvtári dolgozók munkahelyeit és az olvasóhelyiségeket, a férőhelyek számát pedig

136-ra növelték. Ebből 104 a nagyteremben van, további 32 pedig az újonnan létesített 8 kutatószobában. A nagyteremben mintegy 2000 kötetes kézikönyvtárat rendeztek be, a régi csillárok helyett az olvasóhelyeket korszerű világítással látták el. A kutatószobákban 4—4 kisasztal és bezárható szekrény áll a tudományos intézetek kutatóinak rendelkezésére. Az átalakítási munkálatok közben gondosan ügyeltek arra, hogy a díszterem műemlékjellegét megőrizzék. Nemrég ünnepélyesen megnyitották az új helyiségeket és Vértess György, az Országgyűlési Könyvtár vezetője ismertette ez alkalommal a könyvtár történetét, majd Mikó Zoltán, a Népművelési Minisztérium könyvtári és ismeretterjesztő főosztályának vezetője mondott ünnepi beszédet.

Az olvasókörökről

Kérdés: Juhász Sándor kismarjai könyvtáros írja levelében: »Jó lett volna már előbb, de jobb későn is, mint soha a téli olvasóköri munka szervezeti kérdésével foglalkozó cikket is közölni, munkamódszerével részletesen foglalkozni...«

Felelet: Juhász Sándor kéri az igazán jó olvasókörök munkamódszereinek, eredményeinek ismertetését. Soraival népkönyvtári mozgalmunk egyik leggyengébb pontjára mutat rá. Meg kell mondanunk, hogy jól dolgozó olvasókörök munkamódszerét, eredményeit nem ismerjük, de nem is igen ismerhetjük. Alkalmoszerű felolvasásokat is meglehetősen gyér számban rendeznek falusi könyvtáraink; állandó hallgatócsoport számára rendszeres időközönként tartott sorozatos felolvasást, tehát olvasókört alig. (Az olvasókör szó eredeti értelmében tulajdonképpen a könyvtárral egybeforrott kultúrotthon jelent, ahova az emberek könyvet, újságot olvasni, beszélgetni, politizálni járnak, mint valamikor régen a »48-as« olvasókörökbe. Ezt a hagyományt feléleszteni, újra népszerűsíteni ott, ahol gyökerei vannak, igen fontos és komoly munkája volna a falusi kultúrmunkásainknak.)

Tudjuk, hogy az igen jól működő falusi könyvtáraink mellett működnek olvasókörök. Pl. Tiszanánán, Karácsondon, ahol a kultúrotthonban két olvasókör, házaknál három működik. Turkevén a jelentések szerint szintén működnek olvasókörök, ahol mezőgazdasági szakkönyvekből olvasnak fel rendszeresen. Megyei könyvtáraink vezetői néha-néha jelentik ugyan, hogy területükön rendeznek felolvasásokat, akadnak olvasókörök is, azonban sem ők, sem a Népkönyvtári Közpoft, de még a Módszertani Osztály sem fordított még figyelmet rájuk, nem gyűjtötték össze az idevonatkozó tapasztalatokat. Pedig a kérdés nagyon megérdemli a figyelmet.

Népkönyvtári hálózatunk kiépülésekor, 1949-ben, de főleg 1950-ben a népműve-

lési minisztérium erősen szorgalmazta az olvasókörök létrehozását. A körzeti könyvtárak vezetői ebben az időben elég sok működő olvasókörrel küldtek jelentést. Pl. 1950 szeptemberében 8 körzeti könyvtár 345, decemberben pedig 11 körzeti könyvtár 1166 működő olvasókörrel számolt be. Sajnos a jelentések mögött csak egy-egy alkalommal tartott felolvasások húzódtak meg.

A népművelési minisztérium könyvtár-osztálya a következő években szinte teljesen mellőzte a könyvtári propagandának ezt a formáját. Az a felfogás alakult ki, hogy a felolvasásokat parasztságunk nem igényli és legfeljebb az olvasni alig tudók között alkalmazható.

Ennek az évnak az elején újra előtérbe került a felolvasás kérdése. Nem olvasókör, hanem alkalmi felolvasások formájában. A választások idején sok könyvtárunk — különösen a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár egyes fiókkönyvtárai — arról a meglepő eredményről adtak hírt, hogy a városi közönség körében is komoly sikerrel alkalmazták. A Szabó Ervin Könyvtár felolvasások céljára több szemelvénygyűjteményt is adott ki. A nyáron pedig több falusi könyvtárunk a mezőn, sőt a cséplőgépeknél tartott felolvasások sikeréről számolt be. Ezekről »A Könyvtáros« több ízben beszámolt. Komoly sikernek könyveltük el ezeket is, holott a legtöbb helyen csak egyszeri, alkalmi és sokszor erőltetett rendezvények voltak és be kell vallanunk, hogy nem is egy közülük a fényképezőgép számára, vagy riport céljából rendeződött.

Mi lehet az oka annak, hogy a régebbi kezdeményezés szinte nyomtalanul megszűnt?

A régi jelentések azt mutatják, hogy ezek az olvasókörök szinte kizárólag a közvetlen politikai agitáció célját szolgálták. Falun szinte kizárólag olyan brosrúrákat vagy szépirodalmi műveket olvastak fel, amelyek a termelőszövetke-

zeti mozgalmat szándékoztak elősegíteni. Ugyanezen célból szervezték a nyári felolvasásokat is. Persze hiba volna, ha most azt állítanánk, hogy ezeknek a felolvasásoknak nem volt eredményük. Egy-egy felolvasás felvilágosítást nyújtott egy csomó embernek valamely politikai vagy gazdasági kérdéstről. Különösen a választási agitáció során tartott felolvasásokat kell komolyan értékelnünk.

Le kell azonban vonnunk a tanulságokat is. A régebben tartott olvasóköri tisztavirág életének az volt a legfőbb oka, hogy kizárólag a politikai agitációt kívánták szolgálni és nem arra törekedtek, hogy érdekes, változatos anyaggal nemes szórakozást nyujtsanak, érdeklődést keltsenek a könyvek, az irodalom iránt. A politikai eredmény természetesen akkor sem maradt volna el, sőt az irodalom emberformáló erejével lassúbb, de mélyebb hatást érthetünk volna el.

Mind ezekből megállapíthatjuk, mi az olvasóköri célja. Minél több emberrel megszerettetni a könyvet, az irodalmat — ez a közvetlen cél. A távolabbi pedig az, hogy az olvasott művek révén segítsük a hallgatók általános műveltségének, politikai öntudatának fejlődését.

Ezt a célt kell nézniük könyvtársainknak, amikor most a téli időben rendszeres felolvasásokat tartanak.

Az első lépés a felolvasások megszerettetése. A legnehezebb dolog a hallgatóközönség összetoborzása. Régen ezt úgy vélték megoldani, hogy a falusi tömegszervezetekre szinte kirótták, hogy hány olvasókört szervezzenek. Természetesen ez a megoldási mód volt a sikerelenség forrása.

Néhány útmutatást szeretnék adni az eddigi tapasztalatok alapján, hogyan tartsunk felolvasást elsősorban a falusi lakosság között.

A felolvasást tarthatjuk a kultúrhelyiségben, ha ez arra alkalmas. Meg kell azonban keresni azokat az alkalmakat is, amikor a lakosság egy része bizonyos munkák elvégzésére összejön. A régi összejövetelek — kukoricafosztás, tollfosztás, fonó — ma már a legtöbb helyen megszűntek. Ahol azonban még megvannak, fel kell használnunk ezeket és itt is tartunk rendszeres felolvasást. Így tesz pl. a karácsondi könyvtár, valamint a berettyóújfalui könyvtár is. Ahol ezek a régebben szokásos összejövetelek, vagy kalákaszerű munkák kivesztek, rendszerint újak alakulnak helyettük. Varró,

hímző tanfolyam, gazdasszonykörök stb. A könyvtáros, aki jól ismeri a falu életét, meg kell hogy találja az ilyen összejöveteleket.

A felolvasások sikerét két tényező biztosítja: a gondosan kiválasztott, érdekes és változatos anyag és a jó felolvasó. Erdélyi Béla tiszánánai könyvtáros pl. arról számolt be egy ízben, hogy mikor a felolvasásokat megkezdte, eleinte néha-néha gyűltek csak össze a felolvasásra. A legközelebbi alkalommal már többen jöttek s a hallgatóság állandóan nőtt. A siker titka az érdekes, gyönyörködtető irodalom volt. A legfőbb feladat tehát ennek helyes kiválasztása. Ehhez nyujtsanak segítséget a megyei könyvtárak a falusi könyvtárainknak. Fejér megyében pl. a helyi irodalmi hagyományok ápolásából indultak ki. Kápolnásnyéken Vörösmarty, Válon Vajda János költészete adott anyagot és a helyi vonatkozások keltezték tartós érdeklődést. A legkitűnőbb anyagot a magyar irodalom klasszikusai adnak. Mikszáth, Móricz, Tömörkény, Móra elbeszélései. Arany: Toldi-ja, Petőfi: János vitéz-e, vagy a Helység kalapácsa igen jól felhasználhatók. A meséket is igen szeretik. Itt nem elsősorban gyermekmesékre gondolunk. Igen alkalmas pl. Ortutay »Tréfásszavú magyarok« c. gyűjteményének legtöbb darabja. Igen nagyhatásúak a székely népdalok. Különösen szeretik azokat az elbeszéléseket, amelyekben derű, humor van. Pl. Tömörkény: Csata a katonával, Móra: Tápéi diplomaták, Ortutay említett gyűjteményéből a Csikótojás stb.

A Szépirodalmi Könyvkiadóra vár az a feladat, hogy színes, változatos, felolvasásra alkalmas elbeszélés-gyűjteményt adjon ki, amelyet könyvtársaink önálló felolvasások céljára, műsoros estek egy-egy számaként használhatnának fel.

Tudományos könyvtáraink pedig segíthetnek az olvasókörieket azzal, hogy összeállítanak a felolvasásra leginkább alkalmas irodalom bibliográfiáját. Veres Péter az Írószövetség 1952. évben tartott egyik ankétján kifejtette, hogy még a legkitűnőbb, legérdekesebb művek sem mindig alkalmasak felolvasásra. A bibliográfia összeállításakor tehát nemcsak tartalmi szempontból kell elbírálni a felolvasás céljára ajánlott műveket, hanem azt is meg kell vizsgálni, hogy eléggé gördülékeny-e a szöveg, gyorsan peregnek-e az események, tehát felolvasva milyen hatást keltenek.

Ha már kialakult az állandó hallgatóközönség, hosszabb műveket is olvashatunk fel folyamatosan. Móricz: Árvácska, Rózsa Sándor; Mikszáth: Szent Péter esernyője; Veres Péter: Próbatétel; Illyés Gyula: Puszták népe; Szabó Pál: Új föld stb.

Amint említettem, a felolvasások sikerének másik biztosítója a jó felolvasó. Csak az vállalkozzék felolvasás tartására, aki folyamatosan, kellemes hangon, színesen tud olvasni. Minden felolvasásra gondosan fel kell készülni. A felolvasónak mindenekelőtt ismernie kell hallgatósága összetételét, műveltségi fokát, érdeklődési körét. Még a gyakorlott felolvasó is olvassa el hangosan előre a szöveget, hogy olvasása zökkenésmentes, élvezetes legyen.

A felolvasás előtt rövid bevezetést kell tartani. Ebben néhány szóban emlékeztünk meg a mű írójáról, hozzuk kapcsolatba valami módon a művet a hallgatóközönséggel. A bevezetés csak néhány percnyi legyen. Ha a felolvasandó műben magyarázatra szoruló részek vannak, a magyarázatot is a bevezetőben kell megadni. Az előforduló idegen szavakat, kifejezéseket előre kijegyezzük. A szöveget csupán kisebb magyarázatok szakíthatják meg. Pl. idegen szavak, kifejezések magyarázata.

A felolvasást rendszerint beszélgetés követi az íróról, a felolvasott mű mondanivalójáról. Ezek a beszélgetések ne

legyenek erőltetettek. Inkább maradjanak el, mintsem a felolvasó »szóljanak hozzá az elvtársak!« sablonos mondattal erőltesse a hozzászólást.

A felolvasásokat a napilapok érdekes híreivel is változtatossá, színessé tehetjük. Kerülni kell azonban a szemináriumszerű sajtómegbeszélést.

Falun rövid mezőgazdasági könyvek felolvasását is meg lehet kísérelni. Ezt azonban csak akkor, ha a könyvtáros előzetesen tanulmányozza, melyik az a mezőgazdasági kérdés, amelyik az adott körülmények között valóban érdeklődésre számíthat és erre csak a tárgy iránt érdeklődőket kell meghívni. Ahol pl. méhészkedéssel foglalkoznak, azok számára méhészeti szakkönyvből, a fejtőgulyások részére takarmányozással, vagy borjűneveléssel, asszonyoknak baromfityénészéssel, baromfibelegességekkel foglalkozó könyvekből olvashatunk fel.

Amit a felolvasások kérdéséről elmondtam, legfeljebb csak az elinduláshoz elég. Könyvtárosaink, főleg a főhivatású falusi könyvtárosaink feladata, hogy megkeressék a falusi felolvasások, olvasóköri legjobb módszert és ezt közkinccsé tegyék. »A Könyvtáros« mindenkor örömmel közli az erre vonatkozó hasznos tapasztalatokat.

SALLAI ISTVAN

az Orsz. Széchényi Könyvtár helyettes vezetője

VITA

Olvassanak-e a gyenge tanulók?

A KÖNYVTÁROS decemberi számában felvetett kérdést igen érdekesen vizsgálja meg dr. Tóth Béla tanítóképzőintézeti tanár — a középiskolás diákok szempontjából. Fejtegetésében alapos okfejtéssel mutat rá, hogy még a gyenge tanulót sem szabad eltiltanunk az olvasástól, mert óvatos és tervszerű irányítással éppen a könyvtár használata segítheti a gyenge tanulót iskolai munkájának megjavításában.

E minden ízében érdekes probléma megvilágításához én, mint egy tanyai iskola tanítója és egyben a tanyai népkönyvtár vezetője, szeretnék saját tapasztalataimmal hozzájárulni. Szívesen

teszem ezt, mert úgy látom, hogy a tanyai tapasztalatok talán még érdekesebb következtetésekre alkalmasak, mint a középiskolák kétségtelenül sokrétű lehetőségei.

Tanyai népkönyvtárunk pontosan öt évvel ezelőtt — mint szerény vándorkönyvtár — létesült mintegy ötven kötetrel. Az eleinte lassan toborzódó olvasókat mind több és jobb könyvvel igyekeztem kielégíteni s így könyvtárunk is fokozatosan gyarapodott. Nemsokára nagyobb számú ifjúsági könyvet sikerült megszereznem s most már az ifjúságot is megpróbáltam bevonni az olvasók táborába.

Megvallom, hogy eleinte magam is azt, a pedagógusok között széltében elterjedt nézetet vallottam, hogy gyenge tanulónak nem való könyvtári könyv, olvassa csak kötelező olvasnivalóit. Ezért én is csak a jó tanulóknak adtam könyvet s ezzel is sarkalni akartam a gyenge tanulókat a szorgalmasabb tanulásra. Figyelni keztem az eredményt, azonban nagy meglepetésemre azt láttam, hogy a gyenge tanulókat még csak nem is érdekli az, hogy egyesek olvashatnak, ők pedig nem. Teljességgel közömbösek voltak a kérdés iránt s egyáltalán nem törekedtek jobb tanulással érdemessé válni az olvashatásra. Így az elképzelésem kátyúba jutott, a fejlődés megállott.

Ebbe természetesen nem tudtam bele-nyugodni, s kutatni keztem az okot. Érdeklődéseim közben, majd a családlátogatások és egyéni beszélgetések során rájöttem, hogy e gyermekek közönye a könyv iránt sokkal mélyebb gyökerű, mintsem hihetnők. Oka elsősorban a családi körülményekben keresendő. Tanyai emberek között még ma is sok olyan található, aki soha életében nem olvasott el egyetlen könyvet sem. Ha járt is két-három, esetleg négy osztályt, a gyakran ellenszenves iskolai könyvek után soha nem vett kezébe könyvet s így annak szépségeit nem ismeri, értéknek nem tartja, ebből kifolyólag a könyvolvasást egyenesen naplopásnak minősíti. Nem csoda tehát, ha az ilyen családok gyermekeit nem érdekli a könyv. Sőt azt is megállapítottam, hogy nagyon gyakran éppen ebből a könyvundorból ered a gyenge tanuláskor is, hiszen nincs előtük tekintélye a könyvnek, szinte lenézéssel beszélnek arról, aki könyvből tanul valamit. A tanyai szülő az iskolából hazatérő gyermekét azonnal munkába fogja, állatok gondozására, legeltetésére állítja be s az így siváran eltelt nappal után nem következik a meghitt esti családi kör sem, mert a gyéren világított szobában még a napi kötelező leckével sem tud megbirkózni a gyermek, nem-hogy szórakoztató vagy éppen nevelő hatású könyveket olvashatna.

E szomorú tények felismerése után én is taktikát változtattam. Beláttam, hogy a gyenge tanulóknak a tankönyvek iránti közönyét is az érdekes és szórakoztató könyvek segítségével kell és lehet legyőzni. Ha a gyermek megszereti az olvasást, érdekesnek találja a könyvet, utána könnyebben felismeri majd a ta-

nulásra szolgáló könyv érdekességét is és jobban fog tanulni. De az olvastatás egyúttal az olvasási készség fejlesztését is szolgálja, hiszen eddig éppen azért is nem tudott a gyermek jól olvasni, mert nem is vett könyvet a kezébe.

Lestem tehát az alkalmat, hogy mi módon tudnék egy-egy könyvet a gyenge tanuló kezébe is csempészni. A már kialakult szigorú elvet egyszerre nem lehetett felborítani, de egy-egy jobbacskára felelet, vagy egy dicséretes cselekedet alkalmat adott arra, hogy engedjek szigorúságomból és a legközelebbi könyvosztáskor a gyengébb tanuló kezébe is odacsúszttam egy érdekes olvasnivalót. A fokozatosság elvét betartottam. Eleinte főképpen csak képes-, mesékönyveket adtam, azokat a tanítás anyagába is bevontam. Később nagyobb terjedelmű, de még mindig rövid lélekzetű könyveket olvastattam velük s azok felől is érdeklődtem, kérdezősködtem. A könyveket kezdték megszeretni, lassanként a tehén vagy malac legeltetése közben is olvastattam s most már maguktól is kérték, keresték a könyvet. Egyszeribe odafejlődött a helyzet, hogy a következő iskolaév elején az egész úttörőcsapattal megszerveztük az olvasómozgalmat s ma már minden úttörő tagja a népkönyvtárnak. Sőt nemrégiben még az egyik nem úttörő gyermek is jelentkezett tagnak, megtoldva kérését azzal, hogy az édesanyjának is adjak valami jó olvasnivalót.

A könyvek segítenek bennünket a tanításban is, a gyengébb tanuló olvasási készségét erősítik, érdeklődésüket fokozzák, látókörüket szélesítik s ők is a művelődés egyenjogú polgárainak érzik magukat.

Van aztán még egy igen fontos eredménye a gyenge tanuló olvastatásának, ami szintén nem lebecsülendő dolog: megtöri a szülői ház közönyét a könyv, a betű iránt. Ma már nem egy olyan tanyai házzal dicsekedhetünk, ahova a gyermekeken keresztül tört be a könyv. Ez azonban már túlhaladja e kis értekezés kereteit.

Végezetül leszűrhetem tehát tapasztalataim tanulságát: igenis, adjunk olvasnivaló könyvet — megfelelő irányítással — még a gyenge tanulóknak is!

SZABÓ KÁROLY
nagycseréi tanyai tanító

Rendőr vagy nevelő

Kaptuk a következő levelet: »A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Szovjet-osztályán Ilf és Petrov könyveit akartam kikölcsönözni, de a könyvtáros elvtárs nem adta ki őket, mondván, hogy Ilf és Petrov művei körül vita folyik a Szovjetunióban. Azt vitatják: nem olyan könyvek-e ezek is, mint a Zsdánov megbírálta Zoscsenko művei voltak. A könyvtáros elvtárs — felettesének rendelkezésére hivatkozva — kijelentette, hogy addig nem kölcsönzi ki ezeket a könyveket, míg az irodalmi vita a Szovjetunióban Ilf és Petrov javára véget nem ér.« A levélíró Gadó György az esethez a következőket fűzi hozzá: »Véleményem szerint teljesen helytelen irodalmi műveket a közvélemény bírálata elől elvonni, hacsak nem kétségtelenül reakciós és ízlésrontó művekről van szó. Legyen bár háromszor olyan éles irodalmi vita egy mű körül, míg ártalmosságát be nem bizonyítják, addig az olvasó kezébe lehet és kell adni. Az irodalmi közvéleményt nem írószövetségi vitákon, könyvtárosi továbbképző megbeszéléseken, de még nem is csak az irodalmi újságok cikkeiben alakítják ki. Rendezzen a könyvtár olvasói vitákat a művekről, vonjon be ezekbe a vitákba írókat, kritikásokat, bírálta a könyveket, vezesse, irányítsa az olvasókat — de ne zárja el előlük a könyveket.«

Úgy véljük, a levélírónak igaza van. Vannak elavult és ellenséges nézeteket propagáló ártalmas könyvek. Ezek azonban nem lehetnek és — úgy tudjuk — nincsenek is meg nyilvános könyvtáraink forgalmi állományában. Ha mégis megválnának, ki kell őket selejtezni, de ahhoz a könyvtárosoknak nincs joguk, hogy nem ellenséges, nem ártalmas könyvek kölcsönzését megtagadják. Semmiesetre sem járhatnak el az ilyen zárolásokban a saját fejük után, mert ebből anarchikus állapotok keletkeznének. A könyvtárosnak valóban nevelnie kell olvasóit, de nem tilalmi táblákkal, rendőri módszerekkel, hanem a jó nevelő eszközeivel. Igenis, kötelessége a könyvtárosnak, hogyha valaki mondjuk Ilf és Petrov műveit kéri, felvilágosítania az olvasót, hogy ezek a művek a Szovjetunió egyik rég meghaladott állapotát tükrözik és azt is szatirikusan. Ugyanúgy más, nem egyértelműen épületes művek kölcsönzésénél fel kell hívnia az olvasó figyelmét a műről megjelent bírálatokra, esetleg néhány szóval vázolni kell az illető író társadalmi helyzetét, azokat a viszonyokat, amelyek közt művét írta, rá kell mutatnia az író téves, helytelen nézeteire — egyszerűen meg kell tanítania a kölcsönzőt a helyes, kritikus olvasásról. Ez persze nehezebb módszer és komoly marxista-leninista és általános műveltség kell hozzá. De a könyvtárosoknak ahhoz, hogy betöltsék hivatásukat, rendelkezniük kell ezzel a műveltséggel.

Mi ez?

Magyar hírlapok és folyóiratok válogatott jegyzéke címmel az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptára a népkönyvtárak használatára egy annotált címjegyzéket állított össze. »Ez a címjegyzék arra szolgál, hogy gyorsan fejlődő új, szocialista sajtónk területén lehetővé tegye a könnyű tájékozódást. Elsősorban a megyei és járási könyvtárak vezetőinek kíván segítséget nyújtani a folyóiratanyag beszerzésében« — mondja az előszó. Az ember az első pillanatban megőrül ennek a jegyzéknek. Valóban rég szükség volt már rá. De ha az ember belelapoz, az öröme lohadni kezd ha gondosan átnézi, felmerül benne a kérdés: Mi ez?

• A címjegyzék a napilapokat és folyóiratokat legkülönbözőbb »elvek« szerint csoportosítja: megjelenési hely, a megjelenés gyakorisága, tartalom és aszerint is,

milyen rétegnek szól. Hol eszerint, hol aszerint. A »Marxizmus-leninizmus«-t elkülöníti a »Társadalomtudomány« csoporttól, mintha a marxizmus-leninizmus nem lenne társadalomtudomány, vagy mintha a »Társadalomtudomány« rovatba sorolt folyóirataink nem állnának marxista-leninista alapon. A Szabad Népet a »Budapesti napilapok«-hoz sorolja, valóban itt jelenik meg, de a harmadik csoportba sorolt megyei lapoktól a Szabad Népet, Népszavát, a Magyar Nemzetet nem megjelenési helye, hanem országos jellege különbözteti meg. De ez még hagyján. A negyedik csoport a »Társadalomtudomány, Történelem«. Itt aztán sok minden megfér békésen egymás mellett. Például az Archaológiai Értesítő, az Ellenőrzési Szemle, az Új Világ és az egyébként már megszűnt Szakszervezeti Kultúr- és Sportélet, amely kimondottan népművelési- és sportlap volt, amint azt a címe is elárulja. Nincs talán külön »Nevelés, Népművelés« csoport? De van. Igaz, hogy ide olyan kimondottan népművelési folyóiratot sem sorol, mint amilyen A Könyvtáros. Ezt az »Egyéb« című zsákba dugja a Ludas Matyihoz, az Ez a Divathoz és a Vakok Világához. Igaz, hogy a Szabad Hazánkért című folyóiratot is az Egyebekhez sorolja, bár ez a lap a homlokán hirdeti, hogy irodalmi és művészeti folyóirat. Az irodalmat egyébként kiemeli a művészetek közül és a nyelvtudománnyal párosítja össze, a művészetet pedig a néprajzzal. Így aztán egy olyan folyóirat, amely irodalommal és művészettel is foglalkozik, valóban csak az egyebek csoportjába kerülhetett. Az egyebekhez került a Nők Lapja is, az MNDSZ képes hetiújságja, ugyanakkor, amikor az MNDSZ-nek egy másik folyóirata, a Hogyan dolgozzunk? a társadalomtudományi lapokhoz sorakozott. Az ifjúsági lapokat külön sorolja föl, de kiemeli a csoportból a Középiskolai Matematikai Lapokat, viszont a Repülést ifjúsági lapnak minősíti. Ki ne ismerné a Magyar Rádió című műsorközlő hetilapot? Ezt a jegyzék a »Műszaki tudományok« folyóiratai közé tette, az Elektrotechnika és a Vízügyi Közlemények mellé. Azt hiszem, ezekhez a besorolásokhoz kommentár nem kell.

Egyébként a jegyzék kissé el is maradt »gyorsan fejlődő« életünktől. A Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat havi folyóiratának már december óta Természet és Társadalom a címe és nem Természet és Technika, ahogy a jegyzék állítja. A Könyvtáros című folyóirat már több mint egy éve a »Könyvtárosok havi tájékoztatója«-nak állítja magát és nem »A könyvtárosok és könyvterjesztők havi tájékoztatója«-nak. Egyébként nem tudjuk, bírálata-e vagy sajtóhiba annotációjának az az állítása, hogy: »A népkönyvtárosokat élénk és változatos levelező rovatán keresztül kapcsolja be...« Az annotációkról szintén részletesen beszélhetnénk. De hagyjuk.

Mint már megemlítettük, ezt a jegyzéket az ország első könyvtára állította össze:

Új magyar folyóirat: a „Népművelés“

Az ország lakosságának, a népművelés munkásainak az új kormányprogramm óta különösen megnövekedett igénye tette szükségessé, hogy egy olyan sajtóorgánium lásson napvilágot, amely sokrétűen, irodalmi színvonalon, de a gyakorlathoz egész közelállva foglalkozik a kultúrpolitika, a népművészet, a múzeumok népművelési kérdéseivel, a népművelési munka eredményeinek és hiányosságainak feltárással, általában: a falusi, városi, üzemi kultúrelét sokféle problémájával.

Ezzel a célkitűzéssel indul a »Népművelés«, amelynek első száma január elsején jelenik meg, 36 oldal terjedelemben, képekkel, rajzokkal illusztrálva. Az ország minden tájának kulturális kérdéseivel foglalkozó riportok, versek, novellák, egyfelvonásosok közlésével nemcsak hasznos ismeretet, hanem műsoranyagot és élvezetes olvasmányt jelent majd az ország valamennyi népművelési munkásának, kultúra-szerető emberének.

A havonta megjelenő folyóirat ára egy forint.

ESEMÉNYNAPTÁR

1934 február 8-án meghalt **MÓRA FERENC** író. A szegedvidéki dolgozó parasztság és kispolgárság életét ábrázolta régényeiben, elbeszéléseiben, tárcáiban. Műveinek jelentőségét a dolgozó nép iránti igaz szeretete, előadásának népies jellege, az élőbeszéddel rokon közvetlensége és az ízes humor adja meg. Arra törekedett, hogy írásait a legegyszerűbb olvasó is megérthesse. Nem volt harcos író, de a demokratikus eszmék mellett kitartott az ellenforradalmi uralom legsötétebb idejében is.

Móra Ferenc: *Hites emberek. Válogatott beszédek.* (Bevezetéssel ellátta Barabás Tibor.) Bp., 1951. Szépirodalmi. 144 old. — —: *Válogatott elbeszélések.* Bp. 1952. Szépirodalmi. 139 old. — —: *Aranykoporsó,* Bp., 1946, I., II. köt. Révai. 278, 345. old. — —: *Furfangos Cintula,* Bp., 1953. Ifjúsági. 159 old. — —: *Dióbélikirályfi,* Bp., 1951. Ifjúsági. 132 old. — —: *Kincskereső kis-ködmön,* Bp., 1951. Ifjúsági. 154 old. — —: *Mindennapi kenyérünk,* Bp., 1952. Ifjúsági. 158 old. *Magyar Irodalomtörténet,* Bp., 1952. III. 119 old.

1809 február 12-én született **DARWIN CH.** nagy természettudós, a származástani elmélet megalapítója. Darwin különös érdeme az, hogy fényt vetett az ember származásának kérdésére is. Álláspontja az volt, hogy a »teremtés koronája« sem hirtelen, elődök nélkül jelent meg a Földön, hanem éppen úgy, mint a többi élőlény: utódjaként, leszármazottjaként — mint majomember — azoknak az elődöknek, amelyeknek családfájába szervezeti adottsága révén a legjobban illeszkedett bele. Ez a családfa a majmok, illetve a legfejlettebb emlősök, az emberszabású majmok családfája. Ebből vált ki az ember évmilliárdokkal ezelőtt s fejlődött tőlük elkülönülten a maga vonalán.

Darwin Ch.: *Egy természettudós utazásai,* Bp., 1951. Művelt Nép. 472 old.; Dr. Boros István: *Darwin a haladó biológia úttörője,* (Élet és Tudomány, 1952. I. 483—485 old.); Rapai Cs. R.: *A darwinizmustól az alkotó biológiáig.* (Természet és Technika, 1950. 411—419. old.).

1814 március 8-án született **SZIGLIGETI EDE** népszínműíró. Szigligeti népszínműveiben egyes szerepelnek a falu egyszerű dolgozói és az uralkodó osztályok tagjai. A darabok valóságosságát erősen fokozták a sűrűn előforduló haladószerű célszók a kor politikai mozgalmaira, népies jellegüket pedig a bennük felcsendülő magyar népdalok erősítették. Így Szigligeti a népszínművet a kor demokratikus törekvéseinek szolgálatába állította.

Magyar irodalomtörténet, Bp., 1952. Tankönyvkiadó. III. 330—331. old.

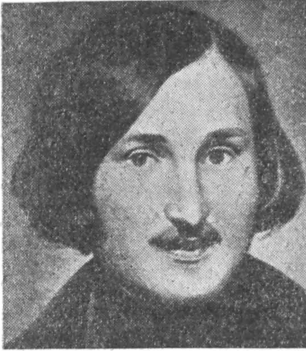
1919 március 21-én a magyar dolgozó nép határtalan lelkesedése mellett kikiáltották a **MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁGOT.** Megdőlt a magyar kizsákmányoló osztályok uralma és a dolgozó nép maga vette kezébe sorsának irányítását. A magyar munkásosztály a Nagy Októberi Szocialista Forradalom példájától vezetve, a kommunisták iránymutatása alapján győzelemre vitte a proletárforradalom ügyét és megteremtette a proletariátus hatalmát.

A Magyar Tanácsköztársaság, 1919., Bp., 1949. Szikra. 351 old.; A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a Magyar Tanácsköztársaság tanítása, Bp., 1950. Közokt. Kiadó. 44 old.; Réli László: *A Magyar Tanácsköztársaság dicső példája,* (Szabad Nép, 1953. március 21.).

1784 március 27-én született **KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR** nyelvész, a legnagyobb magyar utazó, a tibeti nyelv első európai tanulmányozója. A zangskari lámakolostorban 320 foliás tibeti könyvet olvasott át és hihetetlen nélkülözések között állította össze a tibeti nyelv szótárát és nyelvtanát, ami 1834-ben jelent meg nyomtatásban. Legfőbb érdeme, hogy szótárával hozzáférhetővé tette a szanszkrit kultúra ismeretlen forrásait. Tibeti nyelvtanában kimutatja, hogy a tibeti nyelv a formátlan egytagú legkeletibb nyelvekből átmenet a formákban gazdag s többtagú nyelvekhez. 1842-ben meg akarta valósítani eredeti tervét, a magyarok ázsiai őshazá-

jának kikutatását. Elindult Nagy Tibet felé, remélve, hogy a Dalai Láma könyvtárában tibeti és kínai forrásmunkákban talál adatokat a magyarokra vonatkozólag. Utazása közben, Dardzsilingben érte utól a halál, 1842 április 11-én.

Kőrösi Csoma Sándor (Vajda László: Nagy magyar utazók, Bp., 1951. 11–42 old.); Élet és Tudomány, 1952. I. 227–231. old.

1809 április 1-én született **GOGOL N. V.** orosz író. Irodalomtörténeti jelentősége, hogy az irodalomban a realista irányzat kifejlesztése terén újabb lépést tett előre s ezzel a kritikai realizmus megalapítója lett. A mi számunkra C-golt hazafisága is értékessé teszi. Gogol hitt népének felmérhetetlen erejében; azzal, hogy lefestette a jobbágyi élet sötét oldalait, segítségére volt az orosz kultúra progresszív képviselőinek a jövőért folytatott harcban. Gogol művei ma is elevenek, a nagy költő írásai nemcsak hozzátartoznak mindennapi életünkhöz, de éles fegyverek is az élet nagy küzdelmeiben. Világosak, szemléletesek, tipikusak.

Gogol N. V.: *Holt lelkek* (ford. Devecseriné Guthi Erzsébet), Bp., 1952. UMK. 366 old.; — — : *Mirgorod* (ford. Kiss Dezső), Bp., 1947. Franklin.; — — : *A revizor*, Bp. 1950. Franklin. 106 old.; — — : *A köpönyeg* (ford. Makai Imre), Bp., 1951. UMK. 98 old.; — — : *Tarasz Bulba* (ford. Aprily Lajos), Bp., 1952. UMK. 89 old. *Masinszkij Sz.*: Gogol (ford. Honti Rezső), Bp., 1952. Művelt Nép, 139 old.

1754 április 29-én született **SZÉCHÉNYI FERENC**, a Magyar Nemzeti Múzeum megalapítója. Alapítólevelét 1802-ben állította ki s ebben 25.000 kötetnyi nyomtatott és 2000 kéziratos műből álló, céltudatosan gyűjtött Hungaricum-könyvtárát, térkép-gyűjteményét és éremgyűjteményét a nemzetnek ajándékozta. A múzeum felszereléséről és elhelyezéséről is maga gondoskodott s amíg élt, személyzetét is maga fizette. A könyvtárt 1818-ban további 9200 kötettel és 6000 rézmetszettel gyarapította. Katalógusait a saját költségén nyomatta ki.

Varjas Béla: 150 éves az Országos Széchényi Könyvtár (Könyvbarát, 1952. augusztus, 6–8 old.)

Jelentősebb évfordulók és események 1954 június végéig

Február hó:

1. A magyar sajtó napja.
8. 1724. az Orosz Tudományos Akadémia alapítása.
1934. megh. Móra Ferenc író.
10. 1879. megh. Daumier H. francia grafikus és festő.
1809. szül. Darwin Ch. angol természettudós.
21. A gyarmati ifjúság napja.
22. 1904. szül. Gajdar A. P. szovjet író.
23. A szovjet hadsereg napja.
27. 1939. megh. Krupszkaja N. K. Lenin felesége és munkatársa.
28. 1844. szül. Frankel Leó, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő alakja.

Március hó:

4. 1879. szül. Kellermann B. német regényíró.
 8. Nemzetközi Nőnap.
 8. 1814. szül. Szigligeti Ede népszínműíró.
 9. 1814. szül. Sevcsenko T. G. ukrán költő-forradalmár.
 19. 1884. megh. Lönnrot finn író, a Kalevala összegyűjtője
 21. 1919. a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása.
 25. 1914. megh. Mistral F. provencal költő.
 27. 1784. szül. Kőrösi Csoma Sándor nyelvész, a legnagyobb magyar utazó.
- Tömegkönyvtárak országos értekezlete.**

Április hó:

1. 1704. szül. Révay Miklós nyelvész.
 1704. szül. Faludi Ferenc költő.
 1939. megh. Makarenko A. Sz. szovjet pedagógus.
 8. 1919. megh. Eötvös Lóránd, a legnagyobb magyar fizikus.
 18. A Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusa.
 19. 1821. megh. Byron G. G. angol költő.
 29. 1754. szül. Széchényi Ferenc, a Nemzeti Múzeum alapítója.
- Gyermekkönyv hete.**

Május hó:

1. A Munka ünnepe.
5. 1904. megh. Jókai Mór író.
17. 1949. megh. Balázs Béla író, esztéta.
18. 1949. megh. Jilemnczky P. szlovák regényíró.

Június hó:

1. 1804. szül. Glinka M. J. orosz zeneszerző, orosz klasszikus zene megteremtője.
25. 1884. szül. Gyóni Géza költő.
26. 1814. szül. Kemény Zsigmond író.
28. 1884. megh. Táncsics Mihály, a szocializmus egyik úttörője Magyarországon.
29. 1879. szül. Móricz Zsigmond író.
30. 1884. szül. Szép Ernő költő.

A „Bibliotekar“ 10. száma magyarul

A Bibliotekar e számában »A dolgozók kulturális igényeinek minél teljesebb kielégítéséért« c. vezető cikke részletesen ismerteti a Szovjetunió új kormányprogramjának kulturális célkitűzéseit, amelyek megvalósítására a szociális célokkal együtt tudvalevőleg 129,8 milliárd rubelt irányzott elő a költségvetés, 7 milliárddal többet, mint tavaly. A terjedelmes cikk ismerteti a könyvtárügy fejlesztésének irányelveit, a könyvtárak és könyvtárosok teendőit, kiemelve az olvasókkal való egyéni foglalkozást, a Bibliotekar szerepének fokozását és a falusi könyvtárosok számára

a párt és a kormány új határozatainak ismertetését a mezőgazdaság fellendítése érdekében. Rövid szemle tájékoztató a politechnikai oktatás támogatására legalkalmasabb technikai művek fajtái felől. A »Járási és falusi könyvtárak« rovatában két cikk foglalkozik az új könyvtárak szervezésének és a falusi lakosság könyvvéltetésének elvi és gyakorlati kérdéseivel. Sz. Zolotova arról számol be, hogy miként irányítja a gyermekek otthoni olvasását. A »Könyvtárosképzés« rovat több hozzászólást közöl a szakkatalógus kérdéseiről.

Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések és irodalmi cikkek

I. TÁRSADALMI-POLITIKAI IRODALOM:

Lenin Műveinek 4. kötete. Társadalmi Szemle. október–november (Szabó Kálmán).

Arcónada, M. Filipe: **Spanyolország a jenkik gyarmata.** Természet és Technika, január.

Balázs Béla: **A klerikális reakció a Horthy-fasizmus támasza.** Természet és Technika, január (Orbán Sándor).

Pozner, Vladimir: **A gyilkos amerikai életforma.** Élet és Tudomány, december 30.

II. TERMÉSZETTUDOMÁNYOS IRODALOM:

Jakucs László: **A Békebarlang felfedezése.** Természet és Technika, december.

Madarász Andor: **A Balaton világa.** Természet és Technika, január (Ozoray György).

Óveges József: **Kís fizika I.** Természet és Technika, január (Balog Emma).

Pereiman: **Szórakoztató geometria.** Természet és Technika, december (T. Balog Emma).

Ifj. Tildy Zoltán: **Kisbalaton.** Természet és Technika, december (Ozoray György).

V. SZÉPIRODALOM:

Barla János: **Arany János.** Magyar Nemzet, december 20. (Rónai Mihály András).

Csanádi Imre: **Esztenők terhével.** Új Hang, december (Takács Imre).

Erenburg, Ilja: **Klencedik hullám.** Magyar Nemzet, január 5. (Gárdos Miklós).

Fast, Howard: **Spartacus. Népszava.** december 25. (Bodó Béla).

Gera György: **Holland partokon.** Élet és Tudomány, december 16.

A magyar dramaturgia haladó hagyományai. Szerk. Hegedüs Géza—Csillag Iлона. Természet és Technika, december (Mihály Gábor).

Horváth Mihály: **Csavargó csavar.** Népszava, dec. 19.

Horváth Mihály: **Csavargó csavar.** Irodalmi Ujság, január 2. (Komlós Aladár).

Nagy Lajos: **Válogatott elbeszélések.** Irodalmi Ujság, január 2. (Komlós Aladár).

Sadoveanu, M.: **Háborús történetek.** Új Hang, december (Abody Béla).

Somogyi Pál: **Nagy iskola.** Új Hang, december (Vajda Miklós).

Turgenev: **Egy vadász feljegyzései.** Népszava, december 28.

Új magyar elbeszélések. Magyar Nemzet, december 6. (Hegedüs Géza).

Urbán Ernő: **Kemény dió.** Irodalmi Ujság, december 19. (Szabó Pál); Irodalmi Ujság, január 2. (Pándi Pál).

Varga Imre: **Ködös hajnal.** Csillag, december (Cseres Tibor).

Világirodalmi Évkönyv. Új Világ, december 17. (Dersi Tamás).

VI. IFJÚSÁGI IRODALOM:

Bek, Alekszandr: **A nyíltszívű Tyimofej.** Népszava, december 19.

Molnár Ferenc: **A Pál-utcai fiúk.** Szabad Ifjúság, december 24. (Rónai Mihály András).

Murányi—Kovács Endre: **A Rákosi-zászlóért.** Új Hang, december (Faragó Vilmos).

Németh Imre: **Oserdők mélyén.** Új Hang, december (Maár Gyula).

Palotai Boris: **Sztálinvárosi gyerekek.** Magyar Nemzet, december 12.

Szabó Pál: **Hajdu Klári.** Új Hang, december (Diószegi András).

Tamási Aron: **Hazai tükrök.** Esti Budapest, dec. 29.

Thury Zsuzsa: **A francia kislány.** Esti Budapest, december 7. (Galsai Pongrác).

VII. EGYÉB IRODALOM:

Bars Sári: **Emberek a gyárban.** Népszava, január 5. (Rajki András).

Heckenast—Incze—Karácsonyi—Lukács—Spira: **A magyar nép története.** Természet és Technika, január (Dolmányos István).

Nagy Sándor: **A tanítási óra felépítése és elemzése.** Köznevelés, december 15. (Huszár Pál).

Zádor Anna: **A Nemzeti Múzeum.** Élet és Tudomány, január 6. (Radocsay Dénes).

IRODALMI CIKKEK:

Csü Jüan, a nagy kínai költő. (Ligeti Lajos Kosuth-díjas előadása.) Szabad Nép, december 12.

Egy népköltészeti gyűjtemény terve. (Ortutay Gyula cikke.) Magyar Nemzet, december 13.

Konsztantyin Szimonov: **A szovjet drámairodalom fejlődésének kérdése.** Csillag, december.

Szabó Pál: **Irodalmunk a nagyvilágban.** Csillag, december.

Veres Péter: **A tipikusról.** Szabad Nép, dec. 20.

Móricz Virág: **A »Rokonok« és a »Boldog ember« gyökerei.** Új Hang, december.

A FALUSI SZOCIALISTA SZEKTOROK KÖNYVTÁRAIRÓL

A falusi szocialista szektorok könyvtár-munkájának megjavítása sürgős megoldásra váró feladat, mert ezek a könyvtárak a legelhanyagoltabbak. Voltak tervek, határozatok, született elgondolás a Népművelési Minisztériumban, a megyei népművelési osztályokon, a megyei és járási könyvtárakban, sőt nálunk, a berettyóújfalusi Járási Könyvtárban is. Az elgondolások és határozatok azonban többnyire csak határozatok és tervek maradtak, részben a minisztérium hibájából is. A vonatkozó határozat után ugyanis a minisztérium nem sokat törődött a falusi szocialista szektorok könyvtári munkájával. Meg kell mondani, hogy mi sem, különösen 1953-ban, amikor a norma bevezetése megkezdődött. Inkább törődünk a népkönyvtárakkal abból a szempontból, hogy minél több negyed-, fél-, vagy egészen függetlenített könyvtárosunk legyen.

Járásunkban 22 szocialista szektornak van könyvtára, ami elég gondot okoz nekünk, mert van olyan könyvtár is, mint a csökmői Kossuth tsz könyvtára, amelynek könyvvállományát kettészakítva helyezték el. A könyvek egy része a könyvtáros lakásán, másik része a tsz raktárában van. A vezetőség, holott már többször megígérte, nem is gondol könyvszekrény beszerzésére. A sápi gazdaság a könyveket zárnélküli ládában tartja. Ez az Állami Gazdaság különben mint üzemegység, a berettyóújfalusi Állami Gazdasághoz tartozik, amelynek függetlenített kultúrothton-igazgatója van és kulturális célra jelentős költséggel rendelkezik, de ebből az összegből kevés jut a könyvtárra. A szocialista szektorok könyvtári népszerűsítő mozgalma egyébként majdnem a semmivel egyenlő. Ritka eset, ha 20 könyvet kölcsönöznek egy hónapban, átlag 3—4 könyv a havi forgalmuk. Ennek főoka az, hogy a vezetők nem sokat törődnek a könyvtárakkal és még kevesebbet a könyvtárosaikkal, akik így jobbára elkedvetlenednek. Ezt láttuk a berettyóújfalusi Új Világ tsz-ben is, ahol látogatásunk alkalmával, bírálatunkra ezt

a választ kaptuk: »Nem jelent ez semmit (t. i. a könyvtár), úgy sincs ebből semmi.« Az ilyen felfogás természetesen csak akadályozza a könyvtári munkát.

Itt az ideje, hogy a szocialista falusi szektorok munkáját megjavítsuk, ami elsősorban megfelelő könyvtárkezelő kiválasztásától függ. A nagyrábéi Kossuth tsz könyvtára például eleinte nagyon gyengén működött, vezetősége is nehezen értette meg a könyv jelentőségét a szocializmus építésében, nem utolsó sorban a terméseredmények növelésében. Amikor a könyvtárosi teendőkre jól kiválasztott Daróczy Gyula tsz-tag vette át a könyvtár vezetését, megváltozott a helyzet. Már az első hetekben ért el eredményeket, mert népszerűsítette a könyveket és így havonta 74—80 könyvet is kölcsönzött. A tsz környékén, de távolabb lakó egyénileg dolgozó parasztokhoz is eljuttatja a könyveket, hogy bevonva őket olvasótáborába, megismertesse velük a termelőcsoport életét, munkáját, eredményeit is.

Helyes volna, ha a megyei és járási könyvtárak a községi népkönyvtárost bíznák meg a helyi szocialista szektor könyvtári munkájának segítségével. Mi ezt tettük Kőrösszegapátin, ahol a termelőcsoport könyvtára a legszörnyűbb állapotban volt. Szűcs Viktor, az ottani népkönyvtáros szívesen vállalta e feladatot. A tsz korábban még jelentést sem küldött, ma már rendszeresen érkezik a havi jelentés. Tapasztalatunk, hogy a népkönyvtárosok lelkesen vállalják az ilyen feladatot, különösen ha részben, vagy egészen függetlenítettek. Ez a módszer Kismarján is bevált, azzal a különbséggel, hogy Juhász Sándor népkönyvtáros sajátmagától vállalkozott rá. Juhász Sándor még szerződést is kötött a Bocskai termelőcsoport és az Állami Gazdaság vezetőségével a Járási Könyvtárral kötött szerződés mintájára. E könyvtárak munkáját — mint látjuk — a népkönyvtárosok segítségével megjavíthatjuk.

NAGY LAJOS

a berettyóújfalusi Járási Könyvtár vezetője

AZ ÜZEMI KÖNYVTÁRAK TERVKÉSZÍTÉSÉRŐL

A KÖNYVTÁROS októberi számában »A könyvtári tervekészítés néhány kérdése« címmel Tordai György elvtárs cikket írt, amely szerintem lézagpótló és az üzemi könyvtáraknak is hasznos útmutatóul szolgálhat könyvtári tervekészítéshez.

A Kismotor és Gépgyár könyvtáros-aktíváival készítettünk már munkaterveket, ezek azonban már szerkezetükben hibásak voltak, mert a pénzügyi és üzemgazdasági terv nem volt világos és nem vett figyelembe minden eshetőséget. A munkaerő terv az aktívák gyakori változása következtében bizonytalan volt, sőt az egész terv úgyszólván ezen bukkott meg. A könyvkölcsönző állomások, illetve műhelykönyvtárak nehéz ellenőrzése és körülményes, mondhatnám vontatott működése, valamint a könyvtári feldolgozás tervre nem épült reális alapokra. A cikk tanulmányozása közben rá kellett jönnöm arra, hogy — bármilyen könyvtárról van szó — a legapróbb részletekig fel kell bontani a tervet és a felbontott terv legapróbb részletét is pontosan és világosan meg kell határozni és a valóságos tényezők gondos figyelembevételével alátámasztani, mert különben egyetlen részlet-hiba felboríthatja az egész tervet.

Természetesen, ahány könyvtár-típust ismerünk, annyiféle a terv szerkezete is. Így pl. egy középüzemi könyvtár tervekészítéséhez a következők adják az alapot: 4—5000 kötet könyv, függetlenített könyvtáros, 4—500 olvasó, 4—5 műhelykönyvtáros, 2—3 belső, 6—7 külső aktíva és biztosított pénzügyi keret. Egy középüzemi könyvtárnál tehát látszólag ezek a tényezők adják az alapot munkaterv készítéséhez. Sok olyan körülményt is figyelembe kell azonban venni, mint pl. nem egy SZOT-könyvtár kettősségét (műszaki és szakszervezeti). A kettős könyvtárak tervfelépítése nehézkes és a kettős jelleg szinte megvalósíthatatlan feladat elé állítja azt a könyvtárost, amelyik egyedül végzi két szerv (szakszervezeti kultúrbizottság és pl. Műszaki Továbbképző Kör) könyvtárának munkáját. Jól tudjuk, hogy a feladatok egészen különbözőek, és már profiljukban sem azonosak a szakszervezeti és műszaki könyvtárak. Kérdéssé válik tehát, hogy egy tervben összesíthető-e és részeikben összhangba hozha-

tók-e a tervfeladatok. Véleményem szerint elképzelhető, hogy abban a kettős könyvtárban, amelyben a könyvtár adminisztrációja nincs kettéosztva, a terv szerkezetébe beépíthető és szét is bontható részletfeladatokra, de még így is nagyon sok nehézséget kell leküzdeni. Ott azonban, ahol az adminisztráció is meg van osztva, szerintem olyan tervszerkezetet felépíteni, mint amilyent Tordai elvtárs tanácsol, nem lehet. Különösen a mi esetünkben (Kismotor és Gépgyár) nem lehet, mert itt véletlenül nem is kettős, hanem — hármas könyvtárról van szó; három szerv: a szakszervezeti kultúrbizottság, a Műszaki Továbbképző Kör és a Műszaki Igazgatás Könyvtáráról. Mindhárom könyvtár külön költségvetéssel, külön szerzeményezéssel, más-más adminisztrációval dolgozik. Ilyen körülmények között pontos felméréseket végezni valóban bajos. Könyvtári hálózatunk azonban ehhez a munkához mégis hozzáfogott.

Elért eredményeink alapján ajánlom minden üzemi könyvtárnak, hogy végezzen »kutató munkát« rejtett könyvtartalékok felderítésére és végezze el a felmérés munkáját. Ha ezt elvégezték, igyekezzenek közös központi adminisztrációt teremteni a könyvtárakat fenntartó szervek összhangbahozásával. Ezen a téren már vannak eredményeink, amennyiben a szerzeményezés központi könyvtárunkon keresztül történik, és így nem fordulhat elő, hogy az egyes üzemi szervek fölösleges könyvvásárlásokat eszközöljenek. A központi könyvtár nyilvántartása segítségével ezt meg lehet akadályozni azzal, hogy közlik az igénylő üzemi szervvel, hogy a beszerezni kívánt könyvet melyik üzemszabványban, vagy irodában található meg. Teljes adminisztrációs összhangot kell teremteni már csak azért is, hogy a statisztikai adatszolgáltatás értékelhető legyen és segítsen a hibák kijavításában.

Ha ezt a nagy és komoly feladatot elvégeztük, akkor elhárítottuk az akadályokat a könyvtári tervekészítés elől, de addig nincs rá mód, hogy úgy szerkezetében, mint döntő feladataiban egy mindenben megfelelő, valóságos tényezőkké alátámasztott és az összes körülményeket figyelembe vevő üzemi könyvtári tervet készíthessünk.

SZÁRNOVSZKY BÉLA

a Kismotor és Gépgyár szakszervezeti
könyvtárosa

A KÖNYVTÁR ÉS A FILM

A KÖNYVTÁROS novemberi számában »Regényekből filmek« címmel cikk jelent meg. A szerző felhívására itt közlöm idevágó kezdeményezéseinket és tapasztalatainkat. Mi is gondoltunk arra, hogy a könyv népszerűsítését nagyon segíti a film. Első ilyen irányú kísérletünk a németvölgyi általános leányiskola V. osztályában rendezett »János vitéz«-könyvismertetés volt. Ezt azzal a céllal szerveztük, hogy a tanulókat segítsük irodalmi tanulmányaikban. Bevezetőül rövid előadást tartottunk Petőfiről, közben szavalt hangzott el, majd rátértünk a »János vitéz« ismertetésére. Az előadás élénkítése céljából lejátszottuk Kaçsöh Pongrác »János vitéz« daljátékának két hanglemmezét, végül színes diafilmvetítés következett és az egyes állóképekhez hozzáolvastuk a megfelelő szöveget. Próza, vers, hanglemmez, film — mindenből egy kevés — állandóan ébrentartotta a körülbelül 80 tanuló érdeklődését. Az előadás sikerének bizonyossága, hogy nagyon sok olvasónk kölcsönözte ezután könyvtárunkból a »János vitéz«-t és azóta már a fiúiskola, sőt az egyik fiúotthon is kérte, hogy ismételjük meg náluk ezt az előadást. Ekkor gondoltunk először komolyan arra, hogy könyvismertetéseink egy részét filmvetítéssel kapcsoljuk egybe. Novemberben nagyobb propagandával Verne-könyvismertetést rendeztünk, szorosan együttműködve az Ugocsa-mozival. Előadásunk tárgya volt: Verne élete és munkássága és most megjelenő könyve, a »Rejtelmes sziget«. Az előadást Péntek Gyula, az Ifjú-sági Könyvkiadó munkatársa tartotta. Utána vetítésre került a »Rejtelmes sziget« című film. A moziban 432 férőhely van, az előadásra minden hely elkelt, sőt még több jegyet is eladhattunk volna. Célunk az volt, hogy a gyermekek jobban megismerjék egyik legkedvesebb írójukat és ne csak az »izgalmas« regények íróját lássák Vernében, hanem más szemmel olvassák könyveit és értékelni tudják művének jó és rossz oldalait. Véleményünk szerint előadásunk ezt a célt teljes mértékben elérte, sőt sok felnőtt érdeklődőt is vonzott. Januárban Gajdar »Timur és csapata« című művének film-előadással egybekötött ismertetését tervezzük.

DUKESZ ÁGNES

a Főv. Szabó Ervin Könyvtár
XII. ker. 38. sz. fiókjának dolgozója

VERSENGENEK A HEVESI NÉP- KÖNYVTÁROSOK A JÁRÁSI VÁNDORZÁSZLÓERT

A hevesi járási könyvtár vándorzászlóval tünteti ki a járás legjobb könyvtárosát. A nyári kölcsönzésben a tiszánánai népkönyvtáros, Erdélyi Béla járt az élen és nyerte el a vándorzászlót, amelyet ünnepélyes keretek között, beszéd kíséretében adtam át neki. A vándorzászló még mindig Erdélyi Béla tiszánánai népkönyvtárosnál van, akit időközben a népművelési miniszter a »Szocialista Kultúráért« jelvényvel tüntetett ki a népművelés terén végzett kiváló munkájáért. Igaz, hogy szeptember hónapban a tiszánánai könyvtár kölcsönzési eredménye 235-tel kevesebb volt, mint a tarnaörsi népkönyvtaré, amelynek Urbán János elvtárs a vezetője. Annak, hogy a vándorzászló ebben a hónapban mégis Tiszánánáé lett, az az oka, hogy olvasóköri rendezését, könyvismertetések tartását vettük figyelembe, ami a tarnaörsi népkönyvtárnál nem volt. Október, november hónapban pedig a tiszánánai népkönyvtár jóval túlszárnyalta minden téren a tarnaörsi népkönyvtárat. A vándorzászló így még mindig Erdélyi Béla tiszánánai népkönyvtárosé!

TARI ERZSÉBET

a hevesi Járási Könyvtár vezetője

KÖNYVEK NÉPSZERÜSÍTÉSE A TANYÁKON

Az izsáki népkönyvtár megnyitása előtt az akkori párt-, tanács- és népművelési szervek nem sokat törődtek azzal, hogy Héjjas Iván és Francia Kiss Mihály ellenforradalmi gyilkosságainak véres emlékü színhelyén a szocialista-realista irodalom segítségével is igyekezzenek felvilágosítani a falu dolgozó parasztságát. A három év alatt, ami a népkönyvtár megnyitása óta eltelt, gyökeresen megváltozott a helyzet Izsákon. Nemrég avatták fel községünkben Tánicsics Mihály, a nagy forradalmár és író emlékére arcdomborművét és a népkönyvtár falán az emléktáblát. Tánicsics Mihály ugyanis 1820—22-ben segédtanító volt Izsákon. Szabó Lajos, a kultúrotthon igazgatója mondott ünnepi beszédet a felavatáson, amelynek rendezéséből a népkönyvtár is kivette a részét.

A KÖNYVTÁROS 5. számában ismerttettem népkönyvtárunk fejlődését, most módszereimről szeretnék beszámolni. Hat jólműködő fiókkönyvtáram teszi lehetővé a tanyai dolgozók kultúrigényeinek kielégítését. A tanyai könyvtárainkban úttörő és pedagógus aktiváim segítségével népszerűsítem a könyveket. A gyermekek részére mese-vasárnapokat rendezünk diavetítéssel. Az ifjak számára könyvismeretéseket tartunk és ezeket összekötjük kultúrműsorral és tánccal. A felnőtteknek ismeretterjesztő vetítettképes előadásokon egy-egy előre kiválasztott, a közkivánságnak megfelelő szépirodalmi, vagy más művet ismertetünk és részleteket olvasunk fel. Könyvismeretéseinket most már mindig élénk vita követi. Ma már ott tartunk, hogy a tanyavilágban lakó dolgozó parasztjaink és családtagjaik is mind gyakrabban látogatják a könyvtárakat és így az átlagos 200 kötetes könyvállomány egy-egy tanyaközpontban kevésnek bizonyult. Másik módszerem az, hogy a bármilyen termelési, vagy egyéb kérdésben hozzánk forduló dolgozó parasztokat felvilágosítással, tanáccsal látom el, mert nagyon fontos, hogy a könyvtáros valóban a nép könyvtárosa legyen. Olyan szoros kapcsolatot kell tartania olvasóival, hogy a hozzá bizalommal forduló dolgozó parasztok, idegenkedés nélkül, meghittén mondják el bajjaikat, kérjenek tanácsot gondjaikban. Jól bevált módszerem az is, hogy a különféle rendelkezésekben tájékozatlan dolgozó parasztok számára »ismertető vasárnapdélelőttöket« tartok a népkönyvtár helyiségének jól fűtött szobájában. A baráti beszélgetések eredményei nem is maradhatnak el. A rendelkezések és kormányhatározatok világossá tétele egy-egy dolgozó paraszt számára gyakorlati magyarázatokkal, az olvasótábor is nagy lendülettel növeli. Az olvasóteremben állandó kiállítási fal van, amelyen az eseményekkel kapcsolatos anyagot állandóan cserélem. Az »Ismerd meg a föld országait és népeit« feliratú nagy táblán pedig zsinórral hívom fel a figyelmet az új könyvekre, az írók és az országok közti kapcsolatra. A sajtóközleményeket »Mai Ujság« címmel színes keretben állítom ki, a pártoktatást pedig megfelelő számú könyv biztosításával segítem. Nagyon célravezető az időszerű filmek vetítése is.

CZIHÁK JÓZSEF
 izsáki népkönyvtáros

Felavatják Táncsics Mihály emléktábláját az izsáki népkönyvtár falán

GYERGYAI ALBERT EGYETEMI TANÁR CSOKONAI-ELŐADÁSA NAGYBAJOMBAN

Népkönyvtárunk legutóbb Csokonai-kiállítást és emlékestet rendezett a nagy költő születésének 180. évfordulója alkalmából. A kultúrteremben összegyűlt dolgozó parasztoknak Gyergyai Albert egyetemi tanár tartott előadást Csokonairól és szemléletesen rajzolta meg a korabeli társadalmat, a dőzsölő, henyélő főurak világát és az embertelenül elnyomott jobbagymilliók keserves sorsát. Különösen felkeltették a hallgatóság érdeklődését a költő életének somogyi, nagybajomi és nagybajomkörnyéki részletei. Az előadás után Ardó Mária, a Népkönyvtári Központ munkatársa Csokonai-verseket olvasott fel, majd három úttörő Csokonai-dalokat adott elő harmóniumkísérettel. Végül egy úttörő virágcsokorral köszönte meg Gyergyai professzornak, hogy eljött szülőfalujába előadást tartani. Gyergyai Albert javasolta, hogy a helybeli kastélyban létesítendő általános iskolát Csokonairól nevezzék el, ezt a nagyszámú

A nagybjomi népkönyvtár Csokonai-
emlékkiállítására

ROSTÁS LASZLONE
nagybjomi népkönyvtáros

BIBLIOGRÁFIÁK

KÉPZŐMŰVÉSZETI BIBLIOGRÁFIA a címe a sokszorosított könyvészeti füzetnek, amelyet a VIII. ker. tanács 3. sz. Szabó Ervin Könyvtárának munkaközössége állított össze jelenlegi könyvállományának katalógusa alapján. A művésztelép szomszédsága e Szörényi-utcai fiók gyűjtőköréül kijelölte a képzőművészeti munkák megszerzését is és bibliográfiája tárgyánál fogva tudtunkkal első e nemben a fővárosi könyvtárak könyvészeti összeállításai között. A füzet első két része a műbölcséleti és művészettörténeti anyagot foglalja egybe, a többi rész külön sorolja fel anyagának a képzőművészet egyes ágaira vonatkozó műveit. A könyvállományban nagyszámú új kiadvány szerepel, de a korábbi hazai és fordított művek gyűjteménye is még kiegészítésre szorul.

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI FORDÍTÁSOK JEGYZÉKÉNEK új füzetét adta ki az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya (810—1065. sz.). A fordításokat a Módszertani Osztályon lehet tanulmányozni (fél 9—5-ig, szombaton 9—2-ig). A sokszorosított fordítások ugyanitt megszerezhetők.

hallgatóság örömmel elfogadta. Az előadás hatására számos dolgozó paraszt iratkozott be a könyvtárba és sokan kértek Csokonai-műveket. Gyergyai elvtárs példát mutatott arra, hogy a haladó értelmiség vezetői miként segíthetik a népkönyvtárak munkáját, kultúrforradalmunk előhaladását.

El kell még mondanom, hogy mint minden könyvtárban, nálunk is nagy a hiány ifjúsági és mesekönyvekben. Ezen úgy segítettem, hogy az általános iskola igazgatóját megkértem, adja át az iskola könyvtárát a népkönyvtár kezelésébe. Az iskolai könyvtárt leltár szerint átvettem, a 221 kötet könyvet külön kezelem és így a tanulók jobban hozzájuthatnak az ifjúsági könyvekhez. A helyi tanács is megbecsüli könyvtárunkat, gondoskodott tüzelőről, azonkívül kőművesmunkát végeztetett a könyvtár helyiségében és beüvegeztette könyvkirakatunkat.

MIT OLVASSON A GÉPLAKATOS? (1953. 32. 1.) a címe az Országos Műszaki Könyvtár izléses kiállítású, zsebkönyv-alakú ajánló bibliográfiai sorozata 15. füzetének, mely a géplakatosok szaktudásának fokozására rövid kivonatokban ismerteti a tárgyára vonatkozó ideológiai, szakmai és szépirodalmi könyveket.

A GAZDASÁGOS TAKARMÁNYOZÁS (1953. 40. 1.) az Országos Mezőgazdagi Könyvtár Olvasási Tanácsadó sorozatának 3. számú ajánló bibliográfiája, mely bőséges tartalmi ismertetésekkel sorolja fel a témakörébe tartozó szakmunkákat és szépirodalmat. A népkönyvtárak könyvtárosai e tanácsadó alapján kiállításokat, könyvismertetéseket és megbeszéléseket rendezhetnek és olvasási terveket készíthetnek.

MIT OLVASSUNK A TEJTERMELÉS FOKOZÁSÁRÓL, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár »A nagy termésért« röplap-bibliográfia sorozatának 10. száma, mely a tejelő tehén takarmányozásáról, a fejésről és a kiváló tehenészek tapasztalatairól megjelent könyveket ismerteti.

I R O D A L M I T Á J É K O Z T A T Ó

(Kísérletképen könyvismertetéseink egy részéhez kis bibliográfiát adunk. Felsoroljuk a szerzőről szóló műveket, az író néhány más könyvét és esetleg a tárgykörről foglalkozó egyéb irodalmat is. Ezek a kis bibliográfiák teljességre egyáltalában nem tartanak igényt. Segédeszközlül szánjuk a könyvek ajánlásához. Kérjük könyvtárosainkat, írják meg, hasznukat veszik-e.)

P O L I T I K A I M Ű V E K

LENIN MŰVEINEK 6. KÖTETE

Szakra

Lenin Műveinek 6. kötete az 1902 január—1903 augusztus között írt munkákat foglalja magában. Ebben az időszakban folyt az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt II. kongresszusának előkészítése. Lenin különös figyelmet szentelt annak, hogy eszmeileg minden tekintetben marxista, az akarat és a cselekvés egységével acéltömbbé forrasztott pártot hozzon létre, s kiűzze a pártból az ingadozó, kishitű, a burzsoáziával alkudozni akaró elemeket. Ehhez azonban arra volt szükség, hogy az OSZDMP programja a munkásosztály igazi forradalmi pártjának programja legyen.

Az »Anyag az OSZDMP programjának kidolgozásához« c. rész tartalmazza Leninnek a Plehanov által kidolgozott tervezethez fűzött megjegyzéseit, amelyekben leleplezi Plehanov elvi következetlenségét, kijavítja a programtervezet hibáit. Lenin következetes harcával elérte, hogy a végleges programtervezetbe bevették a legfontosabb pontot: a proletárdiktatúráról szólót, hogy a program világosan rámutat a munkásosztály vezető szerepére a forradalomban, s hogy külön hangsúlyozza a párt proletár jellegét.

Oroszország akkori viszonyai között és a proletariátus sikeres harca szempontjából rendkívül nagy fontosságú volt a parasztság kérdése. A 6. kötetben közölt anyagok közül számos munkában foglalkozik Lenin az agrárkérdés kidolgozásával. Ezek között is kiemelkedő helyet foglal el »Az orosz szociáldemokrácia agrárprogramja«, c. írás, amely tulajdonképpen kommentár a II. kongresszusra készített programtervezet agrárrészéhez. Ebben a munkájában Lenin kifejti a marxista agrárprogram olyan alapvető

tételeit, mint a proletariátus hegemoniája, a föld nacionalizálása stb. »A falusi szegénységhez« c. broszúra, amely Leninnek a parasztok számára írt népszerű munkája, közérthető formában fejti ki az agrárprogram tételeit és megmagyarázza a falusi osztályharcról szóló marxi tanításokat a falusi népesség négy rétegére (a földbirtokosok, a paraszti burzsoázia, a középparasztság és a félproletárok a proletárokkal együtt) vonatkozó konkrét adatok alapján.

A munkás-paraszt szövetség helyes (tehát marxista alapokon való) politikájához elengedhetetlenül szükséges volt, hogy mennél kisebbre szorítsák a szociálforradalmárokat — eszerek — antimarxista pártjának eszmei és politikai hatását a parasztság között. Ezért Lenin több írását szentelte az eszerek elleni harcnak. A »Forradalmi kalandorkodás«, »A legfőbb tézis az eszerek ellen« és számos más, a 6. kötetben közölt lenini munka kimutatja az eszerek elméletének és taktikájának tarthatatlanságát, és bebizonyítja, hogy az eszerek hátráltatják a parasztság felszabadulását.

A kötetben több cikk foglalkozik a nemzeti kérdés marxista elméletének kidolgozásával és a kispolgári és burzsoá nacionalizmus elleni harccal (mint pl. a »Szüksége van-e a zsidó proletariátusnak önálló politikai pártra?« c. cikk), valamint a burzsoá liberalizmus elleni harccal.

Azok az írások, amelyeket Lenin Műveinek 6. kötete közöl, nemcsak az SZKP történetének mélyebb tanulmányozását teszik lehetővé, hanem segítségünkre vannak abban is, hogy jobban megértsük és elsajátítsuk a marxizmus-leninizmus tanításának olyan alapvető kérdéseit, mint a pártról, a munkásosztály vezető szerepéről és a parasztságról szóló tanításokat. (V. I.)

Eddig megjelentek az 1, 2, 3, 4, 5, 21—33. kötetek.

Sztálin: Leninről. Beszéd a kreml-i katonai tanfolyam hallgatóinak emlékestjén 1924. június 28. Bp. Szakra 1950. 55. (1) p. (Marxizmus-leninizmus kiskönyvtára, 36.)

J. M. Zsukov:

A TÁVOL-KELET A NEMZETKÖZI POLITIKÁBAN

Szikra

Napjainkban a nemzetközi politika egyik kulcskérdése a távolkeleti kérdés, amelynek megértéséhez, tanulmányozásához igen nagy segítséget nyújt ez a mű, amely 1870-től napjainkig részletes áttekintést ad a távolkeleti problémáról.

A mű a távolkeleti helyzet elemzését annál a korszaknál kezdi, amelyet Lenin a gyarmati világpolitika sajátos korszakának nevez, amikor a gyarmati politika erősödése, a gyarmatokért folytatott harc kiéleződése a legjellemzőbb jelenség.

A könyv szerzői munkaközösségének sikerült úgyszólván a legapróbb részletekig bemutatnia a távolkeleti helyzetet, annak alakulását, az imperialista hatalmaknak a Távol-Kelet népeivel szemben követett rablópolitikáját és egymásközi marakodását, ugyanakkor azonban a lényeg sehol sem vész el a részletek között. Olvasásakor mintha csak Lenin imperializmusról írt művének lapjai elevenednének meg előttünk, konkrét tényekkel alátámasztva. Plasztikusan domborodik ki mindenütt az egyenlőtlen fejlődés következménye — az újonnan feltörő agresszív hatalmak — az Egyesült Államok, Németország és Japán — mohó törekvése a gyarmati rablásra és a világ újrafelosztására.

A mű rendkívül részletesen foglalkozik az Egyesült Államok távolkeleti politikájával, és azt sokoldalúan megvilágítja. Különösen világosan kitűnik, hogy az Egyesült Államok kezdettől fogva hogyan igyekezett más népeket felhasználni terjeszkedő célkitűzései megvalósítására, amit ma is lépten-nyomon tapasztalunk. A mű megvilágításában érthetővé válik előttünk az Egyesült Államok mai távolkeleti politikája minden vonatkozásában.

Rendkívül fontosak azok a fejezetek, amelyek a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak a távolkeleti népek nemzeti felszabadító mozgalmára gyakorolt hatásával foglalkoznak. A szerzők kezdettől fogva bemutatják a népi erők harcát az imperialista terjeszkedés ellen, e harc fokozatos erősödését, s azt, hogy — különösen Október hatására — hogyan válnak a távolkeleti népek aktív hatóerővé a nemzetközi küzdőtéren. A Szov-

jetunió harca a békéért, a Szovjetunió erejének növekedése szintén igen erőteljesen kidomborodik; ez olyan tényező volt, amelyen hajótörést szenvedtek az összes imperialista próbálkozások és ma még inkább olyan tényező.

Mindenki számára, aki tanulmányozni akarja, meg akarja érteni a mai távolkeleti helyzetet, nélkülözhetetlen ez a nagyszerűen megírt monográfia. (Auer Kálmán.)

Avarin: *Harc a Csendes-Oceánért*. Ford. Kerek Ernő. Bp.: Szikra 1950. 565 p. 3 térkép.

Ejduz, H. T.: *Az amerikai imperializmus gyarmatosító politikája Japánban*. Bp.: Szikra 1950. 48 p. (Nemzetközi kérdések 24.)

Gömöri Endre: *A Japán imperializmus és új gázdál*. Bp.: Szikra 1952. 277, (1) p.

A Szovjetunió és az amerikai intervenció Koreában. (Okmányok) Bp.: Szikra 1950. 148, (2) p. (Nemzetközi kérdések, 41.)

Lemin, J.: *A brit birodalom válságának kiéleződése a második világháború után*. Bp.: Szikra 1953. 551 p.

A. Berjoszkin:

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK — A SZOVJET-OROSZORSZÁG ELLENI KATONAI INTERVENCIÓ TEVÉKENY SZERVEZŐJE ÉS RÉSZVEVŐJE (1917—1920).

Szikra

Berjoszkin Sztálin-díjjal kitüntetett munkájában a katonai intervenciók időszakát tárgyalja, s bemutatja, hogy az Egyesült Államok már a fiatal Szovjet Köztársaság megalakulásának első percétől a dolgozók hazájának megsemmisítésére tört. Mint a szovjet rend és nép kérelmes ellensége, mindent elkövetett, hogy megdönthesse a világ első szocialista államát. Ehhez a beavatkozáshoz a legkülönfélébb módszereket — »missziókat«, gazdasági »segélyt«, gazdasági nyomást — használta fel. Amikor ezek az első kísérletek kudarcba fulladtak, nyíltan vagy leplezett formában támogatni kezdte a fiatal Szovjetállam belső és külső ellenségeit. Ebben a primhegedűs szerepét az amerikai diplomáciai kar játszotta. Az első világháború befejezése után a párizsi »békekonferenciát« is arra használták fel, hogy frontot szervezzenek a Szovjetállam ellen, megszervezzék a fehérgárdista bandák fegyveres támogatását, az antant katonai intervencióját. Az Egyesült Államok minden rendelkezésére álló eszközzel tevékenyen részt vett ezek-

ben az intervenciókban, északon, keleten, délen és nyugaton egyaránt. Közben visszautasította a szovjet kormány minden békés törekvését, s hallani sem akart arról, hogy megteremtsek a normális diplomáciai és gazdasági kapcsolatokat a két ország között. Sőt, az antant két kudarcba fulladt hadjárata után újabb, immár harmadik hadjáratot szervezett, amelyben a pánok Lengyelországát és Vrangelt, a Szovjetállam dühödt ellenségét használta fel. Hiába támogatták azonban Jugenyicsot és Gyenyikint, Kolcsakot és Vrangelt, hiába vonták be aljas tervükbe tegnapi ellenségeket, a császári Németországot, hiába igyekeztek elfojtani a forradalmat, s a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyomán Nyugaton és Keleten lángrollobbant nemzeti felszabadító mozgalmakat, hiába játszották az amerikai imperialista körök a népek csendőrének szerepét, a fiatal Szovjet Köztársaság történelmi jelentőségű győzelmet aratott ellenségei fölött, akik a többi országban megindult forradalmi erjedést sem tudták többé megállítani. Megismerjük a könyvből a Szovjetállam győzelmének okait, majd az utolsó részben a szovjet-amerikai kapcsolatokat az intervenció bukásától napjainkig, látjuk az Egyesült Államok agresszív világuralmi törekvéseit, szembeállítva a Szovjetállam következetes és tántoríthatatlan békepolitikájával.

Berjozkin könyve nagyon fontos leleplező munka, amely számos hivatalos forrással támasztja alá mondanivalóját. A könyv segítségünkre van abban, hogy a múlt tanulmányozása, az Egyesült Államok agresszív szerepének megismerése mellett meglássuk a második világháborút megelőző és követő nemzetközi események összefüggését is. A könyv könnyen érthető stílusban nagyszerű képet rajzol az amerikai imperialisták aljas szovjetellenes tüzelmeiről, lerántja a leplet az amerikai diplomácia minden képmutató, demagóg, nyílt és rejtett fondorlatáról. Megismerjük az amerikai diplomáciai boszorkánykonyha szerkezetét.

Erős oldala a könyvnek, hogy nyugati forrásmunkákat is felhasznál, s így saját fegyverükkel veri vissza az imperialista áltudósok hazugságait.

A könyv kitűnő segédanyagot nyújt az SZKP történetének VIII. fejezetéhez. (Siklósi Mihály.)

Herbert Aptheker:

AZ AMERIKAI NÉGEREK TÖRTÉNETÉBŐL

Művelt Nép Könyvkiadó

A közismert »Tamás bátya kunyhója« című könyv megjelenése óta aligha olvashattunk megrendítőbb írást az amerikai négerék szörnyűségei sorsáról, mint Apthekernek, a kiváló haladó szellemű történétírónak és publicistának most magyarra lefordított művét. A mű eredetileg még 1945-ben jelent meg. Szerzője elsősorban azért írta, hogy az amerikai nép jobban megismerje néger honfitársainak viszontagságos történetét, hogy ezáltal a maga részéről is hozzájáruljon a fasiszta szellem kiirtásához. Kétségtelen, hogy a szerzőnek ez a jószándéka csak részben sikerült. Az emberségesen érző olvasóban sikerült eloszlatnia az előítéleteket, sikerült felébresztenie az emberi szolidaritás, érzését a négerék iránt. Viszont nem tudta ez a könyv ezernyi megrázó adatával sem áttörni a faji felsőbbrendűségről szóló ostoba és hazug tanokat, a káros faji megkülönböztetés frontját azokban az amerikai uralkodó körökben, amelyek nemcsak Nyugat-Németországban támogatják a fasiszma újjáéledését, de létrehozták az amerikai fasiszmust, amelyet macCarthyzmusnak is neveznek. Az Egyesült Államokban Aptheker e könyve állandó és izzó tiltakozás az ottani fasiszma ellen, a faji diszkrimináció ellen, amelynek számos néger esett áldozatul a könyv megjelenése óta is. A magyar olvasó pedig megismeri ebből a könyvből az Egyesült Államok történetének sötét oldalát, az embertelenség garázdalkodásait, amelyeket gyakran a képmutató vallásosság formájában követtek el. Ugyanakkor megismeri a magyar olvasó az amerikai négerék többszázéves szabadságharcát, azokat a néger szabadsághősöket, akiket önfeláldozásuk, szabadságszeretetük, emberi öntudatuk az emberiség legnagyobb szabadsághőseinek büszke sorába állít. Aptheker történelmi adatai szerint az USA-ban 1526 óta 250 feljegyzett néger felkelés volt. A szabadságharcok története véres lapokból állnak. De talán egy népnek sem kellett olyan óriási áldozatokat hoznia felszabadulásáért, mint az amerikai négeréknek. Tehetetlen, fegyvertelen barmok módjára voltak kiszolgáltatva a rabszolgatartóknak, akik a legkegyetlenebb eszközök-

kel toroltak meg minden felszabadítási kísérletet. Aptheker könyve erről hajmeresztő tényeket mond el. A felszabadulási harc napjainkban is tovább folyik, mert hiszen az amerikai négerék még ma sem egyenjogú emberek az USA-ban. Ma is időszerű Walt Whitmannak, a nagy amerikai költőnek mondása: »Ahol a szabadság nem szívja ki a rabszolgaság vérét, ott a rabszolgaság szívja ki a szabadság vérét.« (Parragi György.)

Haywood Harry: Az amerikai négerkérdés. Bp.: Szikra 1950. 210 p.

Fast, Howard: Az erőszak napja. Ford. Gáspár Endre. Ill. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1953. 144. (1) p. 4 t.

Fajlítás! Az amerikai néger nép vádol. Az állampolgári jogok védelmére alakult szövetség (Egyesült Államok) beadványa az ENSZ VI. közgyűléséhez. Bp.: Szikra 1952. 137 p. 1 t.

A néger is ember. Amerikai néger költők antológiája. Tiszay Andor műfordításai. Rajzok: Gyenes Gitta. Bp.: Vajda János Társaság 1948. 48 p.

Datlin, Sz.: Afrika az imperializmus járműjében. Ford. Siklósi Mihály. Bp.: Szikra 1952. 152 (1) p. Mell. 1 térkép.

Abrahams, Peter: A fergeteg útja. Ford. Szenczi Miklós. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1953. 253. (3) p.

Guillen, Nikolas: Keserű cukornád. Versek. Ford. és bev. Gáspár Endre. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1952. 88. (2) p. 1 t.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

Öveges József:

KIS FIZIKA I. kötet.

Művelt Nép Könyvkiadó

A könyv azoknak szól, akik tudni akarják, hogy a fizika mennyiben segített bennünket a természet megismerésében, a természeti erők felhasználásában, hol és hogyan könnyítette meg az ember munkáját, miként segít bennünket a termelésben. Ez az újszerű célkitűzés: a fizika anyagának az ember és a szocialista termelés köre csoportosítása az, ami a könyvet értékes tankönyvvé és egyben érdekes olvasmánnyá is teszi.

A bevezetés a szükséges alapvetéssel foglalkozik. (A fizika tárgya, jelentősége a technikában; a fizikus kutatási módszerei; a képletbe foglalt törvény; a grafikus ábrázolás; a mérés.) Ezután áttér a

mechanika, a hangtan, a fénytán, végül a hőtan tárgyalására. A fizikai jelenségek megértését, a fogalmak tisztázását a termelő élet köréből vett példákkal segíti elő. Pl. az egyik fejezet címe: 55 millió kilowattóra. Ebben arról van szó, hogy átlagos vízjárással a tiszalöki erőmű évi 55 millió kilowattórnyi energiát ad. Ez annyit jelent, mintha az erőműben egy 8267 lóerős gép dolgozna állandóan! Ezzel kapcsolatban világítja meg a kilowatt, kilowattóra fogalmát. A hangtanban igen érdekes az emberi hangról szóló rész és az, amit a 20 000-en felüli rezgésszámú (fülünk számára már nem hallható) ultrahangok gyakorlati alkalmazásáról mond. Rövid ismertetésünkben nem térhetünk ki a sok-sok érdekes problémára, amilyen pl. a léglökéses motor és a rakétagép.

Az anyagot — az egyes fejezetek után »Gondolkozzunk« címmel beillesztve — 168 feladat egészíti ki. Nagy részükben nincs szükség számolásra, hanem a kérdésre logikus gondolkodással, az ok és okozat összefüggésének megállapításával kell felelni. Helyes, hogy a könyv végén megtaláljuk a feladatok megoldását, mert így az olvasó meggyőződhet arról, hogy helyes csapáson haladt-e. Ez fokozza biztonságérzetét a továbbhaladásban, ill. a helyes út keresésére serkenti.

Nyomdatechnikai szempontból jó, hogy a lényeges tudnivalók vastagbetűs szedéssel kidomborodnak. A megértést könnyíti a 166 jól megrajzolt, világos, beszédes ábra.

A szerző mondanivalóit világosan, szabatosan, egyszerűen fogalmazza meg. Könyvével — célkitűzése szerint — segíti a természet megismerését, de ezen túlmenően fokozza az érdeklődést és az olvasóban felébreszti azt a kívánságot, hogy minél előbb kézbe vehesse a II. kötetet és ezzel teljes képet kapjon a korszerű fizikáról. (Stéger Ferenc.)

Öveges József: Játékos fizikai kísérletek. Mozgások és erők. Ill. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó 1953. 190 p.

Öveges József: A legújabb kor fizikája. Fenyő István és Lukács Ernőné közreműködésével. Ill. (1951.) 2. kiad. Bp.: Művelt Nép 1952. 252 p. 1 t. (Ember és világ.)

Sztrokay Kálmán: A technika ábécéje. Ill. Szűcs József. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó 1953. 250. (2) p.

Kassák Lajosné:

SZÁMTAN

Művelt Nép Könyvkiadó

Ha valaki ennek a könyvnek csak első két oldalát olvassa el, azt gondolja: na, itt van még egy sablonos, tudálékos, lényegében régimódi számtankönyv, amelynek a dolgozók éppúgy kevés hasznát fogják venni, mint sok eddiginek. Aki azonban nem ijed meg a rosszul sikerült bevezetéstől és továbbmenve, belemélyed a könyv tanulmányozásába, egészen mást tapasztal.

Bátor újítás ez a könyv! Látható, hogy a szerző a szerény »Szám-tan« cím alatt nemcsak a legszükségesebb számolási ismeretek előadását tűzte ki céljául, hanem azt is, hogy az olvasót megpróbálja bevezetni a matematikai gondolkodás elemeibe. Igyekszik az ismereteket problémákon keresztül közölni, gondolkodásra készítette (bár ezen a téren nem ártana egy kicsit több türelem: sokszor túlságosan siet, túl hamar levonja a végkövetkeztést). Még inkább új azonban az, hogy rengeteg olyan elemi matematikai ismeretet közöl, amit régen »algebrai« anyagnak minősítettek; és nemcsak közli ezeket, hanem kifogástalanul meg is érteti az olvasóval — ezen a fokon azt mondhatjuk: be is bizonyítja.

Dicséretreméltó módszere a szerzőnek, hogy a megértést számos helyen kitűnő gyakorlati hasonlattal, példával biztosítja (így a tizedestörtök osztásánál a 77. oldalon). Figyelemreméltóak sok helyen a talpraesett, gyakorlati feladatok is, például a legkisebb közös többszörőssel kapcsolatban. A »Példák és feladatok« megoldásánál a rajzok alkalmazása is kitűnő ötlet.

A könyv hibájául azt róhatjuk fel, hogy saját — kitűnő — módszerében nem elég következetes. Mintha a szerző nem vette volna eléggé figyelembe, hogy ilyen könyvet legtöbbször az vesz a kezébe, akinek még nincsenek meg az elemi ismeretei sem: a túl elvont bevezetés, az ötös számszámrendszer felemlítése (8. oldal) és általában a már említett, helyenkénti sietség legalább is erre mutat. Másrészt belefért volna a könyvbe a hatványozás és a gyökvonás is (ehhez sem kell algebra!) és ezzel kapcsolatban a hat művelet rendszerbefoglalása.

Az olvasót figyelmeztetnünk kell néhány igen zavaró sajtóhibára: az 54. ol-

dalon két helyen is »40 milliomod« szerepel »egy negyvenmilliomod« helyett, a 112. oldalon a 75. példa helyes kezdése: egy 38 literes..., a 163. oldal legelső sorának elején pedig nem $\frac{3}{4}$ -et, hanem $\frac{1}{4}$ -et akart írni a szerző.

Ez a könyv komoly lépés az elemi matematikai ismeretek népszerűsítésének terén. A legjobban azzal jellemezhetjük: meglátszik rajta, hogy a népi demokráciában készült, akkor is, ha a példák szövegét nem nézzük. Minden olyan olvasónak, aki érdeklődik a szám-tan iránt, komoly hasznára válik és alapot ad további matematikai ismeretek szerzésére is. (Bizám György.)

Berman, G. N.: A számolás és a számok. Ford. Kovács György. Bp.: Szikra 1950. 38, (2) p. (Természettudományi kiskönyvtár 41.)

[Kiszelyov.] Kiszelyov, A. P.: Szám-tan. Bp.: Tankönyvkiadó 1952. 156, (4) p.

Borezanszkaja: Szám-tani gyakorlatok és feladatok. Gyűjtemény. Bp.: Közoktatásiügyi Kiadó 1952. 320 p. (Szocialista nevelés könyvtára 43.)

Sattler Tamásné, Bokor Agnes: Szám-tan-könyv időelemzők részére. 4. kiad. Bp.: Tervgazdasági Könyvkiadó 1953. 322, (1) p. (Bér és norma kiskönyvtára, 13.)

Seres István: Ipari szám-tan és mértan. Bp.: Népszava. [1948.]

Erdős Nándor: Ipari algebra. Bp.: Népszava 1953. 119, (1) p. (Népszava műszaki könyvtár.)

Scserbanovszkij:

HATLÁBÚ ELLENSÉGEINK ÉS BARÁTAINK

Művelt Nép Könyvkiadó

Érdekes regénynél is izgalmasabb olvasmány Scserbanovszkij könyve. Bátoran elmondhatjuk róla, hogy »nem lehet letenni«. Pedig nem regény, hanem népszerű tudományos ismeretterjesztő könyv. A káros és hasznos rovarok fejlődésével, életével foglalkozik, megismerteti az olvasóval a káros rovarok elleni vegyi és biológiai védekezés módszereit, nem utolsósorban pedig az ember évszázados törekvését, hogy úrrá legyen a természet e kicsiny, de sokszor annál gyilkosabb erőin.

Mindenképpen fel kell figyelünk Scserbanovszkij módszerének egy igen lényeges sajátosságára. Arra tudniillik, hogy nem valamiféle »szakkönyvet« ad, hanem friss, eleven, sokszor anekdotázó stílusban beszél el például a gyapjaspille amerikai elterjedésének drámai körülményeit, vagy a szovjet szakembe-

reknek a sáskainvázio elleni harcát. Kiderül, hogy a krónikákban vallásos félelemmel emlegetett »véreső« nem más, mint a bábjból kibúvó galagonyalepkés vörös váladéka, amely a rovar tömeges elszaporodása idején, egy-egy zivatar alkalmával »vérként« mosódik le a fák lombjairól.

Vagy kevesen tudják, hogy a rovarvilág leggyámoltalanabb (és legelterjedtebb) lénye, a levéltetű, kizárólag rendkívüli szaporaságával képes kikerülni teljes kipusztulását.

Az élenjáró szovjet tudomány felhasználja a biológiai védekezés minden lehetőségét. Nemcsak az énekesmadarakat hívja segítségül a káros rovarok pusztításához, nemcsak a káros rovarokat pusztító, ú. n. hasznos rovarok fejlődését segíti, hanem arra is törekszik, hogy a rovarpusztításnak ellenálló, új tulajdonságokkal rendelkező növényfajtákat hozzon létre. Legjobb példa erre a napraforgómoly leküzdése, amelynek történetét a könyv részletesen ismerteti.

Scserbanovszkij könyve mindvégig élvezetes olvasmány. Haszonnal forgathatja minden olvasója. (R. M.)

SZÉPIRODALMI MŰVEK

Barta János:

ARANY JÁNOS

Művelt Nép Könyvkiadó

Barta János könyve Arany Jánosról az életrajz fonalán alapos társadalmi elemzést és esztétikai méltatást adó kitűnő munka. Műfajában inkább Gyulai Pál Vörösmarty életrajzához, mint Riedl Frigyes Arany Jánosához hasonló, bár Barta a lélektani és költői fejlődés mellett mindig gondosan megrajzolja azt a gazdasági és társadalmi hátteret, amelyből Arany János költészete kinőtt. Tömör, világos, könnyed, de nem könnyű könyv, bár nem is oly túlterhelt adatokkal, mint Vojnovich Géza alapvető Arany életrajza.

Riedl Frigyes a múlt század végén a művelt magyar polgárság számára rajzolta meg a költő képét, írta le szellemét. Tézisei voltak, hogy Arany János költői

érzékenysége a magyar parasztté a zsenialitás fokán és hogy művészetét Petőfjével egyetemben a negyvenes évek demokratikus hulláma emelte fel. Barta szerint Aranynál nem az életalakítás bátorralanságán, a folytonos önfékezésén, a nyomortól való rettegésén, a beteges érzékenységen, a tépelődő mimóza-természetten van a hangsúly, nem a szubjektív oldalon, hanem azon, hogy Arany 1849 után elszakadt a néptől, nem érzett maga körül megérett közönséget, hiányzott számára a fejlődő közösség magávalragadó ereje. Ezért érezte Arany magát betegnek, tehetségét kimerültnek.

De Barta János bemutatja azt is, hogy Arany, ha bízni tud, nagyon is aktív tud lenni, amennyi benne az érzékenység és gyöngeség, legalább annyi a velük megküzdő akaraterő, tehát alapjában nem pesszimista lélek. Akkor látjuk őt helyesen — szemléletében Barta egyezik Móricz Zsigmonddal —, ha benne elsősorban Petőfi elvbarátját és harcostársát keressük, s a 48—49-es szerepléséből, majd 49-es bukásából, társadalmunk önkényuralom alatti és kiegyezéskori helyzetéből magyarázzuk pályája további alakulását, küzdelmeit, helytállását, de elfáradását, megtorpanásait is.

A magyarság, mint nép túlélte a 49-es szörnyű csapást, de a nemzeti fejlődésnek a reformkorban megindult folyamata, a nemesség polgárosítására s a nép nemzetté válására irányuló törekvések elakadtak, s jóidőre meg is semmisültek. Arany elvesztette társadalmi bázisát, elszakadt a néptől, amellyel egész költészete nemcsak 48—49-ben, hanem már előbb is összefonódott. Éppen ez mutatja a 49-es bukás végzetes hatását irodalmunk és társadalmunk fejlődésére: ha győz a magyar forradalom, nem létezhetett volna olyan dilemma, aminőt Arany később felállít a sokaság és a művelt szellem, a néptől tanulás és a népet tanítás közt. Amit Arany 67 után érzett, nem volt sem ellenzékiesség, sem kormánypártiság, ú. n. irodalmi Deákpartiság, hanem valami, amit úgy lehetne kifejezni, hogy a politikai megbénítottság érzése, a politikai cselekvőképesség hiánya. A leköltöttségnek, a politikából való kiiktatottságnak érzésével, a megnémított ember kínjával élte le Arany életének utolsó másfél évtizedét egy olyan rendszerben, amelynek kitüntetettje volt, amely állítólag az ő rendszere volt.

Barta megállapítja, hogy polgári irodalomtörténetírásunk, minden részletkutató érdeme mellett is, nem volt jó sáfára Arany örökségének. Már Gyulai Pál megkezdí emlékbeszédében a csupa fájdalom-bóli összerakott Arany ábrázolását, ezt a képet modernizálja, építi tovább Riedl Frigyes, majd leghatározottabban Babits és Kosztolányi, akik Arany fővonását a dekadens arisztokrata érzékenységben, a tragikus életérzésben látják. Már sokkal előbb Salamon Ferenc, majd Négyesy László Arany népiességét vonta kétségbe. Ezzel szemben Arany nem volt csupán csak egy »túlérző fájvirág«, hanem igazi nemzeti költő, aki erről a szerepéről csak akkor mond le, amikor már kétségtelessé válik, hogy a magyar társadalomfejlődés végtelenen elhajlik a negyvenes évek népi mozgalmának irányától.

Mi Aranyt nagy haladó hagyományainkhoz soroljuk és életművét, mely legmagasabb művészi fokon tükrözteti a magyar nép életét és igyekszik feltárni azt, ami benne szépségben, erkölcsi és kultúrateremtő erőben, igaz emberségben érték, a magyar dolgozó nép felmérhetetlen nagy kincsének tartjuk. (Katona Jenő)

BATSÁNYI JÁNOS VÁLOGATOTT VERSEI

Szépirodalmi Könyvkiadó

»En neked adom át magam ítéletre, utókor, ki... bosszút állsz...« — írta egykor Batsányi János. Több mint egy évszázadnak kellett elteltie halála után, hogy az utókor végre érdeme szerint méltassa költészetét és emberi magatartását. A Szépirodalmi Kiskönyvtár népszerű gyűjteménye — megelőzve az akadémiai teljes kritikai kiadást — végre eljuttatja a forradalmár költő válogatott verseit a tömegekhez. Nemcsak tollal, tettel is harcolt, ausztriai várbörtönökben szenvedett, üldöztetés, rendőri felügyelet volt osztályrésze élete nagyobb részében. Am törtön, üldöztetés nem törte meg »Inkább meghalok a bakó véres kardjától, mintsem, hogy ez a század és ez a nemzet megbélyegezzon.« Bizony, közel volt ahhoz, hogy pallos alatt végezze életét.

Idők során terjedelmes, nem is értéktelen életrajzok, monográfiák jelentek meg a költőről, irodalomtörténészeink azonban azt igyekeztek bizonyítani, hogy

Batsányi nem is volt forradalmár és a napoleoni kiáltvány fordításának átdolgozásával — nem követett ei »hazaárulást«. Mikor aztán 1934-ben Vértés József lelkes vidéki tanár állhatatos buzgólkodására, sok halogatás után, hazahozták Linzből Tapolcára, szülőhelyére Batsányi János és felesége, Baumberg Gabriella, egykor ismeret bécsi költőné csontjait, országos kegyelet helyett tájékozatlanság, történelmi szerepének és költői értékének lekicsinylése jutott emlékének, és művei új kiadására sem a »hivatalos körök«, sem az »irodalmi testületek« nem gondoltak.

Az ellenforradalmi évtizedekben ez nem is volt időszerű! Hisz az író történelmi szerepét — a kor haladó eszméinek kifejezését, a forradalmi átalakulás előkészítését — Petőfiig egyetlen költő sem töltötte be úgy, mint ő, aki Tapolcáról eljutott Párizsig és a Martinovics köztársasági mozgalmában való részvétel garújával, verseiért, cikkeiért, politikai tetteiért Kufsteinben és a spielbergi várban raboskodott. A felvilágosodás korának Petőfije volt, ki 1789-ben figyelmezteti történelmi jelentőségű versében (A franciaországi változásokra) a nemzeteket, országokat, de a »jobbágyok felszenteit hóhérait« is, hogy sorsukat előre szemlélni — szemüket Párizsra vessék! A látó, a Bosszús tűnődés a vakító szenteskedőkre, Levél egy régi várból és a többi világszemléleti versei tömörségükben és eredetiségükben ódai szárnyalású, dübörgő szavú, lüktető ritmusú hatalmas költemények, forradalmi harsónai a haladásnak, a felvilágosodásnak, azoknak az eszméknek, amelyekért Martinovics és társainak feje lehullott a Vérmező porába. Ugy ezek a versei, mint kufsteini elégiái érzelmi mélységükkel és egyszerű magyarságukkal (A rab madár, Gyötrődés, Tűnődés) mintegy Petőfi költészetének előzői. Változatos formáinak és nyelvének tisztasága, eszméinek költői kifejezése rokon és hasonlatos nagy utócai, Vörösmarty, Petőfi, sőt Reviczky és Ady versművészetével.

A hozzáértéssel válogatott versek gyűjteményét Bornyi Sándor látta el értékes, Batsányit jól jellemző, korát szemléletesen megvilágító bevezetéssel és jegyzetekkel. (Tamás Ernő.)

Batsányi János válogatott munkái. Zalaegerszeg: Batsányi J. népi kollégium 1948. 94. (2) p.

Gellért Oszkár:

HÍRMONDÓ

Szépirodalmi Könyvkiadó

»Itt maradtam hírmondónak!« — írja új kötetének egyik versében Gellért Oszkár, a Nyugat nagy nemzedékének egyik élő költője. De új verseinek tematikai gazdagsága, a hetvenhárom éves költő lírájának friss áradása, gazdag változatai hamar meggyőzik az olvasót, hogy Gellért nem a mélező visszatekintésben látja költői »hírmondó« szerepét. Példamutatóan tükröződik verseiben ünnepeink, hétköznapiaink gazdagsága; legifjabb költő-nemzedékünket is megszégyenítő jövőbe szárnyaló lelkesedése.

Gellért költészetét főképp fokozott társadalmi felelősségtudattal, az életközelség témában és hangban egyaránt jelentkező frissességével gazdagította a felszabadulás élménye, a költői alkotómunka új atmoszférája, távlata. Igaz, költői pályájának — immár irodalomtörténetté lett — felszabadulás előtti négy évtizedében sem tartozott az elefántcsonttoronyba menekvők közé. Igazságtalan volt hozzá Schöpflin irodalomtörténete is, amikor csak arról a forradalmian újról és szépről írt, amely Gellért szerelmi lírájában jelentkezett. Sohasem hiányzott belőle az igaz írói bátorság sem, nem egyszer szólaltatták meg versei egy külön világ hitét; gondoljunk például »Vén erdőben« című régi szép versére. Nem volt váratlan, hogy 1945-ben; fenntartás nélkül népünk ügye mellé állt.

Új verseiben több helyen találkozunk a töprengő tűnődéssel: »Mit nyert, mit vesztett bennem a hazám, — Mit mondtam hamisan, mit igazán, és — mai verseire gondolva — jól hallja népe szavát: »...nem rossz dal ez.«

A kötet három verscsoportjának címszavai: »Béke«, »Család-«, »Esz­tétika« jól kifejezik Gellért Oszkár költészetének mai témáit, problémáit. A Béke-ciklusban találjuk megragadó pátoszú Sztálin-verseit, békeharcos verseit és a szocialista építőmunka lírájának kiemelkedő alkotásait. Közös jellemzője ezeknek a verseknek a mélyen átélt szocialista humanizmus, amely egybeforr az idős költő forradalmi optimizmusával. »Mielőtt koporsómat beszőgeznék, — Végső sóhajoddal azt lihegd

ki, — Minden népnek jobbideje lesz még!«

A család-versek — egy sokévtizedes boldog házasság, a felnőtt négy fiúra tekintő apai büszkeség, a nagyapai örömök — nemcsak meghatják az olvasót meleg, bensőséges hangjukkal, hanem arra is megtanítanak, mennyire szebb, tartalmasabb az egyéni boldogság a mi világunkban.

Az »Esz­tétika« címszó alatt csoportosított versekben, ha itt-ott találunk is prózai, szürke foltokat és érezzük az ihlet forró áramának kihagyásait, megkap az irodalmi életünk napi kérdéseire való gyors reagálás készsége, a Gellértet mindig jellemző művészi igényességgel párosult nemes egyszerűség.

Megkapó a kötet verseinek formai változatossága is a régi Gellért-kötetek sok szabadverse után. Nem a rutin virtuskodásáról van itt szó. Az új, súlyosabb mondanivalók keményebb, zártabb formákat követelnek.

Gellért Oszkárnak ez a tizenkilencedik verseskötete (1902-ben jelent meg az első); a felszabadulás óta a hetedik. Kívánjuk, hogy az élete nyolcadik évtizedében költészetének új virágzását érő Gellért Oszkár még sokáig írhasa pártos, szép verseit. (Pók Lajos)

Jankovich Ferenc:

A TÉL FIAI

Szépirodalmi Könyvkiadó

A magyar nép zivataros századaiból a legtragikusabb korszakok egyikét: a török harcokat választotta témájául regényében Jankovich Ferenc. A 16-ik század végének évtizedeiben, a tizenöt éves törökellenes háború idején játszódik a sok fojtottsággal, tragikus konfliktussal teljes regény. Hősei: a végvári vitézek, hős kapitányok, a nemzeti és emberi-lelkiismereti szabadság csírázó eszméin fellelkesült jobbágyok, a reformációt és a magyarnyelvű írást, nyomtatást pártoló nemes nagyasszonyok, avagy a bécsi divatosság csábkörébe került úri dámák, a Habsburg- király iránti hűséget és az udvari hűséget a hazaszeretetnél anyagi javak miatt többre tartó főurak, — és nem utolsósorban »az országban való sok romlásnak okairól« bátor hittel író, beszélő Magyarai István prédikátor. A sűrű, nem egyszer összekuszált cselekményen mind-

untalan átragyog a végvári vitézek önfeláldozása és hősiessége; az idegen királylyal szolgálaként paktáló urak, úrihölgyek romlottságán, tétovázásán és alázatán túl megvizsgálja az olvasót Magyarai István erkölcsi bátorsága, mellyel nemcsak a hitújítást hirdeti, hanem a katolikus klérus anyagiaságát, ragadozását, népelynomását leleplező írói és szónoki tevékenységével utat akar törni a szegény jobbágyok szabadságvágyának is. A regény színhelye a Dunántúl, amelyből a bécsi politika éppen ezidőtájt formálja meg Ausztria védőbástyáját, minduntalan akadályozván, hátráltatván a hős végvári kapitányok, végvári vitézek honvédő harcait, törökellenes lelkesedését. Pápa, Veszprém, a Sárrét vidéke eleve-nedik meg előttünk a viharzó és véres korszak fátylain keresztül; Jankovich Ferenc szép magyar stílusa méltón állítja elénk a táj és népe hű képét, — azét a táját és népét, amely eddig aránylag oly keveset szerepelt szépirodalmunkban. (Hiszen történelmi regényeink nagy mesterei elsősorban erdélyiek, tiszántúliak voltak, soká idegen is volt nekik a Habsburg-ellenreformáció felszíni csillogásával rakott dunántúli vidék...) Móricz Zsigmond »Erdély«-e sok-sok közvetett ihletéssel segítette a szerzőt, aki igen-igen értékes forráskutatásokat végzett, feldolgozta és megelevenítette régi okmányok, levelek, kissé elfeledett nagy történéseink (pl. Takács Sándor) nyomán ezt a változatos, szomorú korszakot, melyet a honvédő nép hite és bátorsága ragyog át, vizsgálaton és lelkesítőn. (Gogolák Lajos.)

Jankovich Ferenc: **Hulló csillagok.** Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951. 372 p.

Mikszáth Kálmán: **A beszélő kőntös.** Kisregény. Bev. Koczás Sándor. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1953. 107 p. (Szépirodalmi kiskönyvtár 58.)

Zrinyi Miklós: **Szigeti veszedelem.** = Zrinyi Miklós válogatott művel. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1952. 67—257 p.

Gárdonyi Géza: **Egri csillagok.** 1—2. kötet. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951. 252, 260 p.

Varga Imre:

KÖDÖS HAJNAL

Szépirodalmi Könyvkiadó

A ködös, párás, lélekfrissítő falusi hajnalok levegője árad Varga Imre írásaiból. »Levegőjük« van ezeknek az elbeszéléseknek, ha több tekintetben még írói szárnypróbálgatásnak tekinthetők is. Varga Imre jó ismerője a magyar fajú életének, lakóinak. E kis kötet

csokrába szedett novellái annak a nagy átalakulásnak nyomát követik, amely az elmúlt négy esztendő során zajlott hazánkban, s zajlik ma is, a Viharsaroktól Tolnáig, Borsodtól Békésig. Az elbeszélések születési éveik szerint — rendre 1949—1953-ig — nemcsak az elmúlt évek agrárpolitikai, de azalatt való irodalmi fejlődésünket is visszatükrözik, s megmutatják a fiatal író fejlődésének szakaszait.

A kötet elbeszélései közül az első, »Pocsaji István« szinte kisregényszámba megy. Egyszerű és igen drámai az az ábrázolásmód, ahogy a szerző — egy jellegzetes és igen izgalmas eset keretében — hősén, az ügyeskező, becsületes újjgazdán, Pocsajin keresztül bemutatja a középparasztra ható, ellentétes irányú vonzóerők harcaát.

A »Vendégségben« című novella egy kultúriskola növendékeinek rohammunkáját éneklé meg, mellyel egy falusi szövetkezet építkezésének sietnek segítségére, s amely a szövetkezetbeliek és az iskolások közötti barátság építését is szolgálja.

A kötetnek nevet adó »Ködös hajnal« című novella egy szövetkezet életének összeütközésekkel terhes néhány hajnali percét sűríti: Cira Ferkó szövetkezeti istállóos egy vasárnapi hajnalon leteszi a munkát. — O nem bérés — mondja. Ezen összekap a feleségével, majd szembekerül az egész szövetkezeti tagsággal. A szenvedélyes összeütközés során derül ki: előző este, ártó szavukat borral olajozva, a falubeli volt fasiszták és kulákok paprikázták fel a jószándékú fiatal parasztembert. A köd — a szövetkezeti udvart hajnali homályba borító, meg a Ferkó látását elsötétítő másikk is — az emberek jószavára, testvéri közfogására lassan eloszlik.

A »Válasz« és a »Két part között« című elbeszélés izgalmas cselekménye a déli határszélre viszi az olvasót.

Réginek és újnak szomorúságból molyosba forduló csatáját beszéli el a »Vásár« című írás: elengedi-e vajjon az édesanyja Misa gyereket ipari tanulónak Pestre, vagy sem? A csata végül a gyerek javára dől el.

A kötet befejező elbeszélése, az 1953-ban írt »Lelkiismeret«, az élet fényes és árnyékos oldalainak bátor írói egybevetésével nyúl egy rossz falusi tanácselnök alakjához, aki hivatalában kiskirályá gőgösödött, népétől elszakadt, s

a szeretője hálójában kulákok szekértolójává kezesedett. Kitünően rajzolja meg Varga, hogyan jut el ez az ember tévútjának mélypontjára s onnan vissza, egy színt a megelevenedett lelkiismeret módjára megszólaló régi barát, meg a saját jobbik énje józanító szavának segélyével, a nép hű szolgálatának útjára.

Varga Imre írásmódja egyszerű és őszinte. Stílusa gazdag népi kifejezésekben, tájszavakban. (Néhol mintha el is vécéné a hajszálnyi határt, amelyen túl a népnyelv már erőltetetten hat.) Alakjai jelleméről gondos rajzot készít, bár ez a rajz — minél korábbi évszámot visel az írás, annál inkább, minél későbbit, annál kevésbé — egysíkú. Erénye a cselekmény fordulatosságára, feszültségére való törekvés. Történetei — egy-egy kerek egész.

Még egyet: minden megmintázott figuráján, minden mondatán érzi az olvasó, mennyire szereti Varga Imre a maga hőseit, a magyar föld tisztaszű, egyenestekintetű, dolgozkezü embereit.

(Csobádi Péter)

Tamási Áron:

BÖLCSŐ ÉS BAGOLY

Szépirodalmi Könyvkiadó

Tamási Áron főműve nagy művészettel megírt novellái (Erdélyi csillagok) mellett, az Ábel-trilógia: Ábel a rengetegben, Ábel az országban és Ábel a nagyvilágban. A kis Ábel fölött megjelenése óta viharos idők vonultak el és húsz évet öregedett. Talán már rá sem ismerne egykori önmagára. S most szülőapja (és modellje, mert a művészet ebben is utánozza a valóságot) hosszú hallgatás után, az érlelődés és alkotás csöndje után, megírta a Bölcső és Bagoly-t.

E könyv szintén egy tervezett trilógia első része: az író gyermekkor. Mintegy megismétli az Ábel-könyvek életanyagának földolgozását, még közvetlenebb, szubjektívebb, de ugyanekkor — ha az első részből következtetni lehet — tömörebb formában. A próza ritmusa a lélek zenéjét tükrözi, bár a gondolatok éppen nem fennjárók és ezért sokan semmi különösét nem fognak benne találni. Mert olyan ez a kis könyv, mint az a mesés kagyló, mely csak akkor hangzik, ha arra való fülhöz emelik.

A gyermeki arcon minduntalan feltűnik

a valóság ironikus felismerése és egyszerűsmind megbocsátó mosolya. A könyv a valóság költői látomása, a költői lélek annyiunkban örökre betemetett mélységeiből üdén, frissen szökellve elő és aztán olyan mértéktartó írói ökonomiával kezelve. Milyen reális a nagy életfordulat leírása is, mely a szerzőt magasabb iskolába juttatja. A kis Áron pisztollyal ellövi hüvelykujját, kórházba kerül, ahol a szegény falusi fiú először eszik kiflit és zsemlyét. Keze meggyógyul, de örökre hiányzik róla a hüvelykujj. Ez adta edesanyjának a gondolatot, hogy nem kellene-e egyet próbálni véle a gimnáziumban. »A legénykénék igen jó esze van, de a mezei munkában hátrányt szenved, viszont tanulni kedve volna.« Hogyan írta hasonló szerénységgel és őszinteséggel Arany János az Ószikék egyik darabjában, a Vásárban:

»Igy — vézna, ügyetlen testi dologra —
Adtam fejem a bölcs tudományokra,
Barázda helyébe szántván sorokat,
— Nem kérkedem ezzel, mert azt se
sokat.«

Tamásinak a Bölcső és Bagoly megjelenése óta is új könyve jelent meg, a Hazai Krónika, a magyar szabadságharc regénye Erdélyben. Itt is sokat fölfest saját ifjúságából visszavitt vonásokkal a történeti képre. Ebből az ifjúságból, melynek folytatódó rajzát a Bölcső és Bagoly minden olvasója várni fogja.

(Katona Jenő)

Howard Fast:

SPARTACUS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Azok között, akik felvették a harcot a nép nevében a szabadságjogokért, az emberhez méltó életért a fasizálódó Egyesült Államok uralkodó osztálya ellen, az első sorokban küzd Howard-Fast, a nemzetközi Sztálin-békedíjjal kitüntetett író. Fast minden írása a népet szolgálja. Regényeiben az amerikai történelem egy-egy válságos, vagy dicső epizódjának felelevenítésével mutat a mára, int és eszméltet, leleplez és mozgósít a harcra. De talán egyik könyvében sem annyira eleven erővel és sürgetően, mint a Spartacus című regényében.

»Azért írtam meg ezt a könyvet, hogy olvasói erőt meríthessenek lelőle saját, nehézségeikkel teli jövődjükhöz, hogy

harcoljanak az elnyomás s a gonoszság ellen úgy, hogy Spartacus' álma a mi időnkben valósággá válhassék» — írja regénye elé mottóként s magyarázatul maga az író.

Mi volt Spartacus álma. Tulajdonképpen erről szól a regény. Arról, hogy egy halálraítélt rabszolga-gладиátorban hogyan születik meg az álom a szabadságról, ami megfogalmazatlanul ott szunnyadt már milliók lelkében, hogyan talál mindenkinek érthető szavakra és kimondásra Spartacusban mindaz, ami kimondatlanul ott volt évszázadok óta milliók nyelvén, s hogyan vitte az álom megvalósításáért önmagát és tízezreket harcba és győzött vesztiesen is az elnyomók ellen.

A történelemírás csak azt tudja, hogy időszámításunk előtt 74-ben a capuai gladiátoriskola kétszáz rabszolgája fellázadt és az idővel hozzájuk csatlakozott száz-ezernyi rabszolga felkelését négy évi harc után törte le szátalmas légiónak pusztulása árán a hatalmas Róma. A római birodalom történetének csupán egyik véres epizódja a sok közül a Spartacus-rabszolgázadás. De az író ennél többet tud és sokkal többet is látott. Éppen mert arról az álomról van szó, amelyet Spartacus előtt és után évezredek hordtak ki méhükben, úgy formálja meg hőstét és korát, hogy az a naptári történe-sen túl hozzánk ér. »Van ennek a rabszolgaháborúnak egyáltalában története? — teszi fel a kérdést a Spartacus felett győztes légiók tábornoka, Crassus. — Spartacus nem épített, Spartacus csak rombolt. És a világ csak azokat jegyzi fel, akik építettek«. A választ milliók nevében Spartacus felesége, Varinia, a germán rabszolgánő adja meg: »Ő épített. A reményt!«

A mindenkori elnyomottak szabadság-álmát idézi az amerikai nép elé ezzel a regényével Howard Fast, tudván, hogy a Spartacus építette reményre az amerikai népnek sohasem volt olyan szüksége, mint éppen ma. Ezáltal válik ez a kétezer éves történet minden sorával forrón időszerűvé és izgalmassá, túl az elbeszélés szépségén és magávalragadó drámaiságán. (Várnai Vilmos.)

Fast, Howard: **Az utolsó határ.** Regény. Ford. Keszthelyi Zoltán. Bp.: Révai 1960. 215 p.

Fast, Howard: **Névtelenek balladája.** Ford. Ottlik Géza. Regény. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951. 276 p.

Fast, Howard: **Az ekhós szekér.** Elbeszélés-

sek. Ford. Ottlik Géza. Bp.: Szépirodalmi Könyvkiadó 1951. 108 p. (Szépirodalmi Könyvtár 25—26.)

Fast, Howard: **Amerikaiak.** Ford. Keszthelyi Zoltán. Bp.: Révai 1960. 311. (1) p.

Fast, Howard: **A szabadság útja.** Ford. Keszthelyi Zoltán. Bratislava: Magyar Könyvtár 1951. 327. (1) p.

Giovagnoli, Raffaello: **Spartacus.** Ford. Radó György. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó 1952. 583. (1) p. 1 t.

Versigora:

TISZTA LELKIISMERETŰ EMBEREK

Új Magyar Könyvkiadó

A Honvédó Háború elején Sztálin a térképen a németek által lerohant területre mutatva, ezt az utasítást adta a Kremlbe összehívott partizán parancsnokoknak: »Segítsék hadseregünket az arcvonal mögül. Menjenek, keltsék fel a népet.« Ezeknek a szavaknak nyomán megmozdult a fasiszta megszállás alatt szenvedő szovjet nép, partizánok tízezret zúdítottak az ellenségre és megteremtették a szovjet második frontot: a partizánfrontot. A területtrablók két tűz közé szorultak.

A zseniális sztálini stratégia e manőverének egyik hadosztálynyi erejű, speciális szervezésű és feladatú, ú. n. portyázó partizánosztágról, tevékenységének egy esztendejéről ír Versigora. »Ez nem regény és nem elbeszélés. Egyszerűen emlékirat« — mondja könyvérel az utószóban, nagyon szerényen. Valóban, nem a regényszerkesztés szabályai szerint válogatja és csoportosítja az eseményeket, amelyeknek ő maga is cselekvő részvevője volt, hanem szinte naplószerűen feljegyzi őket. Versigora mégis művészi értékű művet alkotott. Sejtetni tudja a partizánháború térbeli és hadászati méreteit — főként azonban emberi méreteit, mert hű és megragadó képet tud rajzolni a szovjet nép hazafiságáról, azokról az emberi, jellembeli tényezőkről, amelyek érthetővé teszik: a szovjet népnek győznie kellett. A könyv címe találó: az igazi téma a szovjet jellem szépsége, ahogyan a háborús szenvedésekben, az olykor emberfeletti nehézségek legyőzésében egyre ragyogóbban előtűnik. Felejthetetlen típusokat ábrázol. Ilyen Kovpak apó, a tábornoki rangot kapott és a Szovjetunió Hőse címmel kétszer is kitüntetett osztáparancsnok, ez a ravasz, szívós öreg, igazi népi hős, akinek »hadászati őstehetsége« abban áll, hogy ismeri a nép lelkének minden rezdülését és mindig egyet akar vele. A bolsevik tudatosság képviselője Rudnyev politikai biztos,

magas képzettségű katona, akiben csodálatosan olvad össze a szocialista-humanista műveltség és a férfias tettekészség. Mellettük elevenen, sok melegséggel és mélyen emberrel humorral megrajzolt alakok egész sora, egyszerű, talán kevésbé választékos beszédű, de ragyogó szovjet emberek ábrázolása emeli ki a könyvet a hasonló szándékú művek közül.

Nagy érték Versigora szerény, poznélküli, férfiasan nemes stílusa, amely mögött egy új embertípus jellemének aranyfedezetét érezzük: Versigora művész és katona; a kievi filmgár rendezője volt a háború előtt, önkéntes népfelkelőként vonult a háborúba és rövidesen mint a Szovjetunió Hőse címét viselő vezérőrnagy vezette a Kovpakról elnevezett partizánhadosztályt. Az ő személye is, — bármilyen szerényen háttérbe szorítja is magát, — rokonszenvet és csodálatot kelt az iránt a társadalom iránt, amely ilyen egész embereket, az eszme, a szellem és a tett embereinek ilyen típusait tudta felnevelni, amilyen maga a szerző is. (Lékay Ottó.)

IFJÚSÁGI IRODALOM

Szabó Pál:

HAJDÚ KLÁRI

Ifjúsági Könyvkiadó

Izig-vénig mai regény a Hajdú Klári: napjaink egyik legfontosabb problémáját választja tárgyául. *Nők a szocialista mezőgazdaságban* — így hangoznék a társadalomtudomány nyelvén annak az anyagnak a foglalatja, amit az író a képszerűség eszközeivel, a regényírás módszereivel olyan sokszínűen tár elénk.

Maga az a körülmény, hogy a regényben nemigen szerepel már az »Ellenség«, vagy csak nagyon elmosódottan, — s így az alakok nem oszlanak a szokásos két táborra, arra szorítja az író, hogy a jószándékú emberek közösségén belül differenciálja a szereplők jellemét. Nincsenek tehát fekete és fehér jellemű emberek — hanem vannak kedves és okos lányok, udvarlós és szemérmes fiúk, energikus és tehetetlen asszonyok: mindez a sokszínű, boldog élet.

Egy-két periférikus kivétellel mindnyájan olyanok, akiknek szívügyük a termelőszövetkezet, a gépállomás, szóval a szocializmus.

Az iklódi gépállomás meg a termelőszövetkezet között a viszony mégsem jó. A munkafegyelem laza, a DISZ nem működik, a közelgő nyári munkákra nincsenek emberek, szóval a gépállomás szervezetében kell rendet csinálni.

Evégből jöttek a traktorgyárból Hajdú Klári és Szörnyű Rózsi. Régóta készülnek feladatukra: tangazdaságban dolgoztak, traktoros tanfolyamot végeztek. Most eszük, szívük, akaratuk minden rezzenését a szocializmus építésének szolgálatába állítják.

Eközben azonban fiatalok is, — s a fiúk, akiket a nagy feladat feléjük sodor, nagyjából méltóak a vonzalomra. Tiszta, szép szerelmek szövődnek, kisebb-nagyobb bonyodalmakkal, drámai összetűzésekkel.

A regény legsikerültebb fejezete azt mutatja be, hogy Szörnyű Rózsi szíve választotta, Argyelán Józsi — ki ugyanakkor Hajdú Klári rajongója, hogyan inog meg becsületében: feketeszántást végez néhány középparaszt földjén. A megtévedt fiút, ki egyben az állomás legjobb dolgozója, éppen Hajdú Klári leplezi le — nagy lelki tusa után. A fiú összetörten és megszegyenülten várja büntetését. De a közösség ítélete nem tör pácát Argyelán József felett. Töredelmes önkritika és részletes vallomástétel árán a tisztességtelen kereset visszatérítése után Argyelán József továbbra is tagja a becsületes dolgozók közösségének.

Ez a megoldás a regény egyik főtanítása: nem mindenki gazember, aki megtévedt. Sok mindent kell mérlegelnie annak, aki emberek sorsába szól bele. S a gépállomás és a DISZ vezetői — fiatal nő létükre, vagy éppen abból következőleg — kitűnően megállták helyüket sok elmélyülést igénylő munkájukban.

A regény sokirányú pedagógiai célkitűzése itt-ott bénítja művészi hatását: Hajdú Klári ajkairól — főleg a regény elején — néha kissé programbeszédszerűen hatnak azok a mondatok, melyekben a regény eszmei mondanivalóját fogalmazza meg az író. Túlságosan »szájába rágja« az olvasónak a regény ideológiai megoldását. Ez talán a regény rosszul értelmezett »ifjúsági« rendeltetése miatt van.

Később azonban, a meseszövéis folyamán — s itt főleg a szerelem szövődésére kell gondolni — az alakok is több-rétűekké, művészileg hitelesebbekké válnak. (Vidor Pálné.)

A kiskőrösi Petőfi-hét rendezésében tevékeny részt vett az Országos Széchényi Könyvtár. Kézírókönyvet szerkesztett szavaló és felolvasó versenyek céljára, azonkívül könnyen szétszedhető és becsomagolható Petőfi-vándorkiállítászt állított össze, hogy azt Kiskörös januári Petőfi-hete után faluról falura szállíthassák. A szavaló- és felolvasóversenyek egyrészt az olvasómozgalom növelését, másrészt a szavaló- és felolvasó-kadécek nevelését szolgálják. A kiskörösi ünnepi hét csak bevezette a Petőfi ismertető országos mozgalmat, amelynek irányításában az Országos Széchényi Könyvtár is részt vesz.

Szabó Pál Kossuth-díjas író beszélt legutóbbi műveiről, életről a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 20. fiókja és az I. ker. Fűst gimnázium ifjúságának közösen rendezett irodalmi estjén. Szabó Pál előadásában különösen legújabb könyvéről, a Hajdu Klári-újs és külföldi tapasztalatairól beszélt. Tíz hozzászóló különféle kérdéseket és problémákat vetett fel. Az előadásban részleteket olvastak fel az író Uj föld című művéből.

Az Országos Műszaki Könyvtárat 1953-ban 84.652 olvasó látogatta (1952:66.000). A használt kötetek száma 180.414 volt (1952: 107.554). A kölcsönzött kötetek száma 53.885 (1952: 44.000). A könyvtár a múlt évben 4 iparági, 12 annotált ajánló és 25 műszaki fejlesztési bibliográfiát adott ki. Ezenkívül 35 különféle különleges bibliográfiát is készített. 560 »bekérő« bibliográfiát állított össze az üzemek részére 22.000 adattal. A fordítási osztály orosz és népi demokratikus nyelvből 5300 cikket ültetett át magyar nyelvre.

A népkönyvtárat támogató tanácsokról emlékezik meg egyik vezércikkében Bács-Kiskun megyei Népiújság. Zsanaeresztő, Harkakötöny, Harta, Böcsa, Vaskút, Csenegöd azok a helyi tanácsok, amelyek leginkább felismerték a népkönyvtárak hivatásának fontosságát és teljesítették kötelességüket a népművelés e fontos intézményeivel szemben.

Olvasóértekezletet tartott a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 20. sz. fiókja. Krudy Zsuzsa, a fiók vezetője beszámolt a könyvtár eddigi fejlődéséről és munkájáról, 19 hozzászóló a könyvtárosok munkájával, egyes könyvek, így a kötelező olvasmányok és a klasszikus könyvek csekély számával foglalkozott. A könyvtárnak ez volt az első olvasóértekezlete.

Kempelen Farkas születésének 220. évfordulója alkalmából az Országos Műszaki Könyvtár január 15-én 4 utcai és 4 emeleti tárlójában kiállítást rendez a lángeszű magyar feltaláló emlékére. A kiállítás magában foglalja Kempelen Farkas sakk-automatáján és beszélőgépién kívül írógépet, gőzgépeit, szöckükjét és egyéb ismeretlen találmányait, valamint építészeti terveinek megismertetését.

Nemzetiségi könyvtárosok értekezlete volt — írja a Viharsarok Népe — a békéscsabai Megyei Könyvtárban. Az értekezleten a délmagyarországi könyvtárak vezetői vettek részt és 19 szlovák és román könyvtáros számolt be arról, hogy a könyvtárak helytelen szervezése, könyvvállományának helytelen összetétele folytán a nemzetiségi dolgozók nem ismerhették és nem szerethették meg az anyanyelvükön kiadott műveket. Az olvasók főleg prózai és mesekönyvek iránt érdeklődnek, a nemzetiségi könyvtárakban pedig túlyomórészből szakkönyvek találhatók. Az értekezlet résztvevői elhatározták, hogy a jövőben sokkal szervezetesebb, felvilágosító munkát végeznek. Szarvason pl. jóideig nem tudtak a dolgozók arról, hogy a könyvtárban szlováknyelvű könyvek is vannak. A könyvtár új vezetője nemrég kiállítást rendezett az állomány szlováknyelvű könyveiből és azóta állandóan növekedik az olvasók száma. Két-egyházán is mind nagyobb az érdeklődés a románnyelvű könyvek iránt, de a könyvtárnak egyelőre csak 54 ilyen kötet van. A lótkomlói könyvtárnak 240 szlováknyelvű könyve van, de ezek nem elégítik ki az igényeket, mert az olvasók főleg szépirodalmi és ifjúsági könyveket keresnek. A hiányokat rövidesen megszüntetik.

A bányász legényszállások újabb 6—7000 kötet könyvet kapnak. A könyvvállományt a megyei könyvtárak segítségével állandóan cserélik és így a bányák dolgozói egyaránt megismerkedhetnek a magyar és külföldi klasszikusokkal és a mai irodalmi művekkel.

Kacsóh Pongrác halálának 30. évfordulója alkalmából tárlókiállítást rendezett a Széchényi Könyvtár olvasótermi folyosóján. A hét tárló szemléletően összeválogatott könyv-, kotta- és könyvanyaga az olvasók elé tárja a János vitéz megzenésítésének útját, foglalkozik a Rákóczi című dalművel és a nagy zeneszerző részben kiadatlan, eredetiben meglevő műveivel, írói, pedagógiai és más sokoldalú tevékenységével.

Marx sajtókezüleg irt önéletrajza iránt, amelyet az Országos Széchényi Könyvtár kézirattára őriz, újabban egyre többen érdeklődnek. Legutóbb a Német Demokratikus Köztársaság egyik állami kiadójának munkatársa látogatta meg a kézirattartat. Kiderült, hogy e kiadó utóda annak a frankfurti kiadónak, melyet Marx önéletrajzában külön megemlít. A könyvtár ezért a Marx-kézirat fénymásolatával ajándékozta meg a látogatót.

A MTESZ 8500 kötetes szovjet szakkönyvtára, továbbá a mintegy 9000 füzeti folyóiratállománya az Országos Műszaki Könyvtár birtokába került. Az OMK a MTESZ központi székházában január folyamán fiókkönyvtárat létesít.

Szovjet folyóiratok előre fordítása egyik fontos tevékenysége az Országos Műszaki Könyvtárnak. 1954-ben 18 szovjet folyóirat legfontosabb cikkeinek előre fordítását végzik el. A cikkek oldalanként 150 forint árban szerzethetők meg a könyvtárban (Budapest, VIII. József-körút 6.).

A Szabó Ervin Könyvtár 44. sz. fiókja a közetben levő Faesztergályos Kisipari Szövetkezetben »Üzemegészségügy a faiparban« címmel ankétot rendezett az új kormányprogramnak a dolgozók-ról való gondoskodás, a munkaadegészségvédelem megjavítására vonatkozó célkitűzéseivel kapcsolatban. A KTSZ tagjainak 75 százaléka részt vett a rendezvényen és a hallgatók fele előadást adott. Herman Péter orvos előadása hozta a könyvtár munkatársait ezután a »Rendel a műhelyben« c. kisfilmet vetítették. A KTSZ munkavédelmi megbízottja az ankét eredményeként olyan szűrőberendezést beszeresztet határozta el, amely a fafeldolgozás és megmunkálás közben keletkező pornak a tüdőbe való behatolását megakadályozza.

Műszaki könyvtáros tanfolyam indult — mint megírtuk — december 8-án Budapesten. A tanfolyammal kapcsolatban, amelyet az Országos Műszaki Könyvtár rendezett, a nagyarányú jelentkezés szükségessé tette levelezőtagozat létesítését. A januárban induló levelező-oktatásban 30 — főleg vidéki — szakkönyvtáros vesz részt. A könyvtár december második felében tartotta második olvasóértekezletét, amelyen az olvasók elmondták kívánságaikat, panaszait, egyes szaklapok előfizetésére kérték a könyvtárat és sokan kiemelték az OMK jó és szakszerű munkáját.

Az átalakított Országgyűlési Könyvtár új helyiségeinek megnyitása. Közepén Mikó Zoltán min. főosztályvezető, tőle jobbra Vértes György a könyvtár vezetője

A pécsi Egyetemi Könyvtár „aranyterme“

